

Eläinten hyvinvointisäädökset tuotantorakentamisessa

Maa- ja metsätalousministeriön selvitys 13.5.2009

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Selvityksen tausta ja käytetty aineisto.....	3
Johtopäätöksiä.....	4
Maailmankauppa ja eläinten hyvinvointi	5
Vapaaehtoiset hyvinvointiohjelmat.....	5
Eläinlääkintähuoltolakiesityksen jatkovalmisteluryhmän kannanotto	8
Eläinten hyvinvointitutkimus Suomessa ja lähialueilla	9
Miten eläinten hyvinvointia tutkitaan?.....	9
Tutkimusorganisaatiot Suomessa ja maailmalla	10
Pohjoismaiset yhteistutkimushankkeet.....	10
Eläinten pitoa koskevat säädökset.....	11
Naudat ja siat.....	11
Navetat ja eläinsuojelusäädökset.....	12
<i>Lypsykarjapihatto, parsinavetta ja jaloittelu</i>	12
<i>Vasikoiden ja lihanautojen pito-olosuhteet</i>	13
Sikalat ja eläinsuojelusäädökset.....	14
<i>Porstushäkki tai porstuskarsina</i>	14
<i>Joutilashäkit vs. emakopihatto</i>	14
<i>Lihasikojen pito-olosuhteet</i>	15
Navetat, yhteenveto säädösvertailusta.....	15
Sikalat, yhteenveto säädösvertailusta	17
Eläinten pitoa koskevat säädökset.....	19
Munituskanat ja broilerit	19
Munituskanalat.....	19
<i>Varustelematon häkkikanala</i>	20
<i>Varustellut häkit</i>	20
<i>Lattiakanalat ja kerroslattiaakanalat eli vaihtoehtoiset järjestelmät</i>	21
Broilerikasvattamot.....	22
Munituskanalat, yhteenveto säädösvertailusta	23
Broilerikasvattamot, yhteenveto säädösvertailusta.....	26
Eläinten pitoa koskevat säädökset.....	27
Lampaat ja vuohet ja hevoset	27
Lampaat	27
Vuohet.....	27
Hevoset	27
Lampolat, yhteenveto säädösvertailusta.....	28
Kuttulat, yhteenveto säädösvertailusta	29
Hevostallit, yhteenveto säädösvertailusta.....	30
Eläinten hyvinvoinnin tuen säädösten, pohjalainsäädännön ja investointitukisäädösten vertailu	31
Palontorjunta- ja pelastussuunnitelma.....	31
Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen pinta-alavaatimuksilla	32
Tuettua rakentamista koskevat säädökset.....	33
Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen	33
Kytettyjen nautojen liikkumismahdollisuuksien parantaminen.....	35
Vähintään kuuden kuukauden ikäisten nautojen pito-olosuhteiden parantaminen	35
Nautojen laidunnus kasvukaudella ja jaloittelu talviaikana.....	36
Nautojen sairaa-, hoito- ja poikimakarsinat.....	37
Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden laidunnus tai jaloittelu	38
Emakoiden ja ensikoiden tiineytys.....	39
Tiineytettyjen sikojen tila- ja makuupaikkavaatimukset	40
Emakoiden vapaa porsiminen	41
Sikojen sairaskarsina.....	42
Sikojen karsinaolosuhteiden parantaminen	43
Tuettua rakentamista koskevat säädökset.....	43
Tuotantoeläinten hyvinvointituki eräissä Euroopan maissa.....	45
Vähimmäisvaatimukset ja korvattavat toimenpiteet.....	45
Toimenpiteeseen sitoutumiseen ja tuen maksamiseen liittyviä edellytyksiä	46
Toimenpiteiden sisällöt ja tukitasot.....	46
Johtopäätökset.....	47
Ruotsi, Viro ja Itävalta	48

Liite 1: Tuotantoeläinten hyvinvointisäädökset

Liite 2: EU-tason ylittävät hyvinvointisäädökset

Johdanto

Selvityksen tausta ja käytetty aineisto

Tuotantoeläinten hyvinvointia turvataan muun muassa eläinten pitoa ja pitopaikkaa koskevilla säädöksillä. EU-tason säädökset ovat minimisäädöksiä jäsenmaille.

Maa- ja metsätalousministeriö on laatinut selvityksen eläinten hyvinvointiin liittyvistä, rakentamiskäytännön vaikutuksista ja velvoittavista säädöksistä Suomessa ja eräissä Suomen tuotantoolosuhteita lähellä olevissa EU- maissa. Tavoitteena oli selvittää, millaisia vaatimuksia Suomessa on asetettu tuotantoeläinten (kotieläintuotanto) pidolle yleisissä kansallisissa säädöksissä sekä tuetun rakentamista koskevissa maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa verrattuna Euroopan yhteisön säädöksiin ja eräiden Suomen olosuhteita vastaavien EU- maiden säädöksiin.

Selvitystä varten kerättiin ja analysoitiin Ruotsin, Tanskan, Iso-Britannian sekä Saksan Itävallan liittovaltioiden em. säädöksiä. Säästöjen vertailupohjana olivat kaikkia jäsenmaita koskevat Euroopan neuvoston direktiivien säädökset eläinten pidosta, jotka säädökset jäsenmaiden on tullut implementoida kansallisiin säädöksiinsä. Työssä selvitettiin laki- ja asetustasolla vertailumaiden kansalliset hyvinvointisäädökset, joita on noudatettava kaikessa tuotantoeläinten pidossa. Suomen osalta vertailuun kytkettiin mukaan myös maa- ja metsätalousministeriön rakentamista koskevat asetukset. Näitä rakentamisasetuksia on noudatettava kansallisten eläinsuojelua ja rakentamista koskevien säästöjen lisäksi rakennusinvestoinneissa, joihin on myönnetty investointitukea. Suomen investointituen kaltaista tukijärjestelmää tuotantorakentamiselle ei ole juurikaan käytössä vertailumaissa tai sen määrä ja laajuus on varsin vähäinen.

Selvityksen säädökset koskevat nautojen, sikojen, hevosten, lampaiden ja vuohien, munituskanojen ja broilereiden hyvinvointisäädöksiä ja pito-olosuhteita.

Selvityksessä on lisäksi tarkasteltu mm. eläinten hyvinvointituen kohteita Suomessa ja eräissä muissa maissa, tuotantoeläinten hyvinvointitutkimuksen nykytilaa sekä maailmakauppaa eläinten hyvinvoinnin kannalta.

Selvitys on tehty maaliskuussa 2009. Selvityksen teki työryhmä, johon kuuluivat maa- ja metsätalousministeriön maatalousosastolta Raija Seppänen (puheenjohtaja), Antero Nikander, Kjell Brännäs ja Hannu Porkola, elintarvike- ja terveysosastolta Susanna Ahlström, maaseutuvirastosta Maija Kyrö sekä Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan kliinisen tuotantoeläinlääketieteen laitokselta Hannu Saloniemi ja Timo Saloniemi sekä Eläinten hyvinvointikeskuksesta Laura Hänninen. Eläinlääketieteellinen tiedekunnan kliinisen tuotantoeläinlääketieteen laitos sekä Eläinten hyvinvointikeskus ovat vastanneet vertailumaiden säästöjen kääntämisestä ja vertailuaineiston analysoinnista ministeriön tilaamana työnä.

Raija Seppänen
yliarkkitehti

Maatalousosasto
Maaseudun kehittämissyksikkö

Johtopäätöksiä

Hyvinvointitieteessä mitataan, kuinka hyvin eläimet sopeutuvat ympäristöönsä, miten ne kokevat ympäristönsä ja minkä biologisen hinnan ne maksavat ympäristöön sopeutumisestaan.

Eläinten hyvinvoinnille ei ole, kuten ei terveydellekään, yhtä yksittäistä suuretta, joka kertoisi, että eläin voi hyvin tai on terve. Tämän vuoksi hyvinvointitutkimus on monitieteinen. Eläimestä mitataan käyttäytymismuuttujien lisäksi esimerkiksi terveyteen, fysiologiaan, tuotukseen tai rehunkulutukseen liittyviä tekijöitä. Käyttäytyminen on keskeisessä osassa eläinten hyvinvointitutkimuksessa, sillä käyttäytyminen on useimmiten ensimmäinen näkyvä tekijä, jonka avulla eläin sopeutuu ympäristöönsä.

Vertailumaiden (Ruotsi, Tanska, Iso-Britannia, Saksan ja Itävallan liittovaltiot) eläinsuojelusäädösten rakenne on Suomen säädösrakenteen kaltainen. Yleiset pääperiaatteet määritellään laissa ja yksityiskohtaisemmat säädökset annetaan ministeriön tai vastaavan tahon asetuksilla ja niitä vastaavilla päätöksillä.

Eläinsuojelusäädösten lisäksi eläinten hyvinvointia edistetään vertailumaissa erilaisten vapaaehtoisten ohjelmien avulla, joihin sopimustuottajat ovat halutessaan voineet sitoutua. Nämä eläinten hyvinvointiohjelmat saattavat koskea joko yhtä yksittäistä tuotteen tuotantotapaa (kuten häkki- vs. lattiakanalan munat) tai olla koko ketjun kattava auditoitu ohjelma. Suomen nauta- ja sikatilojen eläintilojen rakentamista koskevat säädökset noudattelevat pääosin EU-tasoa.

Monissa vertailumaissa oli osittain EU-tason vaatimuksia tiukempia määräyksiä. Näistä eläinten hyvinvointia keskeisemmin edistäviä ovat suuremmat tilavaatimukset ja tiettyjen pitotapojen kieltö. EU-tason direktiivit on useimmissa tapauksissa saatettu sellaisenaan voimaan Suomen kansallisissa eläinsuojelusäädöksissä. Joissakin tapauksissa Suomen kansalliset eläinten pitoa koskevat säädökset ovat tiukemmat kuin EU-tason edellyttämät minimisäädökset.

Suomessa tuettua tuotantorakentamista koskevat investointitukisäädökset ovat monelta osin samankaltaiset tai tiukemmat kuin vertailumaiden kansalliset säädökset.

Lisäselvityksiä tarvittaisiin Suomen tuotanto-oloja vastaavien maiden kotieläinrakennusten rakentamiskustannuksista ja -ratkaisuista, joissa eläinten hyvinvointia on otettu huomioon minimisäädöksiä laajemmin.

Maailmankauppa ja eläinten hyvinvointi

Maailman eläintautijärjestö OIE liitti eläinten hyvinvoinnin vastuualueelleen vuonna 2000, kun Eviran nykyinen pääjohtaja, dosentti Jaana Husu-Kallio, oli järjestön varapuheenjohtajana. OIE on merkittävä 167 maan eläintautijärjestö, jonka eläintauteja koskevat suositukset vaikuttavat maailmankauppajärjestössä (WTO).

Eläinten hyvinvoinnin merkitys on jatkuvasti kasvanut järjestön toiminnassa. Vuoden 2008 maailmankongressissa OIE sitoutui edistämään eläinten hyvinvointia erityisesti kehitysmaissa.

Kehitysmaat ovat vuodesta 1995 lähtien kasvattaneet enemmän tuotantoeläimiä kuin länsimaat. Osissa kehitysmaista ja kehittyviä maita eläinkuljetusten ja teuraseläinten käsittely on alkutekijöissä. Teuraskuljetusketjun eläinten hyvinvoinnin parantaminen kuitenkin vaikuttaisi suoraan ruuan laatuun ja turvallisuuteen, sekä teurastamotyöntekijöiden turvallisuuteen.

Mikäli eläinten hyvinvointi saataisiin joskus WTO:n agendaan, voisi maailmanpankkikin rahoittaa eläinten hyvinvointia parantavaa infrastruktuuria. Koska maailmanpankki ei ole tähän asti avustusrahanpuutteen vuoksi tukenut yksityistä sektoria, ei kyseinen infrastruktuuri ole myöskään kehittynyt kaikkein köyhimmillä alueilla.

Myös EU huomio kahdenvälisissä eläimiä koskevissa kauppasopimuksissaan eläinten hyvinvoinnin; EU:n kanssa kauppaa käyvien maiden on pystyttävä mm. esittämään, miten eläinsuojelua ja eläinten hyvinvointia valvotaan.

Eläinten hyvinvointi ei kuitenkaan ole kaupan este, eikä sitä sellaiseksi edes haluta. Tämä oli yksi keskeinen tuliainen Maailmankauppa ja eläinten hyvinvointi seminaarista Brysselistä tammikuun lopussa. Eläinten hyvinvointi ja sitä parantavat toimenpiteet haluttiin pikemminkin nähdä sijoituksina, ei kuluina. Samoin eläinten hyvinvointi haluttiin kokea eläinperäisten tuotteiden kaupassa lähinnä mahdollisuudeksi, eikä esteeksi tai uhaksi.

Seminaarissa vaikutti siltä, että markkinakehitys on kulkemassa kohti vapaaehtoisia, auditoituja eläinten hyvinvointiohjelmiä, ja jälleenmyyjien sekä elintarvikkeiden valmistajien omia sisäänostovalintoja.

Maailmankauppa ja eläinten hyvinvointi -seminaarin järjesti EU:n kauppaosasto yhdessä usean eläinsuojelujärjestön kanssa, 20.-21.1.09, ja siihen osallistui yli 400 henkilöä lähes 60:stä maasta; kehitysmaista ja teollisuusmaista. Seminaarimateriaali on saatavilla netissä lähitulevaisuudessa.

Vapaaehtoiset hyvinvointiohjelmat

Nyt jo kolmanneksella maailman suurimmista elintarvikkeiden jälleenmyyjistä on omat eläinten hyvinvointiohjeistuksensa, mikä lisää painetta alkutuotantopäähän. Useat yksittäiset suuryritykset, kuten Marks&Spencer, ovat panostaneet eläinten hyvinvointiin tuotteissaan. USA:ssa mm. yli 300 yliopiston ruokalaa, kuten Yale ja Harvard, ostavat raaka-aineita, joiden tuotannossa eläinten hyvinvointi on huomioitu. Erityisesti vapaiden kanojen munat ovat suosikkituote.

Lakisääteisten vaatimusten lisäksi tuottajilla on mahdollisuus liittyä eräissä EU:n jäsenmaista vapaaehtoisin, mutta valvottuihin laatuohjelmiin. Laatuohjelman kuuluvat tilat sitoutuvat pitämään eläimiään sopimuksen vaatimalla tavalla, josta hyvästä heidän tuotteitaan saa myydä kauppoissa tietyn hyvinvointileiman alla. Vain eläinten hyvinvointiin keskittyvä laatuohjelma on Freedom Food Isossa-Britanniassa. Ko. laatuohjelma on eläinsuojelujärjestö RSCPA:n ylläpitämä, ja siihen kuuluu tällä hetkellä reilut 2000 tilaa. *Freedom food* - broilerit kattavat Iso-Britannian myynnistä lähes 7 %. Vastaavia laatuohjelmia on myös mm. *Animal welfare approved* - laatuohjelma USA:ssa.

Eläinten hyvinvointiin erikoistuvien laatuohjelmien lisäksi Euroopassa on useita laatuohjelmia, joissa eläinten hyvinvointi on yksi eettisistä laatukriteereistä. Tällaisia ovat mm. *Nature et Progrès* ja *Thierry Schweitzer Pork* Ranskassa, *Scharrel* Alankomaissa ja *Soil Association* Isossa-Britanniassa, jotka kaikki tähtäävät kestävään ja eettiseen maatalouteen. Eurooppalainen, teollisuudesta lähtevä vain eläinten hyvinvointiin perustuva laatuohjelma on mm. hollantilainen *Good Farming Welfare*. *Miljöhusensyn* Ruotsissa ja *Label Rouge* Ranskassa ovat teollisuuden laatuohjelmia, jotka eivät keskity vain eläinten hyvinvointiin, mutta niissä taataan kuluttajalle lainsäädäntöä tiettyin osin tiukempi eläinten tuotantotapa.

Eläinten hyvinvoinnin pakkausmerkinnät eräissä Euroopan maissa (Roe and Marsden, 2007)

Maa	Markkinointistrategia			
	Eläinten hyvinvointiin keskittyvä markkinointistrategia	Luomu	Laatu ja eläinten hyvinvointi	Ei juuri ollenkaan eläinten hyvinvointituotteita
Iso-Britannia	Marks & Spencers, Waitrose, Sainsbury, Fresh 'n' Wild	Organic supermarket, independents	Tesco, Somerfield, Morrisons	Coop, Asda, Farmer's market, Lidl
Italia	Esselunga, Coop, Conad	Natura Si	Despar, Proda, Sigma, Standa, GS-Carrefour	Lidl
Ranska		Rayon Vert	Carrefour, Auchan, Casino, System U, Monopix, Leclerc, intermarche	Lidl, Ed
Ruotsi	Hemkop, ICA, Malmsborgs, ICA, Coop Forum/Hypermarket, Coop Konsum/convenience store		Citygross/Hypermarket, Maxi, ICA/Hypermarket, AGS/Supermarket	Willys
Alankomaat	Albert Heijn, Konmar, PLUS, Super de Boer	Natuurwinkel (The Nature Shop)	C1000, Edah	Aldi, Lidl
Norja		Helios	Ultra, Centra, Meny, ICA Maxi, ICA supermarket, Coop Obs, Coop Prix, Coop Mega, Meny Champion, Smart Club	Rimi, REMA1000, Kiwi, Joker
Suomi	?	?	?	?

Eläinten hyvinvointituotteiden markkinaosuudet eräissä Euroopan maissa (Roe and Marsden, 2007)

Maa	Eläinten hyvinvointileiman alkuperä						
	Tuottajabrändit		Jälleenmyyjien brändit		Valmistajien brändit		Yhteensä
	Tuotteiden lkm	:%:na tuotteista	Tuotteiden lkm	:%:na tuotteista	Tuotteiden lkm	:%:na tuotteista	Tuotteiden lkm
Ranska	43	22	62	31	93	47	198
Iso-Britannia	12	10	53	44	56	46	121
Norja	7	6	2	2	106	92	115
Ruotsi	42	58	9	12	17	24	68
Italia	0	0	33	40	50	60	83
Alankomaat	85	30	57	21	138	49	280
Suomi	?	?	?	?	?	?	?

Lisätietoja

Roe, E., Marsden, T., 2007. Analysis of the retail survey of products that carry welfare-claims and of non-retailer-led assurance schemes whose logos accompany welfare-claims. In: Kjaernes, U., Miele, M., Roex, J. (Eds.), Attitudes of Consumers, Retailers and Producers to Farm Animal Welfare. WelfareQuality® Report No. 2. Cardiff University, Cardiff, pp. 33–69.

Veissier, I., Butterworth, A., Bock, B. ja Roe, E. 2008, European approaches to ensure good animal welfare, Applied Animal Behaviour Science, Farm Animal Welfare since the Brambell Report, 113:279-297

Eläinlääkintähuoltolakiesityksen jatkovalmisteluryhmän kannanotto

Eläinlääkintähuoltolain jatkovalmisteluryhmä (puheenjohtajana osastopäällikkö Matti Aho) luovutti mietintönsä ministeri Anttilalle 3.12.2008. Muistion luovutuskirjeeseen sisältyy kolme pontta, joista yksi käsittelee odotettavissa olevaa eläinsuojelulain uudistustyötä. Ponnassa todetaan: ”Työryhmä pyytää, että tulevassa eläinsuojelulain uudistushankkeessa tarkastellaan vakavasti eläinsuojelu-tehtävien painopisteen siirtämistä jälkivalvonnasta ja ilmiantoihin perustuvasta valvonnasta ennalta-ehkäisevään neuvontaan ja valvontaan.”

Tuotantorakentamisen ja eläinten pidon tukemiseen sisältyy jo nyt useita osia, joiden tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin parantaminen. Esitetyn ponnien periaatteiden mukaista on edelleen hakea tukikohteita, joilla parannetaan eläinten hyvinvoinnin toteutumismahdollisuuksia rakennetussa tuotantoympäristössä maassamme.

Eläinten hyvinvointitutkimus Suomessa ja lähialueilla

Miten eläinten hyvinvointia tutkitaan?

Ensimmäisen polven kotieläimiksi kutsutut eläinlajit, kuten lammas, nauta tai sika, on ihminen kesyttänyt käyttöönsä vajaa 10 000 vuotta sitten, mutta eläinlajit ovat olleet olemassa ainakin satoja tuhansia vuosia. Evoluutiopaine on muokannut lajien tarpeita ja aisteja ympäristöönsä sopiviksi eli pitämään lajit elossa. Ihminen on valikoinut käyttöönsä tuottavimpia ja mieluisimman näköisiä eläimiä, mutta eläinten sisäsyntyisiin tarpeisiin ja aisteihin ei valinta ole juurikaan vaikuttanut. Ihmisen rakentamaan sikalaan ja navettaan on tuotu tarpeiltaan ja aisteiltaan villisian ja alkunaudan tapaiset kesysiat ja -nauдат.

Hyvinvointitieteessä mitataan, kuinka hyvin eläimet sopeutuvat ympäristöönsä, miten ne kokevat ympäristönsä ja minkä biologisen hinnan ne maksavat ympäristöön sopeutumises-taan.

Eläinten hyvinvoinnille ei ole, kuten ei terveydellekään, yhtä yksittäistä suuretta, joka kertoisi, että eläin voi hyvin tai on terve. Tämän vuoksi hyvinvointitutkimus on monitieteinen. Eläimestä mitataan käyttäytymismuuttujien lisäksi esimerkiksi terveyteen, fysiologiaan, tuotokseen tai rehunkulutukseen liittyviä tekijöitä. Käyttäytyminen on keskeisessä osassa eläinten hyvinvointitutkimuksessa, sillä käyttäytyminen on useimmiten ensimmäinen näkyvä tekijä, jonka avulla eläin sopeutuu ympäristöönsä.

Kun eläimen hyvinvointi heikkenee, sen käyttäytyminen muuttuu. Se saattaa viettää enemmän aikaa seisten, kuten lypsylehmät kovissa parsissa tai enemmän makuullaan, kuten joutilasemakot häikeissä. Erilaiset häiriökäyttäytymiset lisääntyvät, kuten kanojen kannibalismi tai sikojen hännänpuurenta. Tietyt häiriökäyttäytymiset kertovat mistä eläimellä on puute. Toisia vasikoita imevä vasikka ei ole saanut tyydytettyä maidon laktoosin laukaisemaa imemisen tarvettaan ja tankoa pureskelevalla joutilaalla emakolla on nälkä. Stereotyyppiset eli kaavamaisesti toistuvat käyttäytymiset kertovat, että eläimellä on joskus, jos ei nyt enää, ollut ahdistava tilanne, johon se on kyennyt sopeutumaan kehittämällä stereotypian. Tällaisia ovat mm. hevosten kutominen (rytmikäs liikkuminen puolelta toiselle) tai nautojen kielenpyöritys.

Koska käyttäytyminen on keskeisessä asemassa hyvinvointitutkimuksessa, se tuo uusia haasteita fysiologisten muuttujien seurantaan. Käyttäytyminen häiriintyy ympäristön muutoksista ja erilaisista toimenpiteistä. Tämän vuoksi kehitetään erilaisia eläintä mahdollisimman vähän häiritseviä fysiologisia mittausvälineitä. Pitkät seurantajaksot ovat tarpeellisia, sillä ainoastaan esimerkiksi hormonien vuorokausirytmijä seuraamalla saadaan selvyyttä pito-olosuhteiden pitkäkestoista vaikutuksista, kuten kuivikkeiden vaikutuksesta pikkuporsaiden tai -vasikoiden stressifysiologiaan. Yksittäiset verinäytteet eivät silloin kerro yleensä mitään.

Ruuan kulutus, rehun hyväksikäyttö ja ruokintakäyttäytyminen ovat hyödyllisiä mitattavia ja antavat tärkeää lisätietoa. Tuotos itsessään on aivan liian karkea hyvinvointimittari. Olemme jalostuksessa valinneet eläimiä, joilla on kova tuotospotentiaali. Eläimet muuttavat tehokkaasti syödyn rehun paino- tai maitokiloiksi, paksuksi turkiksi tai jälkeläisiksi. Toisaalta, jos tuotos laskee, on se selvä merkki heikentyneestä hyvinvoinnista, samoin kuin eläimen sairastuminen.

Tutkimusorganisaatiot Suomessa ja maailmalla

Viimeisen viiden vuoden aikana eläinten hyvinvointitutkimus on rakenteellisesti strukturoitunut. Helsingin ja Kuopion yliopistoihin on perustettu aihetta tutkivat ryhmät: Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus HY:ssä sekä professori Monosen ryhmä KuY:ssä. Helsingissä ryhmään kuuluu noin 20 tutkijaa ja Kuopiossa kymmenkunta. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuslaitoksen MTT:n piirissä toimii vajaa kymmenen tutkijaa.

Hyvinvointitutkimuksen yksi keskeisistä työkaluista on käyttäytymistutkimus. Tämän alan tutkijat perustivat Suomeen soveltavan käyttäytymistieteen tieteellisen seuran SSES ry:n, johon kuului vuonna 2008 yli 30 jäsentä. Pohjoismaiset soveltavan käyttäytymistieteen tutkijat tapaavat joka tammikuu tieteellisessä seminaarissa, joka vuorovuosin järjestetään eri Pohjoismaissa. Vuonna 2010 seminaarin järjestää Kuopion yliopisto.

Maailmanlaajuisesti tutkijat kuuluvat kansainväliseen soveltavan käyttäytymistieteen seuraan, (ISAE), jonka hallituksen jäsen on Helsingin yliopistosta kotieläinten hyvinvointitieteen professori Anna Valros. Valtaosa eläinten hyvinvointia koskevista kansainvälisesti merkittävistä tutkimuksista esitellään vuosittain järjestettävässä ISAE:n maailmankongressissa. Kyseinen maailmankongressi järjestettiin Suomessa 2004.

Suomessa on Yliopiston Eläinlääketieteellisestä tiedekunnasta vuodesta 2006 johdettu kansallinen eläinten hyvinvoinnin tutkijakoulu. Ensimmäisenä toimintakautena (2006-2009) kouluun kuului n. 40 opiskelijaa, Kuopion, Joensuun, Turun ja Oulun yliopistoista, Åbo Akademiasta sekä MTT:sta. Tutkijakoulusta on valmistunut 8 tohtoria neljän vuoden aikana. Valtion varoista rahoitetaan neljää tohtorikoulutettavaa vuosittain ja loput tutkivat muulla rahoituksella.

Suomen Akatemia myönsi tutkijakoululle jatkorahoitusta 2010-2013. Ehtona oli, että tutkijakoulu suuntautuu ja tukee kliinistä eläinlääketiedettä. Jatkokaudella tutkijakoulun johtajana toimii eläinlääketieteellisen farmakologian professori Outi Vainio ja tohtorikoulutettavan paikkoja rahoitetaan seitsemän.

Pohjoismaiset yhteistutkimushankkeet

NKJ (*Nordisk Kontaktorgan för Jordbruksforskning*) on antanut pohjoismaisen rahoitusstatuksen usealle kotieläinten hyvinvointia tutkivalle hankkeelle kuluneiden 10 vuoden aikana. Tämän statuksen turvin hankkeet ovat voineet hakea rahoitusta omista kansallisista rahoituslähteistään, joka Suomessa on maa- ja metsätalousministeriö. Tämän lisäksi MAKERA on rahoittanut alan tutkimusta.

Kaksi uutta NKJ-hanketta koordinoidaan Suomesta: nautojen terveystietojen hyödyntämisen tehostaminen pohjoismaisesti (A.Virtala, HY) ja sikojen hännänpurennan biologiset syyt, esto ja taloudellinen vaikutus (A.Valros, HY).

Eläinten pitoa koskevat säädökset

Naudat ja siat

Vertailumaiden (Ruotsi, Tanska, Saksa, Itävalta, Iso-Britannia) eläinsuojelulainsäädäntö on rakenteeltaan Suomen kaltainen. Yleiset pääperiaatteet määrittävät laissa ja yksityiskohtaisemmat säädökset annetaan ministeriön tai vastaavan tahon asetuksilla ja niitä vastaavilla päätöksillä.

Eläinsuojelusäädösten lisäksi eläinten hyvinvointia edistetään vertailumaissa erilaisten vapaaehtoisten ohjelmien avulla, joihin sopimustuottajat ovat halutessaan voineet sitoutua. Nämä eläinten hyvinvointiohjelmat saattavat koskea joko yhtä yksittäistä tuotteen tuotantotapaa (kuten häkki- vs. lattiakanalan munat) tai olla koko ketjun kattava auditoitu ohjelma. Suomen nauta- ja sikatilojen eläintilojen rakentamista koskevat säädökset noudattelevat pääosin EU-tasoa.

EU-tason direktiivit on useimmissa tapauksissa saatettu sellaisenaan voimaan Suomen kansallisissa eläinsuojelusäädöksissä. Joissakin tapauksissa Suomen kansalliset eläinten pitoa koskevat säädökset ovat tiukemmat kuin EU-tason edellyttämät minimisäädökset. Suomessa tuotantorakentamista koskevat investointitukisäädökset ovat monelta osin samankaltaiset tai tiukemmat kuin vertailumaiden kansalliset säädökset.

Ruotsin säädökset ovat pääosin EU-säädöksiä tiukemmat. Myös muissa vertailumaissa on osittain EU-tason vaatimuksia tiukempia säädöksiä. Näistä eläinten hyvinvointia keskeisimmin edistäviä ovat suuremmat tilavaatimukset ja tiettyjen pitotapojen kieltö.

Tämä on tutkitun tiedon valossa järkevää, sillä lihaeläinten tilanahtaus on yleinen hyvinvointia heikentävä tekijä. Kiinteät lattiat mahdollistavat monin tavoin tärkeän kuivikkeiden käytön. Kiinteät lattiat lisäävät makuuomakavuutta ja pienentävät ilmanlaatuongelmia, mikäli lannanpoistojärjestelmässä tulee ongelmia. Lihasiakarsinoiden kiinteän lattiapinta-alan minimivaatimuksia on asetettu Ruotsin, Tanskan, Itävallan ja Saksan lainsäädännössä. Suomessa minimivaatimuksia on asetettu tuetulle rakentamiselle.

EU-säädöksissä ei ole minimi-tilavaatimuksia suurille naudoille. Yli 220 kg nautojen minimivaatimukset ovat EU-tasoa tiukemmat Ruotsissa, Itävallassa ja Isossa-Britanniassa.

EU-säädöksissä on annettu lihasioille minimipinta-alat, jotka ovat myös Suomen, Tanskan ja Iso-Britannian säädöksissä. Suomalaisten neuvontajärjestöjen suosittelemat minimipinta-alat ovat huomattavasti näitä suuremmat. Suomessa tuetussa rakentamisessa 100 kg lihasikojen minimipinta-ala on 0,9 m² (vrt. EU:n 0,65 m²).

Esimerkki lihaeläinten tilavaatimuksista

Eläinlaji	EU	Suomi		Ruotsi	Tanska	Iso-Britannia	Saksa	Itävalta
		asetus	investointi					
Lihasika 100kg	0.65 m ²	0.65 m ²	0.9 m ²	0.94 m ²	0.65 m ²	0.65 m ²	0.75 m ²	0.70 m ²
Lihasonni 220kg*	1.8m ²	1.8m ²	1.8m ² rakolattia, 2.0 m ² kiinteä lattia	1.9 m ²	1.8 m ²	3.0m ²	1.8m ²	2.0 m ²

* tämän kokoinen lihasonni n. 4 kk, lihasonnit teurastetaan tavallisesti n. 600-700 kg 12-15 kk ikäisinä. Yli 220 kg painaville sonneille vain suosituksia.

Navetat ja eläinsuojelusäädökset

Lypsykarjapihatto, parsinavetta ja jaloittelu

Suomessa lypsykarjaa koskevat eläinsuojelusäädökset ovat vain joiltakin osin EU-tasoa tiukemmat (kesäjaloittelupakko, navetoiden melutaso alle 65 dB).

Ruotsissa ja Suomessa on järjestettävä lypsykarjalle kesäjaloittelu. Muissa, pidemmän kasvukauden vertailumaissa sen säätämistä ei oletettavasti ole pidetty tarpeellisena. Itävalta ja Ruotsi ovat siirtymässä kokonaan pihatoihin. Ruotsissa uusia parsinavettoja on saanut rakentaa tammikuuhun 2007 asti. Itävallassa on vuoden 2006 jälkeen pitänyt parsinavetan rakentaminen erikseen perustella ja pyytää lupa ministeriöstä.

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Oikein suunnitellussa pihatossa on helpompi järjestää naudan tarpeita vastaavat olosuhteet, kuten sosiaalinen käyttäytyminen, liikkuminen ja keuhonhoito. Ympäri vuotinen jaloittelu edistäisi oikein järjestettynä eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

Aikuisen naudan makuukavuus on yksi kriittisistä hyvinvointia edistävästä tekijöistä. Kovalla alustalla naudat makaavat vähemmän, mikä lisää sorkkaongelmia. Kovat, huonosti kuivitetut alustat lisäävät lisäksi kintereen ihovammoja. Sorkkien kuntoa edesauttavat joustavat lattiamateriaalit.

Suomessa on 2000-luvulla tehty laaja pihattotutkimus (MAKERA:n rahoitus). Tutkimuksessa on annettu suosituksia pihattojen mitoittamiseen ja rakentamiseen eläinten hyvinvointia edistäen (esimerkki ohessa).

Ote pihattotutkimuksen suosituksista

1. Väkirehuautomaattien lukumäärä

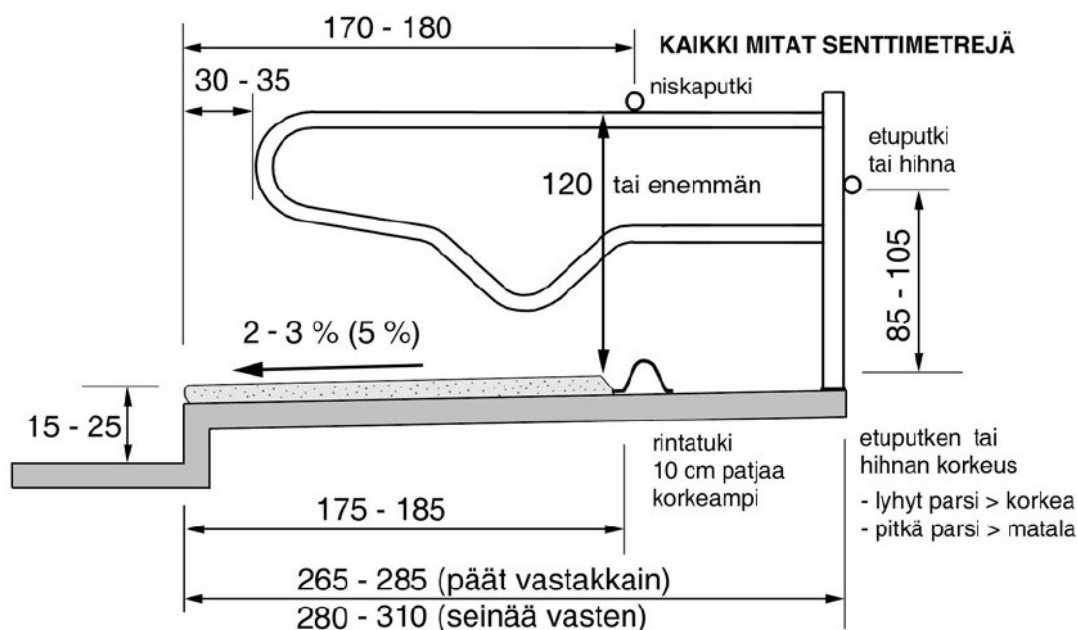
Väkirehuautomaatti	minimivaatimus	suomalainen suositus
väkirehuautomaattien lukumäärä¹	1/25 lehmää	1/15 lehmää

¹jos kaikki väkirehu syötetään automaatin kautta

2. Lantakäytävien mitoitus

Lantakäytävät	minimivaatimus	suomalainen suositus
ruokintakäytävän leveys		
- 2-rivinen ratkaisu		3,40 - 3,60 m
- 3-rivinen ratkaisu		3,60 - 3,80 m
- 4-rivinen ratkaisu		4 tai enemmän
parsirivien välinen lantakäytävä		2,40 - 2,60 m
poikkikäytävien leveys		
- yleensä		1,8 m
- jos vesiallas tai karjarahja		3,3 - 3,6 m
- jos vesiallas ja karjarahja		4 - 5 m
poikkikäytävien lukumäärä	1/20 partta	1/15 - 1/20 partta

3. Pihatton parren poikkileikkauskuva ja joitakin suositeltuja mittoja.

Vasikoiden ja lihanautojen pito-olosuhteet

Suomessa vasikoiden tilavaatimukset ovat EU:n edellyttämää tasoa. Iso-Britannia ja Itävalta edellyttävät tätä tasoa väljempiä tiloja. Itävalta on lisäksi kieltänyt kokorakolattiat vasikkakarsinoissa ja lihanautojen ryhmäkarsinoissa. Itävallan säädösten mukaan vasikoilla on lisäksi oltava jatkuvasti raikasta vettä tarjolla. EU-tasolla ja Suomen säädöksissä edellytetään vain juomatarpeen tyydyttämistä keinoihin puuttumatta.

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Vasikoiden makuualustan mukavuus ja lämpötila ovat kiistatta vasikoiden hyvinvointia parantavia tekijöitä. Rakolattialla on rajoitettu kuivikkeiden käyttömahdollisuus, jolloin makuualustat ovat kovia ja kylmiä. Kovat alustat lisäävät iho- ja nivelvaurioita ja vähentävät lepoaikaa. Viileällä makuualustalla vasikoiden uni on lisäksi sirpaleisempaa. Vasikoiden maidon/juomarehun juominen imemällä tyydyttää juoman laktoosin laukaiseman imemisen tarpeen, lisää vasikoiden kylläisyyden tunnetta ja edistää unta. Juoman imemismahdollisuutta ei lakitasolla kuitenkaan edellytetä.

Sikalat ja eläinsuojelusäädökset

Suomi, Ruotsi ja Itävalta ovat antaneet säädökset ruokintakaukalon mitoista. Suomessa, Tanskassa ja Itävallassa on porsituskarsinassa oltava porsaille lämmitin. Näistä ei ole EU-tasolla säädetty.

Porsitushäkki tai porsituskarsina

EU-säädöksissä ei säädellä porsitushäkin kokoa tai käyttöä. Ruotsissa on emakoiden pitäminen porsitushäkissä kielletty. Suomessa porsitushäkille on määritelty minimimitat tuetussa rakentamisessa.

EU- säädösten mukaan pesänrakennusmateriaalia on järjestettävä porsituskarsinaan, mikäli siihen ei ole rakenteellista estettä. Tämä on myös Suomen säädöksenä. Käytännössä yleensä lannanpoiston järjestäminen estää kuivikkeen käytön. Ruotsissa emakoille on aina järjestettävä porsituskarsinaan pesänrakennusmateriaalia.

Suomessa tuetussa rakentamisessa porsituskarsinan rakolattia saa olla enintään 50 % karsinan lattia-alasta. Itävallassa lattiasta saa olla 5 % viemäroityä.

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Tuoreet tutkimustulokset osoittavat, että porsiminen nopeutuu, mikäli emakoilla on mahdollisuus tyydyttää hormonaalisesti laukeava pesänrakennustarve porsimisen yhteydessä. Tietyissä tilanteissa (esimerkiksi emakon ollessa levoton), voidaan porsaskuolleisuutta todennäköisesti vähentää rajoittamalla emakon liikkuminen ensimmäisten vuorokausien ajan porsimisen jälkeen. Hyviin tuloksiin päästään myös ilman porsimahäkkeitä hyvän rakennesuunnittelun ja taitavan hoidon avulla. Porsimahäkin käyttö 3-4 päivää porsimisen jälkeen ei ole perusteltua eläinten hyvinvoinnin vuoksi.

Joutilashäkit vs. emakkopihatto

Joutilashäkeistä ei ole säädöksiä EU-tasolla. Britanniassa emakot siirretään heti porsaiden vieroituksen jälkeen ryhmäkarsinoihin, ja sieltä viikkoa ennen porsimista porsimakarsinaan tai -häkkiin. Astutusta varten käytetään emakkopihattojen ruokintahäkkeitä. Suomessa ja muissa vertailumaissa emakon saa laittaa neljäksi viikoksi vieroituksen jälkeen joutilashäkkiin, ja tarvittaessa pidempään, ellei emakko tule tiineeksi ensi yrittämällä.

Saksassa on säädetty emakkopihattojen ruokintahäkkien takaiseksi kulkutilan leveydeksi 1,6 m yksirivisessä pihatossa ja 2 metriä välikön kulkutilaa kaksirivisessä pihatossa. Itävallassa emakkopihatoissa on järjestettävä ruokinta siten, että vähintään 5 emakkoa pääsee syömään ruokinta-automaateista yhtäaikaaisesti. Tämä vähentänee ruokintatilanteissa syntyvää sosiaalista kilpailua.

Tanskassa on EU-säädökset ylittäviä tilavaatimuksia emakoille, kun ryhmäkoot ovat pieniä.

Kiinteän lattian viemäroityä osuutta (harva rakolattia) saa Tanskan sikaloissa olla enintään 10 % karsinapinta-alasta. Sama koskee Suomessa tuettua rakentamista. EU- säädösten mukaan kiinteän lattian viemäroityä osuutta saa olla 15 %, mikä määrä on myös Suomen yleissäädöksissä.

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Suomessa ei ole tutkittu emakkopihattoja eikä niistä ole rakentamissäädöksiä. Hyvin suunnitellussa ja tilavassa emakkopihatossa voidaan varmemmin tyydyttää emakon tarpeet kuin joutilashäkkejä käytettäessä. Pihatton suunnittelussa oikeat tilaratkaisut ja rakenteet ovat kriittisiä tekijöitä. Jos pihatto on ahdas rakolattia-ohppo ja ruokintahäkeissä on kiinteää

lattiaa, emakot päätyvät viettämään aikaa ruokintahäkeissä, joita ei ole suunniteltu tähän tarkoitukseen. Ruokintahäkkien minimileveyksistä ei ole säädöksiä, vaikka ne olisivat eläinten hyvinvointia edistäviä. Suomessa on rakennettu pihattoja, joissa ruokintahäkit ovat leveydeltään 50 cm, jopa 45 cm, eivätkä ne riitä isoille emakoille. Emakoiden tiinehtyvyys on suomalaisissa tutkimuksissa edelleen parempi, mikäli ne erotetaan nykyisen tyyppisissä pihatoissa astutuksen tai siemennyksen ajaksi muista emakoista. Alentunut tiinehtyvyys ei välttämättä ole alentuneen hyvinvoinnin mittari, joten lisätutkimuksia tarvitaan. Riittävä väistämistila ja rehusta kilpailun minimoiminen vähentävät emakkoryhmän sosiaalisia konflikteja ja mahdollistavat ryhmäkasvatuksen myös alkutiineyden keskenmenolle herkkänä aikana.

Lihaskojen pito-olosuhteet

Suomessa ja Isossa-Britanniassa noudatetaan EU:n minimilavaatimusta lihasioille. Tanskassa, Saksassa ja Itävallassa pinta-alavaatimukset ovat 0.05 - 0.1 m² enemmän eläintä kohti ja Ruotsissa vielä näitä enemmän. Kiinteää lattiaa on oltava Saksassa puolet ja Tanskassa kolmasosa koko lattia-alasta. Tanskassa vaaditaan sikasuihkut emakoille ja lihasioille.

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Lihaskojen tilanahtaus on yleinen hyvinvointia heikentävä tekijä. Suomalaisten neuvontajärjestöjen suosittelemat toimivat minimipinta-alat ovat huomattavasti suuremmat kuin EU-säädöksissä edellytetään. Suomessa investointituetun rakentamisen säädöksissä edellytetään EU-säädöksiä suurempia pinta-aloja.

Kiinteät lattiat mahdollistavat sialle monin tavoin tärkeän kuivikkeiden käytön. Kiinteät lattiat lisäävät makuumukavuutta ja pienentävät ilmanlaatuongelmia, mikäli lannanpoistojärjestelmässä tulee ongelmia.

Navetat, yhteenveto säädösvertailusta

Asia	EU	FI	FI TUE-TTU	SWE	DK	UK	GER	AUS
1. Navetat								
lämpötila	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [I.3]	=	=	+ (kosteus <80%)	=	=	+ (vasikoille asetuksessa, kosteus)	=
valaistus	luonnon- t. keinovalo joka kesto- taan vastaa klo 9-17 luonnonvaloa [I.5]	- (tyydyttää tarpeet)	=	- (tyydyttää tarpeet) + (lepopimeä)	=	=	+ (80 lux)	+ (40 lux, luonnonvalo 3 %)
melutaso	ei vaatimusta	+ (<65 dB)	+ (<65 dB)	+ (<65 dB)	=	=	=	=
ilmanlaatu	ei vaatimusta	=	+ (pitoisuusrajat tukisäädöksissä)	+ (pitoisuudet asetuksessa)	=	=	+ (pitoisuudet asetuksessa)	=
rakolattiamitoitus	ei vaatimusta	=	+ (mitat tukisäädöksissä)	+ (mitat asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuksessa)	+ (mitat asetuksessa)
pihattopakko	ei vaatimusta	=	=	+ (kaikki maitokarjan uudisrakennus; yli 6 kk sonnit 2017)	=	=	=	+ (parsi vain jos hyväksyttävä este pihattoon siirtymiseen)

2. Vasikat								
vasikan (alle 6 kk) karsina	yli 8 vk vain lääk. syistä; leveys = säkä; pituus = 1,1x pituus; voi nähdä ja kosketella muita pl. karanteeni [Art3.1]	=	+ (vähimmäismitat tukisäädöksissä)	=	- (leveys = 0,8 x säkä)	=	+ (mittoja asetuksessa)	+ (mittoja asetuksessa, ei täysrakolattia)
yhteiskarsina	1,5/1,7/1,8 m ² per vasikka (...150/..220/220.. kg)	=	+ (kiinteäpohjaisille suuremmat mitat tukisäädöksissä)	=	- (1,3/1,5/1,9 m ²)	+ (1,5/2/3 m ²)	=	+ (1,6/1,8/2 m ²)
kytkeminen	ryhmässä juottamisen ajaksi max. 1 h	=	+ (ei sallita)	+ (ei sallita)	=	=	=	=
karanteeni-karsina	ei vaatimusta	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=	=	=	=
poikima-karsina	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	=
ryhmäpoikima-karsina	ei vaatimusta	=	=	=	+ (vasikka-piilo)	+ (erillään, kullekin kuiva alusta)	=	=
3. Lihakarja								
ryhmäkarsina	ei vaatimusta	=	+ (mitat tukisäädöksissä)	+ (mitat asetuksessa)		=	=	+ (ei täysrakolattia)
4. Lypsykarja								
lypsylehmien parsi, liete-lanta	ei vaatimusta	=	+ (mitat tukisäädöksissä)	=		=	=	+ (mitat asetuksessa)
lypsylehmien parsi, muu järjestelmä	ei vaatimusta	=	+ (mitat tukisäädöksissä)	=		=	=	+ (mitat asetuksessa)
5. Ruokinta								
kaukalo	ei vaatimusta	=	+ (mitat tukisäädöksissä)	+ (mitat asetuksessa)		=	=	+ (mitat asetuksessa)
ruokinta	kerran päivässä tasa-arvoisesti [I.12]	+ (vasikat kahdesti)	=	+ (vasikat kahdesti)	+ (vasikat kahdesti)	+ (kaikki kahdesti)	+ (vasikat kahdesti)	+ (vasikat kahdesti)
juottaminen	yli 2 vk ikäisille riittävä raiakas vesi tai vastaava [I.13]	=	+ (lämmitetyt juomakupit kylmäpihatoissa)	=	=	=	=	+ (kaikille jatkuva raiakas vesi)
6. Muu kohtelu								
liikunta	ei vaatimusta	+ (kesälaidunnus, mitat asetuksessa)	+ (jaloittelu-alueet)	+ (kesälaidunnus)	=	=	=	+ (90 pv/vuosi)

Sikalat, yhteenveto säädösvertailusta

Asia	EU	FI	FI TUE-TTU	SWE	DK	UK	GER	AUS
1. Sikalat								
lämpötila	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [I.3]	=	=	=	+ (suihkupakko pihatoissa)	=	+ (porsaille lämpötilarajat asetuksessa)	=
valaistus	luonnon- t. keinovalo joka kestoltaan vastaa klo 9-17 luonnonvaloa, väh. 40 lx x 8 h [I.5]	=	=	- (riittävä)	+ (24 h rytmi)	+ (lepopimeää)	+ (80 lx, 3 % luonnonvalo)	+ (3 % luonnonvalo)
melutaso	max. 85 dB	+ (<65 dB)	+ (<65 dB)	+ (<65-75 dB)	=	=	=	=
ilmanlaatu	ei haitallinen eläimille [I.3]	=	+ (pitoisuusrajat tukisäädöksissä)	+ (pitoisuusrajat asetuksessa)	=	=	+ (pitoisuusrajat asetuksessa)	=
rakolattimitoitus (porsaat/vieroitusporsaat /tuotantosiat/ emakot)	aukot 11/14/18/20 mm, palkit 50/50/80/80 mm	=	=	=	=	=	=	+ (muovitai metalliraot 10/12/-/-mm)
2. Lihasiat								
tilaa per eläin pihatossa	0,15/0,2/0,3/0,4/0,55/0,65/1 m ²	=	+ (suurempi mitoitus, kiinteän alan minimi)	+ (osin suurempi mitoitus)	+ (kiinteän alan minimi)	=	+ (suurempi mitoitus, kiinteän alan minimi)	+ (osin suurempi mitoitus)
kytkeminen	ei vaatimusta	+ (ei sallita)	+ (ei sallita)	+ (ei sallita)	+ (ei sallita)	+ (vain väliaikaisesti)	+ (ei sallita)	+ (ei sallita)
3. Emakot								
tilaa per eläin pihatossa	2,25 m ² , joutilaat 1,64 m ² ; alle 6 sikaa, 10% isompi; yli 40, 10% pienempi	=	+ (ei lasketa ruokintakalon alla olevaa alaa yms.)	=	+ (pienillä emakko-määrillä, ei-porsineilla enemmän tilaa)	=	=	=
tästä kiinteää alaa	1,3 m ² , joutilaat 0,95 m ² ; tästä max. 15% viemäröinnille	=	+ (vain 10% viemäröintiä)	- (pienemät mitat)	+ (vain 10 % viemäröintiä, yhtenäinen ala)	=	=	=
ryhmäkarsina (yli 10 sian tiloille)	4 vk astutuksesta ..1 vk ennen poikimista; 2,8x2,8 m (alle 6 sikaa 2,4x2,4 m)	=	+ (makuu- ja ruokinta-häkien mitat)	+ (ruokinta-häkin mitat)	=	=	=	=
porsituskarsina	tila vaivattomaan poikimiseen ja imetykseen; pesäntekoaineet ellei rakenteellista estettä; suojakaidetms; kuiva ala kaikille porsaille; tarvittaessa lämmitin[II.II.1-4]	+ (aina lämmitin)	+ (mitoitus, 50% kiinteä lattia)	+ (pesäntekoaineet pakolliset)	+ (aina lämmitin)	=	=	+ (aina lämmitin, max 5% viemäröinti)
porsitushäkki	tila vaivattomaan imetykseen	=	+ (mitoitus)	+ (ei sallita)	=	=	=	=
kytkeminen	ei sallita (paitsi jos rakennettu ennen 2003, poikkeus 2013 asti) [Art3.2]	=	=	=	=	=	=	=

joutilashäkki	ei vaatimusta	=	+ (mitoitustukisäädök-sissä)	+ (mitoitusasetuksessa)	=	=	+ (ei vie-märöintiä)	+ (mitoitusasetuksessa)
4. Ruokinta								
ruokintakouru / sika	ei vaatimusta	+ (mitoitusasetuksessa)	+ (suurempi mitoitustukisäädök-sissä)	+ (mitoitusasetuksessa)	=	=	+ (ruokinta- ja juotopisteiden määrä asetuksessa)	+ (mitoitusasetuksessa)
ruokinta-karsinat ryhmäkarsinan yhteydessä	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	+ (kulkuti-laa)	=
ruokinta	kerran päivässä [I.13]	=	+ (porsai-den ruo-kin-tapisteiden määrä tuki-säädök-sissä)	=	=	=	=	+ (kuiva-rehu-automaatiin yhtä aikaa 4, muihin 8)
juottaminen	yli 2 vk ikäisille jatkuva raikas vesi tai vastaava [I.14]	=	+ (juottopisteiden määrä tukisäädök-sissä)	- (kahdesti päivässä)	=	=	=	=
5. Muu kohtelu								
liikunta	ei vaatimusta	=		+ (ulkoilu kesäisin jos mahd.)	=	=	=	=
virikkeet	kaikilla olki tai vastaava [I.16]	=		=	=	=	=	=
karanteeni-karsina	kääntymistila	=	+ (erillinen ilmanvaihto ja lannanpoisto)	=	+ (mitoitus, lattia annettu asetuksessa)	=	=	=
karjun karsina	6 m ² , kääntymistila, yhteys muihin sikoihin [II.I]	=	+ (4 m ² kiinteää)	=	=	=	=	=
astutuskarsina	Yli 6 m ² [II.I]	+ (10 m ²)	+ (10 m ² kuivitet-tava umpi-lattia)	+ (10 m ²)	+ (10 m ²)	+ (10 m ²)	+ (10 m ²)	+ (10 m ²)

Eläinten pitoa koskevat säädökset Munituskanat ja broilerit

Vertailumaista Saksa ja Iso-Britannia noudattavat EU-tasoa broilerikasvattamoiden eläinsuojeluvaatimuksissa. Muiden maiden, myös Suomen säädöksissä ylitetään EU-taso. Munituskanaloiden pito-olosuhteissa oli kaikilla mailla osin EU-tasoa tiukempia määräyksiä. Itävalta on säätänyt pakollisen ulkoilumahdollisuuden broilereille ja munituskanoille, mikäli niitä pidetään EU:n minimi-tilavaatimusten mukaisesti.

Suomessa ja Ruotsissa on EU-tasoa tiukempia säädöksiä lattiakanaloiden ruoka- ja juomalaitteiden ja pesien lukumäärälle. Ruotsissa ja Suomen tuetussa rakentamisessa on EU-tasoa tiukempia säädöksiä koskien broilerihallien pehkun, juomalaitteiden ja ruokakaukaloiden määrää.

Koska kanalat ja broilerihallit ovat pitkälti koneellistuneita, olisi varauduttava erilaisiin sähkökatkoksiin, jolloin rehun ja veden tulo lakkaa eikä ilmastointi toimi. Kanalan ja broilerikasvattamon ilmanlaatu on yksi tärkeimmistä yksittäisistä lintujen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Broilerihallin ilmanlaatua säädellään vain Suomen tuetussa rakentamisessa.

Munituskanalat

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Kananmunantuotannon hyvinvointihaaste on yksittäisten eläinten hyvinvoinnin seuranta suurissa yksiköissä. Lisäksi suurissa ryhmissä ja eläintiheyksissä on eläinten mahdotonta ylläpitää sosiaalista hierarkiaa, mikä osaltaan voi lisätä aggressiivisuutta. Erilaiset ympäristöperäiset stressitekijät, kuten lattiakanaloiden korkea ammoniakkipitoisuus, voivat laukaista kannibalismia.

Eri kanalatyypeissä hallitaan hyvinvoinnin riskitekijät eri tavoin (Tuotantoeläinten hyvinvointistrategia 2005 ja EFSA raportti 2004).

Kanalatyyppi	Varustelemattomat häkit	Varustellut häkit	Lattiakanalat	Kerroslattiakanalat
Hyvinvointitekijät				
Pölyn ja ammoniakkin määrän hallinta	+	+	+/-	+/-
Loishallinta	+	+	-	-
Lintujen seuranta	+/-	+/-	+/-	-
Luiden vahvuus	-	+/-	+	+
Ryhmähierarkia	+	+	+/-	+/-
Pesien käyttö	-	+/-	+	+
Liikkuminen	-	+/-	+	+
Kuopiminen	-	+/-	+	+
Hiekkakylvyt	-	+/-	+	+
Orsien käyttö	-	+/-	+	+
Häiriökäyttäytymisten hallinta	+/-	+/-	+/-	+/-
Lintujen pakomahdollisuus häiröikäyttäytymisessä	-	-	+	+

Varustelematon häkkikanala

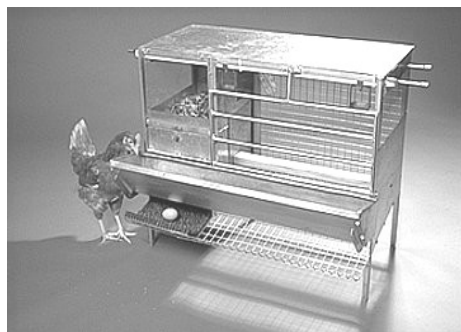
Varustelemattomia häkkikanaloita ei EU- maissa ole saanut enää rakentaa lokakuusta 2007 jälkeen tai käyttää vuodesta 2012 lähtien. Varusteltujen häkkien käyttö on EU:ssa sallittua 2012 jälkeenkin. Vertailumaista Saksassa kielletään myös varustellut häkit vuoden 2012 jälkeen kolmen vuoden siirtymäajalla. Itävalta on kieltänyt perinteiset häkkikanalat jo vuonna 2003 (rakentaminen) ja 2009 (käyttö). Myös Tanskassa on ollut häkkikanaloiden uudisrakennuskielto voimassa vuodesta 2003 ja Suomessa vuodesta 2005. Ruotsissa on häkkikanaloiden uudisrakentaminen ja käyttö kielletty vuonna 2004, mutta poikkeuslupia käytölle on mahdollista hakea vuoteen 2012 asti.

Yhdessä varustelemattomassa häkissä saa olla enintään seitsemän kanaa. Häkit ovat metallia ja niiden lattia on verkkoa, jolloin kanojen eritteet putoavat lantahihnalle ja sisäloisten tartuntamahdollisuus vähenee. EU-säädöksissä on minimi-tilavaatimus 550 cm² kanaa kohti. Mikäli häkissä on enintään seitsemän lintua, on minimi-tilavaatimus Suomessa EU:n kaltainen (MMM nro10/EOO/2002), mutta pienemmille ryhmille vaaditaan enemmän tilaa kanaa kohti. Tanskassa saa olla korkeintaan kuusi eläintä ryhmässä. Kaikissa vertailumaissa Iso-Britanniaa lukuun ottamatta on munituskanoilla oltava EU:n säädöksiä enemmän tilaa. Suomessa tuetussa munituskanalan säädöksissä sallitaan enintään viisi kanaa häkkiä kohti, mutta minimi-tilavaatimus ei poikkea asetuksen minimitasosta.

Munituskanalat	EU	FI	FI TUETTU	SE	DK	UK	GER	AUS
tilaa per muniva kana	550 cm ² , käyttökel-poista vaaka-suuraa tilaa	3-7 eläintä 550 cm ²	3-5 eläintä 550 cm ²	600 cm ²	enint. 6 eläintä per häkki 600/900 cm ² rodun mukaan	=	kokonaisala väh. 2,5 m ² pienryhmille omat määräkset	750 cm ² josta käyttökel-poista 600 cm ² , kokonaisala väh. 2000 cm ²

Varustellut häkit

Varustelluissa häkeissä linnuilla on orsi, pesäpaikka ja kuopsutusalue, joka voi olla keinomateriaalia. Varusteltuja häkkejä on suurille, jopa 60 linnun ryhmille tai pienemmille ryhmille.

Ruotsi ja Saksa ovat säädösten avulla ratkaisseet mahdollisista kilpailutilanteista aiheutuvia ongelmia säätämällä pesälle ja kuopimisalustalle minimimittoja. Suomen asetuksissa ja EU-säädöksissä ei näitä mittoja ole.

Tanskassa on suuremmille kanaroduille oltava enemmän tilaa käytettävissä (niin häkin pinta-alan kuin ruoka- ja juomakaukalon osalta). Tanskalaiset vaativat huomattavasti enemmän juomanippoja kanaryhmälle. EU-säädöksen mukaan niitä on oltava kaksi häkkiä kohti, kuten Suomessa. Tanskassa niitä on oltava yksi kahta lintua kohden. Verkkolattia saattaa lisätä jalkaongelmia, mitä Suomessa ja Ruotsissa on pyritty vähentämään säätämällä verkon minimiläpimitaksi 2 mm.

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Varusteltuihin häkkeihin on lisätty elementtejä, joiden tehtävä on tyydyttää kanoille tunnistettuja käyttäytymistarpeita, kuten kuopiminen, muniminen pesään ja orrella istuminen. Tämän onnistumisesta ei ole vielä riittävästi tutkimuksia. Esimerkiksi orsien epäillään olevan monessa virikehäkkityypissä liian matalalla ja liian levottomalla alueella toimiakseen kunnolla, eikä keinotekoisista materiaaleista koostuva kuopsutusalue välttämättä tyydytä kanojen kuopsutus- ja kylpemistarvetta.

Lattiakanalat ja kerroslattiaakanalat eli vaihtoehtoiset järjestelmät

Lattiakanalassa lattia-ala on joko kokonaan pehkulla peitettyä tai osittain ritilälattiaa. Kerrosritiläkanalassa lattia-ala on osittain pehkulla peitettyä ja lisäksi kanalassa on useita ritilätasoja, joilla kannat voivat oleilla.

Suomen, Tanskan ja Iso-Britannian säädöksissä noudatetaan EU:n tilavaatimusminimiä. Sen mukaan saa pitää 9 munituskanaa neliometrillä ja vuoteen 2012 asti 12 kanaa neliometrillä, mikäli kanala on rakennettu ennen vuotta 1999. Ruotsin, Saksan ja Itävallan säädöksissä on tiukempia tilavaatimuksia. Itävalta edellyttää ulkoilumahdollisuutta, mikäli mitoitus on EU-minimitilavaatimusten mukainen. Suomessa tuetussa rakentamisessa on säädetty EU-tasoa tiukemmista tilavaatimuksista. Suomessa ja Ruotsissa on EU-tasoa ja muita vertailumaita tiukempia säädöksiä ruokinta- ja juottolaitteiden sekä pesien määrästä.

Lattiakanalan tilavaatimukset

Lattiakanalat	EU	FI	FI TUE-TTU	SE	DK	UK	GER	AUS
tilaa per muniva kana	9 eläintä/ m ² (1111 cm ² /lintu); paitsi ennen 08-1999 käyttöön otetuissa 12 eläintä/ m ² (833 cm ² /lintu) vuoden 2012 alkuun jos koko lattia on käytettävää alaa	=	kevyet rodut 1667 cm ² , raskaat 2222 cm ²	yli 2,4 kg eläimille 1333 cm ² , monikerroskanaloissa 1429 cm ²	=	=	samat mitat, mutta yhdessä tilassa max. 6000 eläintä	1111 cm ² vain jos lisäruokinta ja 1/3 alasta ulkotilaa; 1250 cm ² jos <i>tai</i> ; 1333 cm ² jos orret; muutoin 1429 cm ²

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Lattia- ja kerrosritiläkanaloissa on periaatteessa varusteltuja häkkeitä paremmat edellytykset kanojen käyttäytymistarpeiden tyydyttämiseen. Esimerkiksi orret saattavat olla paremmin toteutettu kuin varustelluissa häkeissä ja pehku mahdollistaa sekä kuopimisen että hiekkakylpemisen paljon varusteltuja häkkeitä paremmin. Lattiakanaloissa haasteena on kuitenkin suuri parvikoko, joka heikentää mahdollisuuksia ylläpitää vakaita sosiaalisia ryhmiä. Suurissa parvissa ongelmat, kuten kannibalismi ovat myös heikommin hallittavissa. Kanojen sosiaalisia konflikteja voidaan vähentää rakenteilla, jotka antavat kanoille mahdollisuuden muodostaa alaryhmiä ja/tai paeta tarvittaessa.

Lisäksi lintujen tarkkailu voi olla vaikeaa. Kerroslattiaakanaloissa saattaa olla kymmeniä tuhansia kanoja samassa parvessa ja valaistus voi olla heikko. Osa kerroksista on melko korkealla, jolloin kanojen havainnointi saattaa vaikeutua.

Lattiakanaloiden yleisimpiä ongelmia on kanalailman korkea ammoniakkipitoisuus, ellei kanojen lantaa pystytä tyhjentämään ollenkaan vuoden kestävän munitusjakson aikana, tai aluetta kuiviteta säännöllisesti. Kuivitetun alueen pehkunhoito (oikea kosteus, ilmanvaihto, lämpötila) vaikuttaa pehkun kuntoon ja ilman kaasu- ja pölypitoisuuksiin.

Orsien käyttö, erityisesti öisin, on tutkimusten mukaan tärkeää kanojen hyvinvoinnille. Orsia ei vaadita poikaskasvatuksessa, mikä vähentää mm. suomalaisten tutkimusten mukaan lintujen orren käyttöä aikuisena ja lisää lattiemunien sekä käyttäytymishäiriöiden määrää. Pehkun laatua ei ole säädetty EU:n tai muiden maiden säädöksissä, vaikka pehkun laatu vaikuttaa sen käyttömukavuuteen ja eläintilan ilman laatuun.

Broilerikasvattamot

EU-säädöksissä eläintiheydestä säädetään laajoissa rajoissa ja monessa kategoriassa. Ruotsissa, Tanskassa ja Itävallassa on EU-tasosta poikkeavia säädöksiä eläintiheydestä. Suomen eläinsuojelusäädöksissä ei ole minimi-tilavaatimuksia broilereille. Itävallan ja Ruotsin säädöksissä edellytetään broilereille enemmän tilaa kuin Suomen tuetun rakentamisen säädöksissä.

EU-säädöksissä broilereilla on oltava jatkuva pääsy pehkulle. Suomen tuetun rakentamisen säädöksissä edellytetään pehkukerrokselle minimipaksuus. Tätä ei muiden maiden säädöksissä ole. Suomessa tuetussa rakentamisessa säädetään lisäksi lantakaasujen minimipitoisuuksista, mitkä pitoisuudet ovat epäsuora mittari myös pehkun hoidon onnistumisesta.

Ruotsi ja Itävalta ovat säätäneet juomanippojen ja ruokintakaukaloiden määrästä. Näitä vaatimuksia on myös Suomen tuetun rakentamisen säädöksissä.

Broileriemoja koskevat säädökset puuttuvat EU-tasolla ja kaikista vertailumaista.

Sallitut eläintiheydet broilerihalleissa

Maat	EU	FI	FI TUETTU	SE	DK	UK	GER	AUST
Tilaa/broileri	33-42 kg/m ²	-	35 kg/m ²	20-36 kg/m ² , 400 cm ²	25-40 kg/m ²	-	-	30 kg/m ²

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Jalkapohjien ja pehkun kuntoon vaikuttavat esim. nippalinjojen kunto ja tyyppi. Juomanipat, joissa lautanen alla, helpottavat pehkun hoitoa ja parantavat sen kuntoa. Broilerihallin ilmanlaatu on yksi tärkeimmistä yksittäisistä lintujen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Broilerihallin ilmanlaadusta on säädetty Suomessa vain tuetussa rakentamisessa.

Pienempi eläintiheys helpottaa pehkun laadunhallintaa. Hyvälaatuinen pehku edistää mm. broilereiden jalkapohjien kuntoa, parantaa ilmanlaatua sekä lisää pehkun virikearvoa kuopimis- ja kylpymateriaalina. Nipat, joissa on lautanen alla, voivat helpottaa pehkun hoitoa ja parantaa pehkun kuntoa. Myös ruokintakuppien mallilla vaikutetaan syömisen helppouteen, eri lintujen ikäisten ruokinnan onnistumiseen ja rehun puhtaana pysymiseen.

Pesänedusritilän alle putoava lanta on broileriemomunittamoissa hankalasti hoidettava ammoniakinlähde, joka olisi oikein suunnitellulla ja oikein toimivalla ilmanvaihdolla hallittavissa.

EU:ssa on annettu uusi broileridirektiivi 2007, joka on saatettava jäsenvaltioiden lainsäädännössä voimaan 2010. Direktiivistä seuraa kouluttautumisvelvoite broilerihallien omistajille ja pitäjille. Broileridirektiivissä tilat jaetaan kolmeen tasoiseen luokkiin kasvatustiheyden mukaan (I: 33 kg/m², II: 33 - 39 kg/m² ja III: 39 kg/m² + 3 kg/m²). Kasvatus- ja seurantavaatimukset kiristyvät eläintiheyden kasvaessa.

Munituskanalat, yhteenveto säädösvertailusta

Munituskanalat	EU	FI	FI TUE-TTU	SE	DK	UK	GER	AUS
lämpötila	ei vaatimusta	=	+ (18 °C)	+ (lämpöhälytyn yli 2000 eläimen kanaloissa)	=	=	=	=
valaistus	riittävä luontaiseen käytäytymiseen; jos luonnonvaloa, tasaarvoisesti; vuorokausirytmii, lepopimeää, joka alkaa sopeutumishämärällä [1998/58§3] suositus: lepopimeää yhtäjaksoisesti n.1/3 = 8 h	=	=	=	+ (lepopimeän kesto asetuksessa)	+ (lepopimeän kesto asetuksessa)	+ (lepopimeän kesto asetuksessa)	+ (lepopimeän kesto ja luxit asetuksessa)
melutaso	minimoi-tava, ei jatkuvaa tai äkillistä [1998/58§2] myös pikkukanalat	=	+ (<65 dB)	=	=	=	=	=
kanalan ilmanlaatu	ei vaatimusta	=	+ (pitoisuudet)	+ (pitoisuudet)	=	=	+ (pitoisuudet)	=

Varustelemattomat häkit	EU	FI	FI TUE-TTU	SE	DK	UK	GER	AUS
kielto	lokakuun 2007 jälkeen uudisrakennuskielto, tammikuun 2012 jälkeen täysikielto, paitsi varusteltu häkki [5art]	+ (uudisrakennuskielto tammikuusta 2005)	=	+ (uudisrakennus- ja käyttökielto tammikuusta 2004, poikkeusluvut käytölle 2012 asti)	+ (uudisrakennuskielto tammikuusta 2003)	=	+ (kaikkien häkkityyppien kieltö tammikuusta 2012; voi anoa 3v siirtymäaikaa)	+ (uudisrakennus- ja käyttökieltö tammikuusta 2005)
sijoittelu	90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [3.2.3]	=	- (80-100 cm, 20 cm)	=	=	=	=	=
korkeus	40 cm 65%:lla käyttökelpoisesta alasta, muualla 35 cm [5art4]	=	=	=	=	=	+ (50 cm, kaukalon kohdalla 60 cm)	+ (45 cm)
tilaa per poikanen	ei vaatimusta	+ (mitoitus asetuksessa)	+ (mitoitus tukisäädöksissä)	+ (mitoitus asetuksessa)	=	=	=	+ (mitoitus asetuksessa)
tilaa per muniva kana	550 cm ² , käyttökelpoista vaaka-suoraa [5art1]	+ (alle 7 eläintä = suuremmat mitat)	+ (alle 7 eläintä = suuremmat mitat)	+ (600 cm ²)	+ (600 /900 cm ² rodun koon mukaan, max. 6 eläintä per häkki)	=	+ (kok. ala väh. 2,5 m ² , pienryhmillä suuremmat mitat)	=
lattia	tukee jokaisen eläimen jalka- ja etukäpälä; aksimikal-listus 14% [4art5]	+ (verkon vaijerin vähimmäispaksuus 2 mm)	+ (verkon vaijerin vähimmäispaksuus 2-2,5mm)	+ (verkon vaijerin vähimmäispaksuus 2 mm)	=	=	=	=
ortta per poikanen	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (7 cm, v.2004 jälkeen)
ortta per muniva kana	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	+ (15 cm)	+ (15 cm)
ruokinta-kaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	+ (mitat asetuksessa)	+ (mitat tukisäädöksissä)	+ (mitat asetuksessa)	=	=	=	+ (mitat asetuksessa)
ruokinta-kaukaloa per muniva kana	10 cm [5art3]	+ (12 cm)	+ (12 cm)	+ (12 cm)	+ (12-18 cm rodun mukaan)	=	+ (pienryhmillä 12 cm)	+ (12 cm)

juoma-kaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (1 cm jos yli 6 vk)
juoma-kaukaloa per muniva kana	10 cm [5art3]	=	=	- (ei vaatimusta)	+ (12-18 cm rodun mukaan)	=	- (pienem-mät mitat)	
nippa tai kuppi	2 per häkki [5art3]	=	+ (1 per 8-15 poikasta)	+ (1 per 15 poikasta)	+ (1 per 2 eläintä)	=	+ (2 per 10 ens. eläintä, aina 1 per seuraavat 10)	+ (1 per 15 eläintä)
pesä	ei vaatimusta	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuksessa)	+ (1 per häkki)
kuopimisalue	ei vaatimusta	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuksessa)	+ (oltava tarjolla)
muuta				+ (max. 3 kerrosta)				

Varustellut häkit	EU	FI	FI TUETTU	SE	DK	UK	GER	AUST
häkin korkeus	45 cm käyttöalalla, muutoin 20 cm [6art1]	+ (poikaset 25/38 cm)	=	+ (poikaset 25/38 cm)	=	=	+ (50 cm, kaukalolla 60 cm)	=
tilaa per poikanen (3/6/15/18 vk)	ei vaatimusta	+ (-/118/200/333 cm ²)	=	+ (111/167/333/400 cm ²)	=	=	=	+ (-/167/333/-cm ²)
tilaa per muniva kana	750 cm ² josta käyttökel-poista 600 cm ² , kokonaisala väh. 2000 cm ² [6art1]	=	=	=	+ (isoille roduille suuremmat mitat)	=	+ (pienryh-mille suuremmat mitat)	=
lattia	tukee jokaisen eläimen jo-kaista etukyntä; aksimikal-listus 14% [4art5]	+ (verkon vaijerin vähimmäispaksuus 2 mm)	=	+ (verkon vaijerin vähimmäispaksuus 2 mm)	=	=	=	=
ortta per poikanen	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (7 cm, v.2004 jälkeen)
ortta per muniva kana	15 cm [6art1]	=	=	=	=	=	=	=
ruokinta-kaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	+ (-/2/3-4/5-8 cm)	=	+ (2/4,2/5/6 cm)	=	=	=	+ (-/3/3 cm)
ruokinta-kaukaloa per muniva kana	12 cm [6art2]	=	=	=	+ (12-18 cm rodun mukaan)	=	=	=
juoma-kaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (1 cm jos yli 6 vk)
juoma-kaukaloa per muniva kana	asianmukai-nen [6art3]	=	=	=	+ (12-18 cm rodun mukaan)	=	+ (mitat asetuksessa)	
nippa tai kuppi	2 per häkki [6art3]	+ (1 per 8-15 eläintä)	=	+ (1 per 8-15 eläintä)	+ (1 per 2 eläintä)	=	+ (2 per 10 ens. eläintä, 1 per seuraavat 10)	+ (1 per 15 eläintä)
pesä	pesän oltava kanojen käytettävissä [6art1]	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=
kuopimisalue	pehkujen oltava kanojen käytettävissä [6art1]	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=
muuta				+ (max. 3 kerrosta)				

Lattiakanalat	EU	FI	FI TUETTU	SE	DK	UK	GER	AUS
tilaa per poikanen (3/6/15/18 vk)	ei vaatimusta	+ (400/400/667/1000 cm ²)	+ (400/400/667/1000 cm ²)	+ (182/400/667/1000 cm ² , monikerroskanaloissa 182/400/1000/1000 cm ²)	=	=	=	+ (417/417/833/833 cm ² , orsien kanssa vähemmän)
tilaa per muniva kana	9 eläintä per m ² (1111 cm ²); ennen elokuuta 1999 käyttöön otetuissa 12 eläintä per m ² (833 cm ²) vuoden 2012 alkuun jos koko lattia on käytettävää alaa [4art4]	=	+ (kevyet rodut 1667 cm ² , raskaat 2222 cm ²)	+ (yli 2,4 kg eläimille 1333 cm ² , monikerroskanaloissa 1429 cm ²)	=	=	+ (samat mitat, mutta yhdessä tilassa max. 6000 eläintä)	+ (1111 cm ² vain jos lisäruokinta ja 1/3 alasta ulkotilaa; 1250 cm ² jos <i>tai</i> ; 1333 cm ² jos orret; muutoin 1429 cm ²)
lattia	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä [4art2]; 1/3 alasta, 250 cm ² per eläin pehkuu [4art1]	=	=	=	=	=	+ (pehku käytettävissä väh. 2/3 valoisasta ajasta)	=
kerrosrakentaminen	max. 4 krs, korkeus 45 cm, tasa-arvoinen ruokinta ja juotto, lanta ei saa pudota alemmille [24art3]	=	=	=	+ (max. 3 krs)	=	=	=
ulkoilutila	suoja säältä ja pedoilta, tarvittaessa juotto, 35 cm korkeat ja 40 cm leveät kulkuaukot, useita koko rakennuksen mitalla, 2 m aukonleveyttä per 1000 eläintä [4art3]	=	=	=	+ (aukot 50 x 50 cm)	=	=	+ (jos, niin väh. 8 m ² per eläin!)
ortta per poikanen (3/6/15/18 vk)	ei vaatimusta	=	=	+ (2/4/6,5/10 cm)	=	=	=	=
ortta per muniva kana	15 cm, väh. 30 cm päässä toisesta orresta ja 20 cm seinästä, ei pehkujen päällä [4art1]	=	+ (20 cm)	=	=	=	=	=
ruokintakaukaloa per poikanen (3/6/15/18/21 vk)	ei vaatimusta	+ (-/2/5/5/-cm)	+ (-/2/5/5/-cm)	+ (2/2/4,2/5/5,5 cm)	=	=	=	=
ruokintakaukaloa per muniva kana	suora 10 cm, pyöreä 4 cm [4art1]	=	+ (pyöreä 4,5-4,75 cm)	=	=	=	=	=
juomakaukaloa per poikanen (3/6/15/18/21 vk)	ei vaatimusta	+ (-/0,5/0,65/0,65/-cm)	+ (-/0,5/0,65/0,65/-cm)	+ (suora 5/5/7/7/8 cm, pyöreä 4/5/5/5/6 cm)	=	=	=	=
juomakaukaloa per muniva kana	suora 2,5 cm, pyöreä 1 cm [4art1]	=	- (suora 2 cm)	=	=	=	=	=
nippa tai kuppi	1 per 10 eläintä, 2 joka eläimen saatavilla [4art1]	+ (1 kuppi per 100-150 poikasta + riittävästi nippoja)	+ (1 kuppi per 100-150 poikasta)	+ (1 per 15-30 poikasta)	=	=	=	=
pesä	yksittäispesiä 1 per 7 eläintä, ryhmäpesiä 1 m ² per 120 eläintä [4art1]	+ (1 per 4-5 emokanaa, 1 m ² per 100 emokanaa)	+ (1 per 4-5 eläintä, 1 m ² per 100 eläintä)	+ (mitat)	=	=	=	=

Broilerikasvattamot, yhteenveto säädösvertailusta

Broilerihallit	EU	FI	FI TUETTU	SE	DK	UK	GER	AUS
kanalan lämpötila	riittävä pehkujen kuivana pitämiseen [I.4]	=	+ (21-34 °C)	+ (lämpöhälytin yli 2000 eläimen kana-loissa)	=	=	- (ei asetuksessa)	=
kanalan valaistus	20 lx kanan silmän tasolla 80% alasta [I.6]	- (ei lukeja), + (luonnonvalo, lepopimeää)	=	- (ei asetuksessa)	- (ei lukeja), + (vuorokausirytm, lepopimeää, siirtymähämärä)	- (ei asetuksessa)	- (ei asetuksessa)	+ (vuorokausirytm, siirtymähämärä)
kanalan melutaso	minimoitava [I.5]	+ (<65, ei äkillistä)	+ (<65, ei äkillistä)	=	=	=	=	+ (ei äkillistä)
kanalan ilmanlaatu	riittävä ilmanvaihto [I.4]	=	+ (pitoisuusrajat tukisäädöksissä)	=	=	=	=	=
häkin korkeus	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (45 cm)
tilaa per eläin	33-42 kg/m ² [3art2-5]	- (ei asetuksessa)	+ (35 kg/m ²)	+ (20-36 kg/m ² , 400 cm ²)	+ (25-40 kg/m ²)	- (ei asetuksessa)	- (ei asetuksessa)	+ (30 kg/m ²)
lattia	jatkuva pääsy pehkulle [I.3]	+ (pehku 5-10 cm)	+ (pehku >5 cm)	=	=	=	- (ei asetuksessa)	=
ortta per eläin	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	=
ruokinta- kaukaloa per eläin	ei vaatimusta	=	+ (mitoitus tukisäädöksissä)	+ (mitoitus asetuksessa)	=	=	=	+ (mitoitus asetuksessa)
juomakaukaloa per eläin	ei vaatimusta	=	+ (mitoitus tukisäädöksissä)	+ (mitoitus asetuksessa)	=	=	=	+ (mitoitus asetuksessa)
nippa tai kuppi	ei vaatimusta	=	=	+ (lukumäärä asetuksessa)	=	=	=	+ (lukumäärä asetuksessa)
muuta								+ (jos, niin väh. 2 m ² ulkoilutilaa per eläin!)

Eläinten pitoa koskevat säädökset

Lampaat ja vuohet ja hevoset

EU- tasolla ei säädetä erikseen lampaiden, vuohien tai hevosten pito-olosuhteista. Tanskassa, Iso-Britanniassa ja Saksassa ei ole lampaiden eikä vuohien pitoon yksityiskohtaisia säädöksiä.

Lampaat

Ruotsi on kieltänyt lampaiden pidon yksittäiskarsinassa ja niiden laiduntaminen on pakollista. Ruotsi on säätänyt minimipitoisuuksia lampolan ilmanlaadulle, mikä Suomessa on vain tuetun lampolarakentamisen ehtona. Suomen ja Ruotsin säädöksissä on kielletty rakolattioiden käyttö uuhien ja karitsoiden karsinassa sekä karitsoimiskarsinassa. Karitsoimiskarsinan minimikoosta on määräyksiä Ruotsissa ja Suomen tuetun rakentamisen säädöksissä. Kuivitetun lattian määrästä ei ole vertailumaissa minimimääräyksiä.

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Ilmanvaihto on yksi merkittävimmistä lampaiden hyvinvointia sisäruokintakaudella heikentävistä tekijöistä. Lammas on hyvin vahvasti sosiaalinen eläin, jolle ryhmän jäsenistä erottaminen on hyvin stressaavaa. Mikäli ministeriön päätöksen (MMMp 4/EEO/1997) minimi-tilamääräyksiä noudatetaan, ovat sisätilat lampaille ahtaat tyypillisesti väljien kesälaitumien jälkeen. Myös karitsoimiskausi pahentaa tilanahtautta.

Vuohet

Suomen ja Ruotsin säädöksissä edellytetään samankaltaisia tilavaatimuksia. Rakolattioiden käyttö kutun ja kilien karsinassa sekä vuonimiskarsinassa on Suomessa ja Ruotsissa kielletty, mutta karitsoimiskarsinan minimikoosta ei ole määräyksiä. Suomessa vuohilla on oltava sairaskarsina. Ruotsi on kieltänyt vuohien yksittäiskarsinat ja niille on laidunnuspakko.

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Vuohi on vahvasti sosiaalinen eläin. Kesäaikana laidunnusmahdollisuus edistää sen hyvinvointia. Vuohilla on tarve hyppiä tasoille, mitä ei ole kuitenkaan säädöksissä vaatimuksena.

Hevoset

EU- tasolla ei ole erikseen säädetty hevosten pito-olosuhteista. Ruotsi ja Itävalta ovat kieltäneet pilttuut hevosten vakituisena pitomuotona. Hevosten jaloittelutarhan minimikoosta on säädetty Tanskassa ja Itävallassa. Tanskassa hevosta kohti on oltava vähintään 200 m² jaloittelutilaa per eläin, mutta tarhan minimikoon on oltava 800 m². Itävallassa tarhan koko riippuu hevosen koosta, esim. 160 cm korkea hevonen tarvitsee tarhatilaa vähintään 17 m². Ruotsi, Tanska ja Itävalta säätävät myös hevosten ulkoilun vähimmäiskestosta ja ulkoilukertojen määrästä. Ilmanvaihdosta on säädetty vain Ruotsissa. Suomessa tuetussa rakentamisessa on säädetty ilmanlaadusta ja ilmanvaihdosta.

Arvio säädösten hyvinvointivaikutuksista

Säännöllinen pääsy tilavaan jaloittelutarhaan ja sosiaalinen seura edistävät hevosen hyvinvointia ja vähentävät mm. erilaisia häiriökäyttäytymisiä. Tutkimusten mukaan hevosilla on tarve liikkua ja ulkoilutarhojen koko vaikuttaa liikunnantarpeen tyydyttymiseen. Kaikilla hevosilla olisi oltava mahdollisuus säännölliseen ulkoiluun riittävän tilavassa tarhassa. Suomessa ei ole säädöksiä vähimmäistarhamäärästä ja -koosta. Hevosten hyvinvoinnin kannalta olisi niitä tarhattava pareittain tai ryhmissä aina kun se on mahdollista. Myös tämän vuoksi tarhojen tulisi olla tarpeeksi tilavia. Myös sisäilman laatu on hevosten terveydelle tärkeää.

Maa	EU	FI	FI TU- ETTU	SE	DK	UK	GER	AUS
yksittäiskarsinan pinta-ala 160 cm hevoselle	-	9 m ²	-	9 m ²	10,2 m ²	-	-	8.5 m ²
vähimmäisulkoilu	-	-	-	päivittäin (paitsi vieraissa oloissa tai lääket. tms. syistä, maneesi tms. riittää)	2 h/5 pv/vk	ei vaatimusta		viikottain

Lampolat, yhteenveto säädösvertailusta

Lampolat	EU	FI	FI TUETTU	SE	DK	UK	GER	AUS
Lampolan valaistus			+ (20-50 lx)					+ (luonnonvalo 3% alasta, 40 lx 8h)
Lampolan melutaso	ei haitallinen eläimille	+ (<65 db)	+ (<65 db)	+ (<65-75 db)				
lampolan ilmanlaatu	ei haitallinen eläimille		+ (pitoisuusrajat asetuksessa)	+ (pitoisuusrajat asetuksessa)				
rakolattiamitoitus		+ (25 mm raot, 80 mm palkit)	+ (25 mm raot, 80 mm palkit)	+ (25 mm raot, 80 mm palkit)				
tilaa per lammas		+ (0,25-1,4 m ²)	+ (0,8-1,5 m ²)					+ (0,5-1,5 m ²)
tilaa per uuhi+karitsa		+ (2 m ² , ei rakolattiaa)	+ (2 m ²)	+ (1,7-1,9 m ²)				+ (1,2-1,5 m ²)
yksittäiskarsina		+ (1,4 m ²)	+ (1,4 m ²)	+ (ei yksittäin)				+ (uuhi 1,2 m ² , pässi 3 m ² , karitsat ei yksittäin)
karitsakamari		+ (0,2 m ² per karitsa, ei rakolattiaa)	+ (0,2 m ² per karitsa)					
jaloittelutarha		+ (turvallisuusmääräyksiä)						
laiduntaminen				+ (laidunnuspakko 2-4 kk)				+ (90 pv vuodessa jos yksittäiskarsinoitu)
ruokintakaukaloa per eläin		+ (35-45 cm suora, 20 cm pyöreä, jatkuvassa ruokinnassa lyhyemmät)	+ (35-45 cm suora, 20 cm pyöreä, jatkuvassa ruokinnassa lyhyemmät)	+ (35-45 cm suora, 20 cm pyöreä, jatkuvassa ruokinnassa lyhyemmät)				+ (20-50 cm; vapaassa ruokailussa 1:2,5 eläintä)
nippa tai kuppi		+ (1 per 30 eläintä)	+ (1 per 30 eläintä)	+ (1 per 30 eläintä tai per 15 imettävää uuhta)				
karitsointikarsina		+ (ei rakolattiaa, tarvittaessa lämmitin)	+ (1,5 x 1,5 m)	+ (1,2 x 1,2 m; ei rakolattiaa)				
Muu kohtelu		+ (kytkemiskielto)						+ (kytkemiskielto)

Kuttulat, yhteenveto säädösvertailusta

Vuohet	EU	FI	FI TUETTU	SE	DK	UK	GER	AUS
	ei erillis-asetusta				ei erillis-asetusta	ei erillis-asetusta	ei erillis-asetusta	
valaistus								+ (luonnonvalo 3% alasta, 40 lx 8h)
melutaso		+ (<65 dB)	+ (<65 dB)					
ilmanlaatu			+ (mitat asetuksessa)					
rakolattia-mitoitus		+ (aukot 25 mm, palkit 80 mm)	+ (aukot 20-25 mm, palkit 80-130 mm)	+ (aukot 25 mm, palkit 80 mm)				+ (rakolattia-akielto)
tilaa per kuttu		+ (rakolattia 1 m ² , kuivitettu 1,2 m ²)	+ (rakolattia 1 m ² , kuivitettu 1,2 m ²)	+ (rakolattia 1 m ² , kuivitettu 1,2 m ²)				+ (0,7 m ²)
tilaa per kuttu+kili		+ (täytepohja 2 m ²)	+ (täytepohja 2 m ²)					+ (1,1 m ² , jos useita kilejä niin 1,4 m ²)
tilaa per kili		+ (0,25-0,5 m ² , ei rakolattiaa)	+ (0,25 m ²)	+ (0,25-0,5 m ² , ei rakolattiaa)				+ (0,5-0,6 m ²)
tilaa per pukki		+ (rakolattia 1 m ² , kuivitettu 1,2 m ²)	+ (rakolattia 1 m ² , kuivitettu 1,2 m ²)	+ (rakolattia 1 m ² , kuivitettu 1,2 m ²)				+ (1,5 m ²)
yksittäiskarsina		+ (1,4 m ²)	+ (1,4 m ²)					+ (1,1-3 m ²)
vuonimiskarsina		+ (ei rakolattiaa)	+ (1,5 x 1,5 m)	+ (ei rakolattiaa)				
sairaskarsina		+ (oltava tarjolla)						
jaloittelutarha		+ (turvallisuusmääräyksiä)						
laiduntaminen		+ (turvallisuusmääräyksiä)		+ (laidunnuspakko 2-4 kk)				+ (laidunnuspakko 90 pv yksittäiskarsinoituille)
ruokintakalooa per eläin		+ (20-45 cm)	+ (20-40 cm)	+ (35-45 cm)				+ (20-50 cm)
nippa tai kuppi		+ (1 per 15 eläintä, suojattava lialta ja jäätymiseltä)	+ (1 per 15 eläintä)	+ (1 per 15 eläintä)				
muuta								+ (säännöstelyssä ruokailussa kaikki yhtä aikaa, vapaassa 1:2,5)

Hevostallit, yhteenveto säädösvertailusta

Tallit	EU	FI	FI TUETTU	SE	DK	UK	GER	AUS
	ei erillisasetusta		vanha ohje poistumassa, uusi valmisteilla			ei erillisasetusta	ei erillisasetusta	
tallin lämpötila				+ (kosteus <80%, kosteus%+lämpötila <90)				
tallin valaistus					+ (luonnonvalo 7% alasta)			
tallin melutaso		+ (<65 dB)		+ (<65 dB)				
tallin ilmanlaatu				+ (pitoisuusrajat asetuksessa)				
yleis-korkeus		+ (säkä x 1,5 tai >2,2 m)		+ (säkä x 1,5 tai >2,2 m)	+ (2,6 m)			
piiltuunimitoitus		+ (säkä+10 cm x pituus+25 cm; väliseinä säkä x 90 cm)		+ (mitat asetuksessa; piiltuukielto 2007 alkaen uudis- ja korjausrakentamisessa)				+ (piiltuukielto)
yksittäiskarsina		+ (mitat asetuksessa)		+ (mitat asetuksessa)	+ (laskukaava asetuksessa)			+ (mitat asetuksessa)
tilaa per hevonen ryhmäkarsinassa		+ (50-100% yksittäiskarsinatilasta)		+ (50-100% yksittäiskarsinatilasta)	+ (laskukaava asetuksessa)			+ (mitat asetuksessa)
pihatto jossa ei ruokintaa, makuuhalli		+ (40-80% yksittäiskarsinatilasta)		+ (40-80% yksittäiskarsinatilasta)				
varsomiskarsina				+ (mitat asetuksessa)	+ (laskukaava asetuksessa)			
sairaskarsina		+ (1 per 10 eläintä)		+ (vaaditaan)	+ (vaaditaan)			+ (vaaditaan)
ulkotarha		+ (turvamääräykset)		+ (liikuntaesteiden käyttö laidunnuksessa kielletty)	+ (200 m ² per eläin, väh. 800 m ²)			+ (väh. 2 x yksittäiskarsina, turvamääräykset)
muuta					+ (ryhmäkarsinasta väh. 80% kuivittua)			
ruokinta-kaukalo								+ (mitat asetuksessa; 1 per 1,5 eläintä)
muuta				+ (jatkuva vesi)	+ (jatkuva vesi)			+ (ryhmäruokinnassa kaikki samaan aikaan)
laidunnus tai ulkoilu				+ (päivittäin paitsi syystä, piikki-lankakielto 2010)	+ (2 h 5 pv/vk)			+ (viikoittain)
ulkona kasvatus				+ (vain soveltuvat eläimet, sääsuoja)				+ (sääsuoja, tarvittaessa lisäruoka)

Eläinten hyvinvoinnin tuen säädösten, pohjalainsäädännön ja investointitukisäädösten vertailu

Vertaillaan eläinten hyvinvoinnin tuen toimenpiteitä, jotka ovat sidoksissa tuetun rakentamisen säädöksiin. Eläinten hyvinvoinnin tuen ehdot on kirjoitettu lyhyesti, luettelon tyyppisesti.

Eläinten hyvinvoinnin tuen toimenpiteet, joista vertailu on tehty:

Nauta- ja/tai sikatila

1. Palontorjunta- ja pelastussuunnitelma

Nautatilat

2. Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen pinta-alavaatimuksilla
3. Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen
4. Kytettyjen nautojen liikkumismahdollisuuksien parantaminen
5. Vähintään 6 kk ikäisten nautojen pito-olosuhteiden parantaminen
6. Nautojen laidunnus kasvukaudella ja jaloittelu talviaikana
7. Nautojen sairas-, hoito- ja poikimakarsinat

Sikatilat

8. Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden laidunnus tai jaloittelu
9. Emakoiden ja ensikoiden tiineytys
10. Tiineytettyjen sikojen tila- ja makuupaikkavaatimukset
11. Emakoiden vapaa porsiminen
12. Sikojen sairaskarsinat
13. Sikojen karsinaolosuhteiden parantaminen

Palontorjunta- ja pelastussuunnitelma

Tilan kotieläinrakennuksissa on oltava asianmukaisesti asennetut ja kotieläinrakennusten olosuhteisiin suunnitellut palovaroittimet, joiden antama hälytys voidaan kuulla tai muutoin vastaanottaa kaikkina vuorokauden aikoina. Palovaroittimia on oltava riittävästi kotieläinrakennuksen kokoon nähden ja niiden on oltava vakuutusyhtiöiden hyväksymiä. Lisäksi maatilalla on oltava kirjallinen palontorjunta- ja pelastussuunnitelma, jossa on tiedot vähintään palovaroittimien sijainnista, menettelytavoista ja eläinten poistumisreiteistä hätätilanteissa, toimista eläinten pelastamiseksi sekä maatilalla tarvittavasta pelastus- ja palontorjuntavälineistöstä ja niiden sijainnista. Kopio palontorjunta- ja pelastus-suunnitelmasta on toimitettava tiedoksi paikalliselle pelastusviranomaiselle (MMM 133/2008, 8 § Palontorjunta- ja pelastussuunnitelma).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Eläinten pitopaikka sekä pitopaikan rakenteet ja laitteet on suunniteltava, rakennettava ja huollettava siten, että se on eläimelle turvallinen ja että pitopaikan palovaara ja eläimen karkaamisvaara ovat mahdollisimman vähäisiä (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 1 §)
- Eläinsuojassa olevat naudat on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista (MMMp14/EEO/1997, liite 1, kohta 1.1)

- Siat: Eläinten hoitajan on varauduttava hätätilanteisiin ja hänellä on oltava käytettävissään tarvittavaa pelastus- ja palontorjuntavälineistöä. Eläinsuojassa siat on voitava tarvittaessa poistaa nopeasti eläintiloista (MMM 14/EEO/2002, liite 1, kohta 1.1.6).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

- Eläinten kytkinlaitteiden on mahdollistettava eläinten vapauttaminen sarjana. Kulkureitin pituus lähimpään uloskäytävään saa olla enintään 30 metriä. Poistumisalueelta tulee olla vähintään kaksi toisistaan riippumatonta uloskäytävää. Rehu-ullakolta tai vastaavasta toiminnallisesta tilasta on oltava vähintään kaksi toisistaan riippumatonta uloskäytävää ihmisille (MMM 25/04 tuettavaa rakentamista koskevista paloteknisistä vaatimuksista, 3§ Paloteknisistä vaatimuksista).
- Pelastuslain (468/2003) 8§:n edellyttämää omatoimista varautumista varten kotieläinrakennuksille on laadittava pelastussuunnitelma. Tässä suunnitelmassa on selvitettävä tulipalon varhaiseen havaitsemiseen, alkusammutukseen ja eläinten pelastamiseen tarvittavat laitteet ja järjestelyt (MMM 25/04 tuettavaa rakentamista koskevista paloteknisistä vaatimuksista, 4§ Pelastussuunnitelma).

Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen pinta-alavaatimuksilla

Vasikoita on pidettävä ryhmäkarsinoissa, jollei ryhmästä erottamiseen ole eläinlääketieteellistä tai eläinten vihamieliseen käyttäytymiseen liittyvää syytä. Syyn poistuttua vasikka on sijoitettava takaisin ryhmäkarsinaan.

Samassa karsinassa ei saa pitää huomattavan eri-ikäisiä tai muutoin eriarvoisia eläimiä. Ryhmäkarsinassa jokaista vasikkaa kohti on oltava pinta-alaa vähintään seuraavasti:

vasikan ikä (kk)	pinta-ala (m ² /eläin)
0—3	1,8
3—6	2,1

Edellä 1 momentissa mainitusta pinta-alasta on vähintään puolet oltava kiinteäpohjaista, hyvin kivi- vitettua, puhdasta, pitävää, pehmeää makuualuetta. Huonetila tai sen makuualue on oltava lämmitettävissä.

Lihanautojen väli- tai loppukasvatusta harjoittavalle maatilalle tulevat vasikat on tulon jälkeen kasvatettava vähintään kahden kuukauden ikäisiksi erillisessä omalla ilmanvaihdolla olevassa kerta- täyttöisessä osastossa.

Loppukasvatusta harjoittavilla tiloilla vasikoiden siirto vasikkaosastoon voi tapahtua myös jatkuva- täyttöisesti, jos siihen on erityisiä perusteita, jotka voidaan todeta eläinten hyvinvoinnin tuesta vuosina 2008—2013 annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:ssä tarkoitetun terveydenhuoltokäynnin yhteydessä.

Juotolla olevan vasikan on saatava maito tai juomarehu tutista imemällä. Jos vasikka nupoutetaan, sarven aiheen tuhoamisen saa tehdä ainoastaan eläinlääkärin antamaa asianmukaista kivunlievitystä käyttäen. (MMM 133/2008,9 § Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen pinta- alavaatimuksella).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Eläimen pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen sekä muutoinkin

tarkoituksenmukainen ottaen huomioon kunkin eläinlajin tarpeet. Eläimen pitäminen tarpeetonta kärsimystä tuottavalla tavalla on kielletty (Eläinsuojelulaki 247/1996, 4 §).

- Pitopaikka ei saa vahingoittaa eläintä eikä vaarantaa sen terveyttä. Pitopaikan tulee tarjota riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja sekä liiallista kylmyyttä, lämpöä ja kosteutta vastaan. Pitopaikan tulee olla kunkin eläinlajin erityistarpeet huomioon ottaen riittävän tilava. Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä liikkua (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 1 §).

- Yli kahdeksan viikon ikäistä vasikkaa ei saa pitää yksittäiskarsinassa, jollei siihen ole eläinlääketieteellistä syytä (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 18 §).

- Alle kaksiviikkoisella vasikalla on oltava hyvin kuivitettu makuupaikka. Jos alle kahdeksan viikon ikäistä vasikkaa pidetään yksittäiskarsinassa, karsinan seinien on oltava sellaiset, että vasikka voi nähdä

ja kosketella lajitovereitaan. Eläinlääketieteellisestä syystä vasikkaa voidaan kuitenkin pitää sellaisessa karsinassa, jossa on umpinaiset seinät. Jos vasikoita pidetään ryhmässä, vasikoiden käytettävissä olevan

tilan on oltava sellainen, että eläimet voivat kääntyä ympäri ja asettua vaivatta makuulle. Karsinassa on

oltava tilaa jokaista alle 150 kg:n painosta vasikkaa kohden vähintään 1,5 m², yli 150 kg:n mutta kuitenkin alle 220 kg:n painoista vasikkaa kohden vähintään 1,7 m² ja yli 220 kg:n painoista vasikkaa kohden vähintään 1,8 m² (MMMp 14/EEO/1997, liite 1, kohta 1.5.).

- Nautaryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä karjaan, on erityistä huomiota kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin (MMM 6/EEO/2002, liite 2, kohta 2.1.3.).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

MMM 100/01 Liitteinen:

- Rakolattian ohjeellinen mitoitus alle 6 kk:n ikäisille naudoille: palkin leveys 70 mm ja raon leveys 30 mm, kohta 2.5 Rakolattiat.

- Maidonhuoltotilaa ei tule käyttää vasikkarehun valmistukseen, vaan sitä varten on tarkoituksen mukaista varata oma tilansa vasikkakarsinoiden läheltä, kohta 3.7 Vasikkarehuvalmistus- ja välinehuoltotila (MMM-RMO C 1.2.1 Kotieläinrakennukset, lypsykarjarakennukset).

- Rakolattian ohjeellinen mitoitus alle 6 kk:n ikäisille naudoille: palkin leveys 70 mm ja raon leveys 30 mm, kohta 2.5 Rakolattiat.

- Juottovasikoille sopii parhaiten ryhmäkarsina, jossa juotto järjestetty tuttisangolla tai automaattijuotolla, kohta 2.1 Yleistä (MMM-RMO C 1.2.2 Kotieläinrakennukset, lihakarjarakennukset).

- Jos eläintilan lämmitys ja ilmanvaihto perustuvat sähköisesti toimivaan järjestelmään, on eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän lämmityksen ja ilmanvaihdon järjestämiseen oltava mahdollisuus myös sähkökatkon tai laitteiston häiriöiden aikana. Kohta 2. Säädös liittyy eläinten hyvinvoinnin tuen perusehtoon.

- Ilmanvaihto voidaan järjestää joko painovoimaisena tai koneellisena, kohta 2.3 (MMM-RMO C 2.2 Maatalouden tuotantorakennusten lämpöhuolto ja huoneilmasto).

Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen

Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen lisätoimenpiteessä on noudatettava samoja ehtoja kuin edellä olevassa 'Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen pinta-alavaatimuksilla' -lisäehtoa lukuun ottamatta ryhmäkarsinaa koskevia pinta-alavaatimuksia (MMM 133/2008, 10 § Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Eläimen pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen sekä muutoinkin

tarkoituksenmukainen ottaen huomioon kunkin eläinlajin tarpeet. Eläimen pitäminen tarpeetonta kärsimystä tuottavalla tavalla on kielletty (Eläinsuojelulaki 247/1996, 4 §).

- Pitopaikka ei saa vahingoittaa eläintä eikä vaarantaa sen terveyttä. Pitopaikan tulee tarjota riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja sekä liiallista kylmyyttä, lämpöä ja kosteutta vastaan. Pitopaikan tulee olla kunkin eläinlajin erityistarpeet huomioon ottaen riittävän tilava. Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä ja levätä luonnollisessa asennossa sekä liikkua (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 1 §).

- Yli kahdeksan viikon ikäistä vasikkaa ei saa pitää yksittäiskarsinassa, jollei siihen ole eläinlääketieteellistä syytä (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 18 §).

- Alle kaksiviikkoisella vasikalla on oltava hyvin kuivitettu makuupaikka. Jos alle kahdeksan viikon ikäistä vasikkaa pidetään yksittäiskarsinassa, karsinan seinien on oltava sellaiset, että vasikka voi nähdä

ja kosketella lajitovereitaan. Eläinlääketieteellisestä syystä vasikkaa voidaan kuitenkin pitää sellaisessa karsinassa, jossa on umpinaiset seinät. Jos vasikoita pidetään ryhmässä, vasikoiden käytettävissä olevan

tilan on oltava sellainen, että eläimet voivat kääntyä ympäri ja asettua vaivatta makuulle. Karsinassa on

oltava tilaa jokaista alle 150 kg:n painosta vasikkaa kohden vähintään 1,5 m², yli 150 kg:n mutta kuitenkin alle 220 kg:n painoista vasikkaa kohden vähintään 1,7 m² ja yli 220 kg:n painoista vasikkaa

kohden vähintään 1,8 m² (MMMp 14/EEO/1997, liite 1, kohta 1.5.).

- Nautaryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä karjaan, on erityistä huomiota kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin (MMM 6/EEO/2002, liite 2, kohta 2.1.3.).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

MMM 100/01 Liitteinen:

- Rakolattian ohjeellinen mitoitus alle 6 kk:n ikäisille naudoille: palkin leveys 70 mm ja raon leveys 30 mm, kohta 2.5 Rakolattiat.

- Maidonhuoltotilaa ei tule käyttää vasikkarehun valmistukseen, vaan sitä varten on tarkoituksenmukaista varata oma tilansa vasikkakarsinoiden läheltä, kohta 3.7 Vasikkarehuvalmistus- ja välinehuolto-tila (MMM-RMO C 1.2.1 Kotieläinrakennukset, lypsykarjarakennukset).

- Rakolattian ohjeellinen mitoitus alle 6 kk:n ikäisille naudoille: palkin leveys 70 mm ja raon leveys 30 mm, kohta 2.5 Rakolattiat

- Juottovasikoille sopii parhaiten ryhmäkarsina, jossa juotto järjestetty tuttisangolla tai automaattijuotolla, kohta 2.1 Yleistä (MMM-RMO C 1.2.2 Kotieläinrakennukset, lihakarjarakennukset).

- Jos eläintilan lämmitys ja ilmanvaihto perustuvat sähköisesti toimivaan järjestelmään, on eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta riittävän lämmityksen ja ilmanvaihdon järjestämiseen oltava mahdollisuus myös sähkökatkon tai laitteiston häiriöiden aikana. Kohta 2. Säädös liittyy eläinten hyvinvoinnin tuen perusehtoon.

- Ilmanvaihto voidaan järjestää joko painovoimaisena tai koneellisena, kohta 2.3 (MMM-RMO C 2.2 Maatalouden tuotantorakennusten lämpöhuolto ja huoneilmasto).

Kytettyjen nautojen liikkumismahdollisuuksien parantaminen

Kytettyinä pidettävillä nautoilla on käytettävä kytkymallia, joka ei rajoita lajille ominaisia syöti-, keuhko- ja makuulle meno- tai makuulta nousuliikkeitä. Kytkemiseen ei saa käyttää länki-kytkettyä tai muuta vastaavaa pituus- tai sivuttaissuunnassa eläimen liikkeitä liikaa rajoittavaa kytkettyä (MMM 133/2008, 11 § Kytettyjen nautojen liikkumismahdollisuuksien parantaminen).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Jos eläin pidetään kytkettynä, on kytkemiseen käytettävän laitteen tai välineen oltava sellainen, että se ei vahingoita eläintä. Kytkemiseen käytettävä laite tai väline on säädettävä siten, että se on eläimelle sopiva ja antaa tarpeellisen ja turvallisen liikkumisvapauden (Eläinsuojeluasetus 396/1996 15 §).
- Rakennukset, aitaukset, parret, karsinat, varusteet ja laitteet on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että ne eivät vahingoita eläintä eivätkä vaaranna sen terveyttä tai hyvinvointia (MMM 14/EEO/1997, liite 1, kohta 1.1).
- Kytkemiseen käytettävän laitteen tai välineen on oltava säädetty sellaiseksi, että eläin voi asettua makuulle, nousta makuulta, syödä, juoda ja hoitaa kehoaan. Kytkemiseen käytettävä laite tai väline on sovitettava niin, että eläin ei kuristu tai muutoin vahingoitu (MMM 14/EEO/1997, liite 2, kohta 2.2).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

- Eläinten kytkinlaitteiden on mahdollistettava eläinten vapauttaminen sarjana. Kulkureitin pituus lähimpään uloskäytävään saa olla enintään 30 metriä. Poistumisalueelta tulee olla vähintään kaksi toisistaan riippumatonta uloskäytävää (MMM 25/04 tuettavaa rakentamista koskevista paloteknisistä vaatimuksista, 3 § Paloteknisistä vaatimuksista).

MMM 100/01 Liitteinen:

- Kytketyille eläimille parren pituus ja leveys tulee sovitaa eläinten koon, kytkemistavan ja parren etupään väljyyden ja joustamiskyvyn mukaan. Kytkemislaite sekä sulkemislaite tulee olla niin muotoiltu, että eläimet vaikeuksitta voivat syödä, nousta, käydä makuulle ja asettua luonnolliseen asentoon. Kytkyt tulee kiinnittää niin, ettei siitä aiheudu tapaturmariskiä eläimelle. Kytettyjen eläinten parsipinnan ja vapaiden eläinten lattiapinnan tulee olla tasainen, mutta ei liukas (MMM-RMO C 1.2.1 Kotieläinrakennukset, lypsykarjarakennukset, kohta 2.2) (MMM-RMO C 1.2.2 Kotieläinrakennukset, lihakarjarakennukset, kohta 2.2).

Vähintään kuuden kuukauden ikäisten nautojen pito-olosuhteiden parantaminen

Jokaiselle vähintään kuuden kuukauden ikäiselle naudalle on oltava kiinteäpohjainen, kuivitettu ja pehmeä makuualue. Samassa karsinassa ei saa pitää, siitossonneja ja härkiä lukuun ottamatta, eri sukupuolta olevia nautoja tai huomattavan eriarvoisia eläimiä (MMM 133/2008, 12 § Vähintään kuuden kuukauden ikäisten nautojen pito-olosuhteiden parantaminen, muut. MMM 247/2009, 12 §).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Eläimen pitopaikan on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen sekä muutoinkin tarkoituksenmukainen ottaen huomioon kunkin eläinlajin tarpeet. Eläimen pitäminen tarpeetonta kärsimystä tuottavalla tavalla on kielletty (Eläinsuojelulaki 247/1996, 4 §).

- Eläinsuojan seinien ja lattian on oltava rakenteiltaan ja materiaaleiltaan siellä pidettävillä eläimillä sopivia. Eläinsuojan lattia ei saa olla liukas ja se on voitava pitää helposti kuivana. Rakolattiassa, rei'itetyssä tai verkkopohjaisessa lattiassa aukkojen on oltava reunoiltaan sileitä ja kooltaan ja muodoltaan sellaisia, että eläimelle ei aiheudu vahingoittumisen vaaraa. Eläimellä on oltava käytettävissä sopiva makuupaikka (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 3 §).
- Nautojen pitoon tarkoitetut eläinsuojat, parret, karsinat, varusteet ja laitteet on pidettävä puhtaina ja tarvittaessa desinfioitava (MMMp 14/EEO/1997, liite 1, kohta 1.1).
- Eläinsuojan lattian on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Tarvittaessa nautojen makuualue on kuivitettava (MMMp 14/EEO/1997, liite 1, kohta 1.2).
- Nautaryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä karjaan, on erityistä huomiota kiinnitettävä sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin (MMM 6/EEO/2002, liite 2, kohta 2.1.3.).
- Pihatoissa eläinten lukumäärä ei saa ylittää käytettävissä olevien makuuparsien määrää (MMMp 14/EEO/1997).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

MMM 100/01 Liitteinen:

- Lypsylehmän ja muun täysikasvuisen nautaeläimen parsileveys on vähintään 1200 mm.
- Nautaeläinten parsi- ja karsinajako tulee merkitä selvästi pohjapiirroksen, ja yksi parsipaikka vastaa yhtä eläinpaikkaa. Ryhmäkarsinoissa tulee merkitä eläinten ikäluokat ja määrä (MMM-RMO C 1.2.1 Kotieläinrakennukset, lypsykarjarakennukset, kohta 2.1) (MMM-RMO C 1.2.1 Kotieläinrakennukset, lypsykarjarakennukset).
- Emolehmän ja muun täysikasvuisen nautaeläimen parsileveys on vähintään 1200 mm.
- Nautaeläinten parsi- ja karsinajako tulee merkitä selvästi pohjapiirroksen, ja yksi parsipaikka vastaa yhtä eläinpaikkaa. Ryhmäkarsinoissa tulee merkitä eläinten ikäluokat ja määrä (MMM-RMO C 1.2.2 Kotieläinrakennukset, lihakarjarakennukset, kohta 2.1).
- Tukea voidaan myöntää investointiin, josta aiheutuu ympäristön suojeluun tai parantamiseen, kotieläintaloutta harjoittavan maatalousyrityksen hygieniatoimen parantamiseen tai kotieläinten hyvinvointiin liittyviä ylimääräisiä kustannuksia, esim. tuotantorakennukseen kiinteästi asennettavista lypsy- ja emolehmien sekä siitossomien parsipedeistä ja muiden nautaeläinten parsimatoista (VNa 649/2008, 18 § Ympäristönsuojelua, eläinten hyvinvointia ja tuotantohygieniaa edistävät investoinnit).

Nautojen laidunnus kasvukaudella ja jaloittelu talviaikana

Vähintään kuuden kuukauden ikäiset naudat on päästettävä laitumelle vähintään 60 päivänä ajanjaksona, joka alkaa 1. päivänä toukokuuta ja päättyy 30. päivänä syyskuuta. Lihanaudat ja kytkettyinä pidetyt lypsyehmät ja hiehot on päästettävä jaloittelemaan ulos myös talvella sään salliessa vähintään kahdesti viikossa. Sonnien laidunnus voidaan korvata jaloittelutarhalla. Tällöin jaloittelutarhan pinta-alan on oltava vähintään 6 m² siellä pidettävää sonnia kohden. Pinta-alan on oltava kuitenkin vähintään 50 m² (MMM 133/2008, 13§ Nautojen laidunnus kasvukaudella ja jaloittelu talviaikana).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Lypsyehmät ja pääasiassa maidontuotantoa varten kasvatettavat hiehot, jotka pidetään kytkettyinä, tulee päästää vähintään 60 päivänä laitumelle tai muuhun tarkoituksenmukaiseen jaloittelutilaan ajanjaksona, joka alkaa 1. päivänä toukokuuta ja päättyy 30. päivänä syyskuuta. Jaloittelutilan pin-

ta-alan on oltava vähintään 6 m² siellä pidettävää nautaa kohden. Pinta-alan on oltava kuitenkin aina vähintään 50 m² (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 18 §).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

VNa 649/2008, 3-4 § Jaloittelutarhan rakentaminen (uudisrakentaminen, laajentaminen, peruskorjaus)

MMM 100/01 Liitteinen:

- Ennen rakennussuunnitelman laatimista tulee selvittää, millaisia rajoituksia maataloushallinnon ulkopuolisten viranomaisten taholta tullaan asettamaan kiinteän lannan, virtsan, lietelannan tai säilörehun puristeneesten varastoinnille ja levittämiselle esim. haju- ja vesistöhaittojen estämiseksi. Kohta 2.2.

- Säädetty suppean (tilavuus alle 20 m³/yli 22 kk nautaeläin) ja laajan (tilavuus yli 20 m³/yli 22 kk nautaeläin) jaloittelualueen rakentamisesta ja keräilykaivoista.

- Laajalle jaloittelualueelle avautuvan kulkuaukon edessä rakennuksen ulkopuolella tulisi olla vähintään 50 m²:n kokoinen tiivispohjainen alue tai yhtä täysikasvuista nautaeläintä kohti vähintään 5 m², suosituksena 10 m². Kohta 4.8.

MMM-RMO C 4 Kotieläinrakennusten ympäristöhuolto

Nautojen sairas-, hoito- ja poikimakarsinat

Sairastuneelle tai vahingoittuneelle naudalle on oltava erillinen tila toipumiseen. Jokaista alkavaa kymmenen lypsy- tai emolehmän ryhmää kohden tulee olla käytettävissä vähintään yksi erillinen karsina tai vastaava tila. Lihanaudoilla jokaista alkavaa 100 eläintä kohden tulee olla erillistä sairaskarsinatilaa vähintään 10 m². Poikivaa nautaa varten on oltava poikimakarsina, johon eläin siirretään tiineyden loppuvaiheessa ja jossa poikimisen etenemistä on mahdollista valvoa. Laiduntava nauta voi poikia myös laitumella. Yhdelle lypsy- tai emolehmälle tarkoitetun poikimakarsinan koko on oltava vähintään 10 m² ja sen lyhin sivu vähintään kolme metriä. Edellä mainitut karsinat voidaan rakentaa usean eläimen yhteiskäyttöiseksi, mutta eläimen erilleen aitaamiseen on varauduttava. Karsinat on varustettava niin, että:

- 1) makuualusta on vedolta suojattu, kiinteäpohjainen, hyvin kuivitettu ja pehmeä;
  - 2) huonetilan tai eläimen lämmitysmahdollisuus esimerkiksi putkipattereilla, säteilylämmittimellä tai lämpöpuhaltimella on tarvittaessa käytettävissä;
  - 3) karsinasta on näköyhteys muihin nautoihin;
  - 4) hoidettavan eläimen nopea kiinnittäminen ja turvallinen käsittely kuten lääkintä, tutkiminen ja eläinten merkintä on mahdollista;
  - 5) poikimisapua varten eläimen takana on riittävä tila. Jos riittävä tila ei ole toteutettavissa siirrettävien karsinaseinien avulla, karsinan pituuden on oltava vähintään 3,5 metriä ja;
  - 6) lypsylehmiä on mahdollista lypsää koneellisesti
- (MMM 133/2008, 14§ Nautojen sairas-, hoito- ja poikimakarsinat, muut. MMM 247/2009 14 §).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 11 §).
- Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota tiineyden loppuvaiheessa, poikimisen aikana tai kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Vasikat sekä kytkettynä pidettävät naudat on tarkastettava vähintään kaksi kertaa päivässä (MMM 6/EEO/2002, liite 2, kohta 2.1.1).
- Kytkettynä pidettävän hiehon tai lehmän takana oleva lantakouru on katettava ennen poikimista (MMM 14/EEO/1997, liite 2, kohta 2.4).
- Nautojen sairauksien hoidosta sekä tilalla kuolleiden nautojen lukumäärästä on pidettävä kirjaa (MMM 6/EEO/2002, liite 2, kohta 2.1.5).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

MMM 100/01 Liitteinen:

- Sairaseläinpaikka tulee selvästi merkitä pohjapiirroksen. Tilalle tuotaville eläimille tulee varata karanteenitila, joka ei ole suorassa yhteydessä tilan varsinaisiin eläintiloihin (MMM-RMO C 1.2.1 Kotieläinrakennukset, lypsykarjarakennukset, kohta 2.1).
- Sairaseläinpaikka tulee selvästi merkitä pohjapiirroksen. Tilalle tuotaville eläimille tulee varata karanteenitila, joka ei ole suorassa yhteydessä tilan varsinaisiin eläintiloihin (MMM-RMO C 1.2.2 Kotieläinrakennukset, lihakarjarakennukset, kohta 2.1).
- Tukea voidaan myöntää investointiin, josta aiheutuu ympäristön suojeluun tai parantamiseen, kotieläintaloutta harjoittavan maatalousyrittäjän hygieniatoimen parantamiseen tai kotieläinten hyvinvointiin liittyviä ylimääräisiä kustannuksia, esim. sellaisen rakennuksen, rakennelman tai rakenteen rakentamisesta, laajentamisesta tai peruskorjauksesta tai laitteen hinnasta, jonka tarkoituksena on kuolleiden nautojen, lampaiden, vuohien, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen varastointi tai polttaminen (VNa 649/2008, 18 § Ympäristönsuojelua, eläinten hyvinvointia ja tuotantohygieniaa edistävät investoinnit).

Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden laidunnus tai jaloittelu

Joutilaat emakot ja ensikot on päästettävä ulos jaloittelemaan sään salliessa päivittäin 1 päivänä toukokuuta ja 30 päivänä syyskuuta välisenä aikana tai ympäri vuoden vähintään kahdesti viikossa. Joutilailla emakoilla ja ensikoilla on oltava mahdollisuus tonkimiseen ja kesällä rypemiseen (MMM 133/2008, 15 § Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden laidunnus tai jaloittelu).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Jos sioilla on mahdollisuus päästä ulos liikkumaan, eläinsuojasta ulkotarhaan tai laitumelle johtavien kulkuteiden on oltava sioille turvallisia (MMM 14/EEO/2002, liite 1, kohta 1.9.1).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

- Investoinnin tukeminen mahdollista (VNa 649/2008, 3-4 § Jaloittelutarhan rakentaminen (uudisrakentaminen, laajentaminen, peruskorjaus)).
- Ulkoilualan pohjan tulee olla tiivis ja likavedet tulee ohjata keräilykaivoon tai lantalaan. Ulkoilualueen aitauksen on oltava kestävästä materiaalista, joka ei vahingoita sikoja ja joka estää niiden

karkaamisen. Ulkoilualueelta on oltava pääsy säänsuojaan (MMM 42/05 tuettavaa rakentamista koskevista sikaloitten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista, 11 § Ulkoilualueet, muut. MMM 76/05).

Emakoiden ja ensikoiden tiineytys

Emakot ja ensikot on tiineytettävä pihatossa tai ryhmäkarsinassa, jossa emakot ja ensikot ovat vieroituksesta tiineytymisen varmistamiseen. Siemennyshäkkejä saa käyttää vain siemennyksen yhteydessä. Ruokintakarsinoissa ruokintahäkkien ulkopuolista esteetöntä lattian kokonaispinta-alaa on oltava vähintään 2,25 m² eläintä kohden ja tästä tilasta vähintään 1,3 m² eläintä kohden laskettuna on oltava kiinteäpohjaista, kuivitettua makuualustaa.

Jos eläimiä pidetään alle kuuden eläimen ryhmissä, eläinten käytettävissä olevan esteettömän lattian kokonaispinta-ala on oltava 10 prosenttia suurempi kuin eläinryhmän tarvitsema laskennallinen pinta-ala osoittaa (MMM 133/2008, 16 § Emakoiden ja ensikoiden tiineytys).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Ryhmäkarsinassa on oltava esteetöntä lattian kokonaispinta-alaa emakkoa kohden vähintään 2,25 m² ja ensikkoa kohden vähintään 1,64 m². Tästä lattian kokonaispinta-alasta vähintään 1,3 m² emakkoa ja vähintään 0,95 m² ensikkoa kohden on oltava yhtenäistä kiinteäpohjaista lattiaa tai sellaista rakolattiaa, ritilälattiaa tai muulla tavoin rei'itettyä lattiaa, johon viemäröintiä varten tehtyjen aukkojen osuus on enintään 15 % pinta-alasta (MMM 14/EEO/2002, liite 1 kohta 1.7.1).
- Sikojen terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota tiineyden loppuvaiheessa, porsimisen aikana, imetyksenaikana tai kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia (MMM 14/EEO/2002, liite 2, kohta 2.1.1).
- Astutuskarsinan on oltava kiinteäpohjainen ja sopivasti kuivitettu (MMM 14/EEO/2002, liite 1, kohta 1.2.3).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

- Karsinatila tulee suunnitella siten, että sioilla on erillinen makuu-, ruokinta- ja ulostamisalue.
- Sioilla on oltava kuiva, puhdas ja tasainen makuupaikka. Sikojen makuualueen tulee olla kiinteäpohjainen. Kiinteäpohjainen lattia voi olla umpilattia tai viemäröity lattia. Kiinteäpohjaisen lattian on oltava sellainen, että kuivikkeita voidaan käyttää asianmukaisesti ja että virtsa ja muut nesteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin.
- Rakolattiarakenteessa palkin ja raon leveys tulee valita sikojen iän mukaan. Betonisen rakolattian mi-toituksen on täytettävä liitteen 1 taulukossa 1 asetetut vaatimukset. Pikkuporsaille tarkoitetuissa teräs-, valurauta- ja muovirakenteisissa ritilä- ja reikälevyratkaisuissa saa raon leveys tai reiän halkaisija olla enintään 11 mm, vieroitetulle porsalle 14 mm, ja siitä isommille sioille enintään 18 mm. Rakolattian ja viemäröidyn lattian rakolattiapalkki- ja rakoleveyden sekä reikien mittatiedot tulee merkitä pohja-piirustukseen (MMM 42/05 tuettavaa rakentamista koskevista sikaloitten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista, 6 § Eläintilan lattiat, muut. MMM 76/05).
- Sioilla tulee olla esteetön veden ja rehun saanti eläimen seistessä normaalissa asennossa. Juomapaikat tulee suunnitella siten, että kaikki siat voivat saada vettä tarpeensa mukaan.
- Pihatossa tai ryhmäkarsinassa, tulee olla yksi juomapaikka tai -nipa 10 sikaa kohden ja kullekin sika-ryhmälle aina vähintään kaksi juomapistettä. Ryhmäporsituskarsinassa juomapaikkojen lukumäärä on yksi juoma-astia tai juottolaite kymmentä imettävää emakkoa kohden. Ryhmäporsituskarsinan imevil-lä porsaille on oltava yksi juomalaite tai -astia kahtakymmentä porsasta kohden.
- Automaattiruokinnassa ruokintapaikkojen määrä sikaa kohden on oltava laitekapasiteetin mukaan mitoitettu.

- Jos eläinten ruokintaan käytetään yksinomaan automaattista ruokintalaitetta, laitteistossa on oltava hälytysjärjestelmä (MMM 42/05 tuettavaa rakentamista koskevista sikaloitten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista, 7 § Ruoka- ja juomapaikat, muut. MMM 76/05).

Tiineytettyjen sikojen tila- ja makuupaikkavaatimukset

Tiineytettyjen emakoiden ja ensikoiden on oltava pihatossa tai ryhmäkarsinassa. Tiineytetyillä emakoilla ja ensikoilla on ruokintakarsinoissa oltava ruokintahäkkien ulkopuolista esteetöntä lattian kokonaispinta-alaa vähintään 2,25 m² eläintä kohden ja tästä tilasta vähintään 1,3 m² eläintä kohden laskettuna on oltava kiinteäpohjaista, kuivitettua makuualustaa. Jos eläimiä pidetään alle kuuden eläimen ryhmissä, eläinten käytettävissä olevan esteettömän lattian kokonaispinta-alan on oltava 10 prosenttia suurempi kuin eläinryhmän tarvitsema laskennallinen pinta-ala osoittaa (MMM 133/2008, 17 § Tiineytettyjen sikojen tila- ja makuupaikkavaatimukset).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Ryhmäkarsinassa on oltava esteetöntä lattian kokonaispinta-alaa emakkoa kohden vähintään 2,25 m² ja ensikkoa kohden vähintään 1,64 m². Tästä lattian kokonaispinta-alasta vähintään 1,3 m² emakkoa ja vähintään 0,95 m² ensikkoa kohden on oltava yhtenäistä kiinteäpohjaista lattiaa tai sellaista rakolattiaa, ritilälattiaa tai muulla tavoin rei'itettyä lattiaa, johon viemärointiä varten tehtyjen aukkojen osuus on enintään 15 % pinta-alasta (MMM 14/EEO/2002, liite 1 kohta 1.7.1).

- Sikojen terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota tiineyden loppuvaiheessa, porsimisen aikana, imetyksenaikana tai kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia (MMM 14/EEO/2002, liite 2, kohta 2.1.1).

Tuettavaa rakentamista koskevat säädökset

- Karsinatila tulee suunnitella siten, että sioilla on erillinen makuu-, ruokinta- ja ulostamisalue.

- Sioilla on oltava kuiva, puhdas ja tasainen makuupaikka. Sikojen makuualueen tulee olla kiinteäpohjainen. Kiinteäpohjainen lattia voi olla umpilattia tai viemäroity lattia. Kiinteäpohjaisen lattian on oltava sellainen, että kuivikkeita voidaan käyttää asianmukaisesti ja että virtsa ja muut nesteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin.

- Rakolattiarakenteessa palkin ja raon leveys tulee valita sikojen iän mukaan. Betonisen rakolattian mi-toituksen on täytettävä liitteen 1 taulukossa 1 asetetut vaatimukset. Pikkuporsaille tarkoitetuissa teräs-, valurauta- ja muovirakenteisissa ritilä- ja reikälevyratkaisuissa saa raon leveys tai reiän halkaisija olla enintään 11 mm, vieroitelulle porsalle 14 mm, ja siitä isommille sioille enintään 18 mm. Rakolattian ja viemäroidyn lattian rakolattiapalkki- ja rakoleveyden sekä reikien mittatiedot tulee merkitä pohja-piirustukseen (MMM 42/05 tuettavaa rakentamista koskevista sikaloitten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista, 6 § Eläintilan lattiat, muut. MMM 76/05).

- Sioilla tulee olla esteetön veden ja rehun saanti eläimen seistessä normaalissa asennossa. Juomapaikat tulee suunnitella siten, että kaikki siat voivat saada vettä tarpeensa mukaan.

- Pihatossa tai ryhmäkarsinassa, tulee olla yksi juomapaikka tai -nipa 10 sikaa kohden ja kullekin sika-ryhmälle aina vähintään kaksi juomapistettä. Ryhmäporsituskarsinassa juomapaikkojen lukumäärä on yksi juoma-astia tai juottolaite kymmentä imettävää emakkoa kohden. Ryhmäporsituskarsinan imevillä porsilla on oltava yksi juomalaite tai -astia kahtakymmentä porsasta kohden.

- Automaattiruokinnassa ruokintapaikkojen määrä sikaa kohden on oltava laitekapasiteetin mukaan mitoitettu.

- Jos eläinten ruokintaan käytetään yksinomaan automaattista ruokintalaitetta, laitteistossa on oltava hälytysjärjestelmä (MMM 42/05 tuettavaa rakentamista koskevista sikaloitten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista, 7 § Ruoka- ja juomapaikat, muut. MMM 76/05).

Emakoiden vapaa porsiminen

Porsituskarsinan pinta-alan on oltava vähintään 6 m², josta vähintään puolet on oltava kiinteäpohjaista ja kuivitetua. Tästä tilasta pikkuporsilla on oltava vähintään 1 m² sellaista tilaa, johon ne pääsevät suojaan emakolta. Pikkuporsaille on järjestettävä asianmukainen lämmitys. Porsitushäkkiä voidaan käyttää tilapäisesti enintään seitsemän vuorokautta porsimisen jälkeen, jos häkissä pitämiin on hyväksyttävä syy, kuten aggressiivinen tai levoton emakko. (MMM 133/2008, 18 § Emakoiden vapaa porsiminen).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Sikoja on pidettävä ryhmässä, jollei ryhmästä erottamiseen ole eläinlääketieteellistä tai eläinten vihamieliseen käyttäytymiseen liittyvää syytä. Syyn poistuttua sika on sijoitettava takaisin ryhmään. Emakko tai ensikko saadaan kuitenkin pitää erillään ryhmästä aikana, joka alkaa viikkoa ennen odotettua porsimista ja päättyy neljän viikon kuluttua porsimista seuraavasta astutuksesta tai siemennyksestä, joka johtaa tiineyteen (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 17 §).
- Sikojen on pitopaikassaan voitava nähdä muita sikoja ja niillä on oltava mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. Emakoita ja ensikoita voidaan kuitenkin viikkoa ennen odotettua porsimista ja porsimisen ajan pitää siten, ettei niillä ole näköyhteyttä muihin sikoihin (MMM 14/EEO/2002, liite 1 kohta 1.1.3).
- Pikkuporsilla on oltava porsituskarsinassa kiinteäpohjainen ja kuiva makuualue, johon kaikki pikkuporsaat mahtuvat yhtä aikaa makuulle. Lisäksi pikkuporsaille on tarvittaessa oltava asianmukainen lämmitin (MMM 14/EEO/2002, liite 1, kohta 1.6.2).
- Porsivalle emakolle ja ensikolle on annettava viikkoa ennen odotettua porsimista riittävästi sopivaa materiaalia pesäntekoa varten. Pesäntekomateriaalia ei kuitenkaan tarvitse antaa, jos sikalassa on sellainen lietejärjestelmä, jossa pesäntekomateriaalin antamista ei ole teknisesti mahdollista toteuttaa. Jos emakko tai ensikko laitetaan porsimishäkkiin, emakko tai ensikko on puhdistettava perusteellisesti ennen häkkiin laittamista (MMM 14/EEO/2002, liite 2, kohta 2.3).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

- Karsinan ja häkkien mitat, ruokintakourut ja -laitteet sekä emakoiden ja muiden sikojen määrät ryhmäkarsinoissa tulee merkitä pohjapiirustukseen. Karsinoiden ja muiden tilojen mitoituksessa on noudatettava seuraavia vaatimuksia:
  - 1) Porsituskarsinassa, jossa porsiva emakko on häkissä, emakolle pahnueineen tulee karsina-alaa olla vähintään 4,5 m². Karsinan lattia-alasta tulee vähintään 50 % olla umpilattiaa.
  - 2) Porsituskarsinassa, jossa porsiva emakko on vapaana, emakolle pahnueineen tulee olla karsina-alaa vähintään 6,0 m². Karsinan lattia-alasta tulee vähintään 50 % olla umpilattiaa. Samaten pihatomallisen, kuivikepohjaisen ryhmäporsituskarsinan pinta-alavaatimus on vähintään 6,0 m² imettävää emakkoa ja porsaspahnuetta kohden.
  - 3) Porsituskarsinan on oltava sellainen, että pikkuporsaat pääsevät suojaan emakolta. Pikkuporsaille on järjestettävä asianmukainen lämmitys.
  - 4) Kääntymisen estävän porsitushäkin pituuden on oltava vähintään 2400 mm. Porsituskarsinassa häkin takana on oltava vähintään 300 mm vapaata tilaa porsimista varten. Porsitushäkin leveyden on oltava vähintään 850 mm häkin alareunan tasolta, 100 mm lattiatasolta mitattuna ja häkin korkeuden vähintään 900 mm.
  - 5) Joutilasemakoiden ja ensikoiden pihaton tai ryhmäkarsinan vähimmäismitat on määrätty liitteen 1 taulukossa 3. Joutilasemakoilla ja ensikoilla on oltava yhtenäinen kiinteäpohjainen lattia-alue, joka käytettäessä ruokinta- tai makuuhäkkejä ei ole niiden alla olevaa lattiaa.
  - 6) Ruokintahäkki, johon emakko pääsee vapaasti, on varustettava sulkeutuvalla takaportilla. Ruokintahäkin leveyden on joutilailla emakoilla oltava vähintään 500 mm ja pituuden vähintään 2000 mm. Ruokintakaukaloa ei lasketa mukaan mitoitukseseen.

- 7) Jos joutilaiden emakoiden tai ensikoiden ruokinnassa käytetään ruokintakaukaloa ilman estettä, kaukalon reunan pituuden on oltava vähintään 500 mm emakkoa kohden.
- 8) Makuuhäkin pituuden on oltava vähintään 2100 mm ja leveyden vähintään 650 mm. Ruokintakaukaloa ei lasketa mukaan mitoitukseen. Jos ruokintakaukalo on nostettu lattiasta ylös, on kokonaispituuden oltava vähintään 2300 mm kaukalo mukaan lukien.
- 9) Siitoskarjun karsinapinta-alan on oltava vähintään 6 m², josta vähintään 4 m² on oltava kiinteäpoh-jaista lattiaa. Astutuskarsina on kooltaan vähintään 10 m², ja sen on oltava kuivitettavaa umpilattiaa.
- 10) Tiineystystila on suunniteltava siten, että yksilöllinen kiimantarkkailu karjun avulla on mahdollista (MMM 42/05 tuettavaa rakentamista koskevista sikaloitten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista, 13 § Emakkosikaloiden mittavaatimuksia, muut. MMM 76/05).

Sikojen sairaskarsina

Sairaita sikojen varten on oltava käytettävissä erillinen sairaskarsina. Sairaskarsinat voivat olla ryhmä- tai yksilökarsinoita. Ryhmäkarsinat on voitava jakaa osiin. Sairaskarsinoita on oltava vähintään yksi jokaista alkavaa 50 emakkoa kohti ja sairaspaiikkoja vähintään viisi jokaista alkavaa 100 lihasikaa kohden. Sairaskarsinassa on oltava vedolta suojattu, kiinteäpohjainen, hyvin kuivitettu ja pehmeä makuupaikka (MMM 133/2008, 19 § Sikojen sairaskarsina).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Eläimen sairastuessa tai vahingoituessa sille on viipymättä annettava tai hankittava asianmukaista hoitoa. Sairas tai vahingoittunut eläin on tarvittaessa sijoitettava asianmukaiseen tilaan erilleen muista eläimistä. Sairauden tai vamman laadun niin edellyttäessä eläin on lopetettava tai teurastettava (Eläinsuojeluasetus 396/1996, 11 §).
- Sikojen terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota tiineyden loppuvaiheessa, porsimisen aikana, imetyksenaikana tai kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia (MMM 14/EEO/2002, liite 2, kohta 2.1.1).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

- Sikalassa tulee varata hoitokarsinatilaa vähintään 5 % kokonaiseläinmäärän tilatarpeesta. Hoitokarsinan vähimmäispinta-ala ja kaukaloruokinnassa tarvittava kaukalopituus on määrätty liitteen 1 taulukossa 2. Sairaspaiikat ja hoitokarsinat tulee merkitä pohjapiirrokseseen (MMM 42/05 tuettavaa rakentamista koskevista sikaloitten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista, 8 § Sairas-tilat, muut. MMM 76/05).
- Karanteenitila ei saa olla suoraan yhteydessä muihin varsinaisiin eläintiloihin. Karanteenitilan karsinat varusteineen on mitoitettava siihen tulevien sikojen koon vaatimusten mukaan. Huonetilan sisäpintojen on oltava helposti desinfioitavissa. Karanteenitilalla tulee olla muista tiloista erillinen ilmanvaihto ja lannanpoisto. Karanteenitila tulee merkitä piirustuksiin (MMM 42/05 tuettavaa rakentamista koskevista sikaloitten rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista, 9 § Karanteenitilat, muut. MMM 76/05).
- Tukea voidaan myöntää investointiin, josta aiheutuu ympäristön suojeluun tai parantamiseen, kotieläintaloutta harjoittavan maatalousyrityksen hygieniatoimen parantamiseen tai kotieläinten hyvinvointiin liittyviä ylimääräisiä kustannuksia, esim. sellaisen rakennuksen, rakennelman tai rakenteen rakentamisesta, laajentamisesta tai peruskorjaamisesta tai laitteen hinnasta, jonka tarkoituksena on kuolleiden nautojen, lampaiden, vuohien, sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten raatojen varastointi tai polttaminen (VNa 649/2008, 18 § Ympäristönsuojelua, eläinten hyvinvointia ja tuotantohygieniaa edistävät investoinnit).

Sikojen karsinaolosuhteiden parantaminen

Vieroitettujen, välikasvatuksessa olevien porsaiden on oltava ikäryhmittäin omissa karsinoissaan. Lämpötilan on oltava muuteltavissa porsaiden iän mukaisesti. Kaikilla sioilla on oltava kuivitettu, kiinteäpohjainen makuualue, johon kaikki mahtuvat yhtä aikaa makuulle. Kuivikkeena on käytettävä esimerkiksi olkea, purua, turvetta, paperisilppua tai heinää. Kuivikkeita on oltava riittävästi koko ajan (MMM 133/2008, 20 § Sikojen karsinaolosuhteiden parantaminen).

Kansallisella lainsäädännöllä asetettu lähtötaso

- Sialla on oltava pitopaikassa erillinen makuu-, ruokinta- ja ulostamisalue. Makuualueen on oltava puhdas, kuiva, lämpötilaltaan sioille sopiva ja tarvittaessa asianmukaisesti viemäroity (MMM 14/EEO/2002, liite 1 kohta 1.1.5).

- Eläinsuojan lattian on oltava sellainen, että nestemäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Lattian on oltava sopiva siinä pidettävien sikojen koko ja paino huomioon ottaen. Jos lattialla ei käytetä kuivikkeita, lattian pinnan on oltava luja, vakaa ja tasainen. Tarvittaessa sikojen makuualue on kuivitettava (MMM 14/EEO/2002, liite 1 kohta 1.2.1).

- Ryhmäkarsinassa on oltava esteetöntä lattiapinta-alaa sikaa kohden vähintään:

Sian paino (kg)	Lattiapinta-ala (m ² /eläin)
alle 10	0,15
10-20	0,20
20-30	0,30
30-50	0,40
50-85	0,55
85-110	0,65
yli 110	1,00

(MMM 14/EEO/2002, liite 1 kohta 1.5.1).

- Pikkuporsaille on oltava porsituskarsinassa kiinteäpohjainen ja kuiva makuualue, johon kaikki pikkuporsaat mahtuvat yhtä aikaa makuulle. Lisäksi pikkuporsaille on tarvittaessa oltava asianmukainen lämmitin (MMM 14/EEO/2002, liite 1 kohta 1.6.2).

Tuettua rakentamista koskevat säädökset

- Lihasikalan sikapaikan vähimmäispinta-alat ja kaukaloruokinnassa tarvittava kaukalopituus on määrätty liitteen 1 taulukossa 2. Karsinan mitat, ruokintakourut ja -laitteet, sikojen määrät karsinaa kohti sekä sikojen enimmäispainot tulee merkitä pohjapiirustukseen.

Taulukko 2. Sikapaikan (kasvatus- tai lihasika tai vieroitettu porsas) pinta-alat ja sikakohtaiset ruokintakourun pituudet sikakarsinoissa joissa on annosteltu ruokinta.

Sian paino	Sika- ja hoitokarsinan vapaa lattia-ala / sika vähintään ¹⁾	Täyskuivikepohjakarsinan tai -pihaton pinta-ala / sika vähintään	Ruokintakourun pituus / sika vähintään, an-nosteltu ruokinta
kg	m ²	m ²	mm
< 25	0,40	0,60	180
25...40	0,50	0,75	250
41...110	0,90	1,50	320
> 110	1,20	1,60	350

¹⁾ Vapaan lattian pinta-alasta on oltava vähintään kaksi kolmasosaa kiinteäpohjaista lattiaa.

(MMM 42/05 tuettavaa rakentamista koskevista sikaloiden rakennusteknisistä ja toiminnallisista vaatimuksista, 12 § Lihasaloiden mittavaatimuksia, muut. MMM 76/05)

- Karsinan ja häkkien mitat, ruokintakourut ja -laitteet sekä emakoiden ja muiden sikojen määrät ryhmäkarsinoissa tulee merkitä pohjapiirustukseen. Karsinoiden ja muiden tilojen mitoituksessa on noudatettava seuraavia vaatimuksia:

1) Porsituskarsinassa, jossa porsiva emakko on häkissä, emakolle pahnueineen tulee karsina-alaa olla vähintään 4,5 m². Karsinan lattia-alasta tulee vähintään 50 % olla umpilattiaa.

2) Porsituskarsinassa, jossa porsiva emakko on vapaana, emakolle pahnueineen tulee olla karsina-alaa vähintään 6,0 m². Karsinan lattia-alasta tulee vähintään 50 % olla umpilattiaa. Samaten pihat-tomallisen, kuivikepohjaisen ryhmäporsituskarsinan pinta-alavaatimus on vähintään 6,0 m² imettä-vää emakkoa ja porsaspahnuetta kohden.

3) Porsituskarsinan on oltava sellainen, että pikkuporsaat pääsevät suojaan emakolta. Pikkuporsail-le on järjestettävä asianmukainen lämmitys.

4) Kääntymisen estävän porsitushäkin pituuden on oltava vähintään 2400 mm. Porsituskarsinassa häkin takana on oltava vähintään 300 mm vapaata tilaa porsimista varten. Porsitushäkin leveyden on oltava vähintään 850 mm häkin alareunan tasolta, 100 mm lattiatasolta mitattuna ja häkin kor-keuden vähintään 900 mm.

5) Joutilasemakoiden ja ensikoiden pihatton tai ryhmäkarsinan vähimmäismitat on määrätty liitteen 1 taulukossa 3. Joutilasemakoilla ja ensikoilla on oltava yhtenäinen kiinteäpohjainen lattia-alue, joka käytettäessä ruokinta- tai makuuhäkkejä ei ole niiden alla olevaa lattiaa.

6) Ruokintahäkki, johon emakko pääsee vapaasti, on varustettava sulkeutuvalla takaportilla. Ruokintahäkin leveyden on joutilailla emakoilla oltava vähintään 500 mm ja pituuden vähintään 2000 mm. Ruokintakaukaloa ei lasketa mukaan mitoitukseseen.

7) Jos joutilaiden emakoiden tai ensikoiden ruokinnassa käytetään ruokintakaukaloa ilman estettä, kaukalon reunan pituuden on oltava vähintään 500 mm emakkoa kohden.

8) Makuuhäkin pituuden on oltava vähintään 2100 mm ja leveyden vähintään 650 mm. Ruokinta-kaukaloa ei lasketa mukaan mitoitukseseen. Jos ruokintakaukalo on nostettu lattiasta ylös, on koko-naispituuden oltava vähintään 2300 mm kaukalo mukaan lukien.

9) Siitoskarjun karsinapinta-alan on oltava vähintään 6 m², josta vähintään 4 m² on oltava kiin-teäpohjaista lattiaa. Astutuskarjina on kooltaan vähintään 10 m², ja sen on oltava kuivitettavaa um-pilattiaa.

10) Tiineytystila on suunniteltava siten, että yksilöllinen kiimantarkkailu karjun avulla on mahdol-lista (MMM 42/05 tuettavaa rakentamista koskevista sikaloiden rakennusteknisistä ja toiminnalli-sista vaatimuksista, 12 § Lihasaloiden mittavaatimuksia, muut. MMM 76/05)

Tuotantoeläinten hyvinvointituki eräissä Euroopan maissa

MTT taloustutkimuksen tekemä selvitys Agrigrid-tutkimushankkeessa (Kauko Koikkalainen ja Antti Miettinen).

Eläinten hyvinvointitoimenpiteen tarkoituksena on kaikissa tarkastelluissa maissa tuotantoeläinten hyvinvoinnin ja terveyden lisääminen sekä eläinten hyvinvointiin ja terveyteen liittyvien julkishyötyjen tuottaminen. Eri maiden tukiehdot ovat vaihtelevia, eikä selkeää yhteistä linjaa ole vielä muotoutunut. Tuella korvataan viljelijöille eläinten hyvinvoinnin tuottamisesta aiheutuneet lisäkustannukset ja tulonmenetykset ja joissakin maissa, kuten Suomessa, myös transaktiokustannukset. Tuen avulla pyritään varmistamaan, että kotieläintuotannon kannattavuus ja kansainvälinen kilpailukyky eivät heikkene eläinten hyvinvointia edistävien toimenpiteiden seurauksena.

Eläinten hyvinvointituella korvataan viljelijöille eläinten hyvinvoinnin lisäämisestä aiheutuneet nettokustannukset ja -tulonmenetykset. Nettokustannuksia ja -tulonmenetyksiä laskettaessa hyvän maatalouden ja ympäristön sekä voimassa olevan lainsäädännön vaatimusten ylittämistä aiheuttavista kustannuksista ja tulonmenetyksistä vähennetään pois viljelijän toimenpiteen seurauksena saamat hyödyt joita syntyy, koska eläinten kohonnut hyvinvointi ja terveys lisäävät tuotosta ja parantavat tuotoksen laatua. Laskentaperiaate on siis samanlainen kuin esimerkiksi maatalouden ympäristötuessa ja toimenpiteen tarkoituksena on eläinten hyvinvoinnin lisääntymisen kautta kaikille tulevien julkishyötyjen tuottaminen. Lisäksi voidaan korvata viljelijöille syntyneet transaktiokustannukset. Transaktiokustannuksilla tarkoitetaan kustannuksia, jotka liittyvät itse transaktion toteutumiseen eivätkä liity suoraan itse sitoumuksen toteuttamiseen.

Tutkimuksessa tarkasteltiin ja vertailtiin eläinten hyvinvointitoimenpiteiden sisältöä Suomen lisäksi Emilia-Romagnan alueella Italiassa, Kastilian ja Léonin itsehallintoalueella Espanjassa, Mecklenburg-Etu-Pommerin osavaltiossa Saksassa sekä Skotlannissa Isossa-Britanniassa.

Eläinten hyvinvointia edistävä tuki oli käytössä Skotlannissa ja Mecklenburg-Etu-Pommerin osavaltiossa Saksassa jo edellisellä ohjelmakaudella (2000-2006). Muut tarkasteltavat maat ja alueet ottivat tuen käyttöön vasta ohjelmakaudella 2007-2013.

Suomessa ja Mecklenburg-Etu-Pommerin osavaltiossa eläinten hyvinvointituen piiriin kuuluvat naudat ja siat. Emilia-Romagnan alueella tuen piirissä ovat lypsykarja, lihakarja, siat, lampaat, kanat ja broilerit ja Kastilian ja Léonin itsehallintoalueella kanat, broilerit ja emakot. Skotlannissa puolestaan siat ja siipikarja eivät kuulu tuettaviin eläinlajeihin vaan tuki on tarkoitettu naudoille ja lampaille.

Vähimmäisvaatimukset ja korvattavat toimenpiteet

Euroopan unionin jäsenvaltioissa varmistetaan lainsäädännön avulla, että eläintilojen, kasvatusolosuhteiden, hoidon ja kohtelun eläinsuojelulliset vähimmäisvaatimukset täyttyvät. EU:ssa on annettu kaikkien tuotantoeläinten suojelua koskevan direktiivin (98/58/EY) lisäksi myös vasikoiden, sikojen ja kanojen suojelun vähimmäisvaatimuksia koskevat direktiivit (91/629/ETY, 91/630/ETY ja 99/74/EY). Jäsenvaltioissa direktiivien sisältö on saatettu voimaan kansallisella lainsäädännöllä.

Kansallisessa lainsäädännössä voidaan myös asettaa EU-direktiivejä tiukempia vaatimuksia. Suomessa tuotantoeläinten hyvinvointia koskevista vaatimuksista on säädetty eläinsuojelulaissa ja -asetuksessa sekä maa- ja metsätalousministeriön eläinlajikohtaisissa päätöksissä ja asetuksissa.

Eläinten pitoon liittyvän lainsäädännön lisäksi eläinten hyvinvointiin liittyvää lainsäädäntöä on myös eläinkuljetuksista ja teurastuksesta.

Vuoden 2007 alusta tuotantoeläinten eläinsuojeluvaatimuksia on EU:ssa alettu valvoa osana maataloustukien täydentäviä ehtoja. Täydentävät ehdot jakautuvat kahteen osaan (lakisääteiset hoitovaatimukset sekä hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset) ja perustuvat voimassaolevan lainsäädännön vaatimuksiin. Täydentävien ehtojen noudattaminen on kaikissa EU-maissa edellytys tilatuen, luonnonhaittakorvauksen (LFA-tuen), maatalouden ympäristötuen ja eläinten hyvinvointituen täysimääräiselle saamiselle.

Eläinten hyvinvointituki voi kussakin EU-maassa kattaa ainoastaan lainsäädännön vähimmäisvaatimusten yli menevistä toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset ja tulonmenetykset sekä transaktiokustannukset. Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 mukaan vuotuinen eläinyksikkökohtainen enimmäistukitaso on 500 euroa/eläinyksikkö. Kiinteitä investointi-kustannuksia ei voida korvata eläinten hyvinvointituella, vaan niitä varten on olemassa erillisiä investointitukia.

Toimenpiteeseen sitoutumiseen ja tuen maksamiseen liittyviä edellytyksiä

Suomessa viljelijän tai hänen puolisonsa tulee (pääsääntöisesti) olla 18–65-vuotias, jotta hän voi solmia sopimuksen eläinten hyvinvointitoimenpiteestä. Lisäksi tukeen sitoutuneella tilalla tulee olla vähintään 10 eläinyksikköä nautoja tai sikoja koko sitoumuskauden ajan.

Muissa tarkastelluissa maissa ei ole vastaavanlaisia viljelijän ikäedellytyksiä kuin Suomessa. Emilia-Romagnan alueella tukeen sitoutuneella tilalla tulee olla vähintään 6 eläinyksikköä ja Skotlannissa vähintään 4 eläinyksikköä tuettavia eläinlajeja.

Lisäksi Kastilian ja Léonin itsehallintoalueella Espanjassa toimenpiteeseen sitoutumisen edellytyksenä on, että tuen hakija ei ole syyllistynyt eläinten hyvinvointisäännösten rikkomiseen ja että eläinjätteen käsittelystä tilalla on huolehdittu asianmukaisesti.

Toimenpiteiden sisällöt ja tukitasot

Kastilian ja Léonin itsehallintoalueella Espanjassa eläinten hyvinvointitoimenpiteet on jaoteltu kanoihin, broilereihin sekä tehotuotannossa kasvatettuihin emakoihin kohdistuviin toimenpiteisiin. Kukin kolmesta toimenpiteestä koostuu perus- ja lisäsitoumuksesta. Lisäsitoumusta ei tarvitse täyttää heti. Esimerkiksi perussitoumuksen mukaan kanalle on varattava tilaa häkkikanalassa vähintään 825 cm². Häkkikanaloiden lisäsitoumus sisältää vaatimuksia luonnonvalosta ja ilmanvaihdon järjestämisestä. Kanoihin kohdistuvan hyvinvointitoimenpiteen perustukitaso on 30- 50 euroa/eläinyksikkö, broilereihin kohdistuvan toimenpiteen perustukitaso on 40-60 euroa/eläinyksikkö ja emakoihin kohdistuvan toimenpiteen perustukitaso on 100 euroa/ eläinyksikkö. Perustukitasoja korjataan tilakohtaisesti eläinmääräkertoimilla siten, että tilan suuri eläinmäärä pienentää maksettavaa tukea.

Mecklenburg-Etu-Pommerin osavaltiossa Saksassa eläinten hyvinvointituki koostuu neljästä valinnaisesta toimenpiteestä:

- 1) nautojen kesälaidunnus
- 2) nautojen ja sikojen pitäminen pihatossa ja laiduntaminen
- 3) nautojen ja sikojen pitäminen oljilla kuivitetussa pihatossa
- 4) nautojen ja sikojen pitäminen oljilla kuivitetussa pihatossa, jossa on ulkoilumahdollisuus

Toimenpiteet sisältävät eläinten tilavaatimuksia ja vaatimuksia laidunnusintensiteetistä. Esimerkiksi neljännen toimenpiteen tukitasot ovat: lypsylehmille 54 euroa/eläinyksikkö, emolehmille 53 euroa/eläinyksikkö, lihanaudoille 183 euroa/eläinyksikkö, lihasioille 129 euroa/eläinyksikkö ja emakoille 158 euroa/eläinyksikkö.

Skotlannin eläinten hyvinvointitoimenpide koostuu kahdesta ohjelmaan sitoutuneille pakollisesta toimenpiteestä jotka sisältävät eläinten hyvinvointisuunnitelman ja neljästä vapaaehtoisesta lisätoimenpiteestä. Pakolliset toimenpiteet ovat:

- i) eläinten hyvinvointisuunnitelma – ennakoivan suunnitelman tekeminen hoitotoimenpiteiden käytöstä (Toimenpide sisältää opastuksen eläinlääketieteellisten tietojen ja hoitojen käytössä)
- ii) eläinten hyvinvointisuunnitelma – ennakoivan suunnitelman tekeminen rokotteiden ja tavallisten lääkkeiden käytöstä

Tukitason laskentaperuste poikkeaa muista, sillä pakollisten toimenpiteiden tukitaso on tilakohtainen 390 euroa/tila. Vapaaehtoiset toimenpiteet ovat:

- iii) vertailuanalyysi eläinten terveydestä ja hyvinvoinnista
- iv) bioturvallisuussuunnitelman tekeminen
- v) näytteenotto sairauksien/kunnon määrittämiseksi
- vi) rehuanalyysi

Johtopäätökset

Vapaaehtoisen eläinten hyvinvointitoimenpiteen tarkoituksena on kaikissa tarkastelluissa maissa tuotantoeläinten hyvinvoinnin ja terveyden lisääminen sekä eläinten hyvinvointiin ja terveyteen liittyvien julkishyötyjen tuottaminen.

Eläinten hyvinvointia parantavat toimenpiteet nostavat lähes aina tuotantokustannuksia. Tästä syystä eläinten hyvinvointituella korvataan viljelijöille hyvinvoinnin tuottamisesta aiheutuneet lisäkustannukset ja tulonmenetykset ja joissakin maissa – kuten esimerkiksi Suomessa – myös viljelijöiden transaktiokustannukset. Tuen avulla pyritään varmistamaan, että kotieläintuotannon kannattavuus ja kansainvälinen kilpailukyky eivät heikkene eläinten hyvinvointia edistävien toimenpiteiden seurauksena.

Eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi pystytään entistä paremmin vastaamaan kuluttajien odotuksiin. Toisaalta eläinten hyvinvointia lisäävät toimenpiteet ovat kaikissa tarkastelluissa maissa (osin tukijärjestelmän luonteesta johtuen) teknispainotteisia, eikä niillä pystytä vastaamaan niihin vaatimuksiin eläinten kohtelusta, joita eläinten oikeuksien puolustajat ovat esittäneet.

Ruotsi, Viro ja Itävalta

Ruotsi ei ole sisällyttänyt eläinten hyvinvointitoimenpidettä maaseudun kehittämisselmaansa. Ruotsalaiset katsovat, että jo kansallinen laidääntö ylittää EU:n minimivaatimukset eläinten hyvinvoinnissa.

Virossa maaseudun kehittämisselmaan sisältyy eläinten hyvinvointitoimenpide. Nautojen, lampaiden, vuohien ja hevosten laiduntamista voidaan ohjelmakaudella 2007-2013 tukea eläinten hyvinvointituella. Tuen saantiin vaikuttaa eläintiheys ja laidunnusaika. Laitumen hoidosta on yksityiskohtaiset määräykset. Viljavuusnäytteitä pitää ottaa ja tiettyjen tilojen pitää osallistua myös koulutukseen. Luomutilat eivät laidunnustukea voi hakea.

Itävallassa luonnonmukainen tuotanto on hyvin suosittua ja voimakkaasti markkinoitua. Eläinten hyvinvointiin vaikuttavat toimenpiteet liittyvät lähinnä luomutuotantoon. Erillinen hyvinvointituki on suppea.

Liite 1

Tuotantoeläinten hyvinvointisäädökset

EU-direktiivit ja kommentit

Kansallinen eläinsuojelulaki

Valtioneuvoston asetus

Ministeriön asetus

Suomi tuettua tuotantorakentamista koskevat säädökset

Ei velvoittavat suositukset

viite asianomaiseen säädöskohtaan

musta väri

punainen väri

vihreä väri

violetti väri

tummansininen väri

kursivoitu teksti

[hakasulut]

1. Navetat	s.50-56
2. Sikalat	s.57-63
3. Broilerikanalat	s.64-66
4. Munituskanalat	s.66-78
5. Lampolat	s.79-82
6. Kuttulat	s.83-86
7. Hevostallit	s.87-92

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
Eläinsuojelusäädökset		laki 247/96 eli http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247 , asetukset 396/1996 eli http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19960396 ja 910/2002 ja ministeriön asetus 42/2005	MMM:n asetus 42/2005 ja 76/2005 sekä 657/08 +100/01	laki SFS 1988:534 eli http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19880534.htm , asetus 539 eli http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19880539.htm ; ministeriön asetus DFS 2007:5	laki https://www.retsinfo.rmati-on.dk/Forms/R0710.aspx?id=59433 ja http://www.infosvin.dk/Haandbog/Staldsystemer/Stalde_dyregrupper/Dragtighedsstald/Dragtighedsstald_generel.html ja asetus https://www.retsinfo.rmati-on.dk/Forms/R0710.aspx?id=1571	laki http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2006/pdf/ukpga_20060045_en.pdf , asetus http://www.opsi.gov.uk/si/si2007/uksi_20072078_en_1	laki http://www.bmelv.de/cln_045/nn_753136/SharedDocs/Getzestexte/T/Tierschutzgesetz.html__nnn=true , asetus http://bundesrecht.juris.de/tierschnutzv/	laki http://www.rechtsfreund.at/tierschutzrecht.htm , asetus http://www.vu-wien.ac.at/vetrecht/
1.1. Navetat	http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0629:FI:HTML,direktiivi91/629/ETY(yli6vasikkaa)	ministeriön asetukset 14/EOO/1997 eli http://wwwb.mmm.fi/el/laki/f/f20.html ja 6/EOO/2002 eli http://wwwb.mmm.fi/el/laki/f/f20m1fi.pdf	MMM:n asetus 25/04 ja 85/05; 657/08 +100/01 MMM-RMO 1.2.1; 2.2; 3;	ministeriön asetus DFS 2007:5 eli http://www.sjv.se/download/18.b1bed211329040f508000218/DFS_2007-05.pdf	asetus BEK nr 000 af 14/12/1993 eli https://www.retsinfo.rmati-on.dk/Forms/R0710.aspx?id=57856	asetus 2007 no 2078 Schedule 5 eli http://www.opsi.gov.uk/si/si2007/uksi_20072078_en_4	asetus TierSchNutzTV Abschnitt 2 eli http://bundesrecht.juris.de/tierschnutzv/BJNR275800001.html#BJNR275800001BJNG000201377	asetus BGBl. II Nr. 485/2004 idF BGBl. II Nr. 530/2006, Anlage 2 eli http://www.vu-wien.ac.at/vetrecht/1.%20TierhaltungsV_kons_1_2008.pdf
navetan lämpötila	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [1.3]	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [4], [1], [1.3.1]; suositus: kosteus max 80% [1.3]	<i>Suositus: C2.2: Lehmä (-25)-15/23.. 27/optimi 5.. 15. Nuorkarja (-14)..0/25..30/opt. 10.. 20; vasikka 0..10/25.. 30/opt. 15.. 25. Lihakarja>3kk:(-35)-15/25.. 30/-10.. 15 Kosteus 50% - 85%.</i>	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä; kosteus vain hetkellisesti yli 80%	ei haitallinen eläimille [§7]	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä	vasikoilla 5..25 oC, alle 10 pv 10..25 oC; kosteus 60..80%; kosketettavissa seinissä eristys [§6]	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [§5.10]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
navetan valaistus	luonnonvalo t. keinonvalo joka kestoltaan vastaa klo 9-17 luonnonvaloa [1.5]	tyyydyttää eläimen tarpeet ja tarkastustarpeen [4], [2]; suositus luonnonvalo t. keinonvalo joka kestoltaan vastaa klo 9-17 luonnonvaloa [1.3]	Ohje: MMM-RMO C3: Yleisvalaistus 60.. 100 lx; lypsyasema: 200.. 250 lx; nuorkarjatilalla 40.. 60 lx	luonnonvalo ja keinonvalo, tyydyttää eläimen tarpeet ja tarkastustarpeen [2], lepopimeää [2§5]	luonnonvalo t. keinonvalo joka kestoltaan vastaa klo 9-17 luonnonvaloa [§9]	luonnonvalo t. keinonvalo joka kestoltaan vastaa klo 9-17 luonnonvaloa [§6.5]	luonnon- ja keinonvalo 10 h väh. 80 lx, mieluiten luonnonrytmissä [§6, §11]	luonnonvalo väh. 3% alasta; väh. 40 lx 8h [2.4]
navetan melutaso	ei vaatimusta	ei jatkuvaa häiritsevää tai haittaavaa melua; vain hetkellisesti yli 65 dB [1.3.3]	MMM-RMO C2.2 äänitaso < 65 dB	vain hetkellisesti yli 65 dB, alle 75 dB [1§27]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	minimoitava, äkillistä melua vältettävä [§3, §4]	minimoitava, äkillistä melua vältettävä [2.5]
navetan ilmanlaatu	ei vaatimusta	ei vaatimusta; suositus: max. cm ³ /m ³ NH ₃ 10/CO ₂ 3000/H ₂ S 0,5; org.pöly 10 mg/m ³ [1.3]	MMM-RMO C2.2 cm ³ /m ³ NH ₃ 10/CO ₂ 3000/CO ₅ /H ₂ S 0,5; org.pöly 10 mg/m ³	max. pitoisuus cm ³ /m ³ NH ₃ 10/CO ₂ 3000/H ₂ S 0,5; org.pöly 10 mg/m ³ [1§21]	ei haitallinen eläimille [§7]	ei vaatimusta	max. pitoisuus cm ³ /m ³ NH ₃ 20/CO ₂ 3000/H ₂ S 0,5 [§6]	
rakolattiamitoitus	ei vaatimusta	ei vaatimusta; suositus: (..6/..12/..18/..22/22.. kk) palkit 7/9/10/11/12,5 cm, aukot 3/3,5/3,5/3,5/4 cm [1.2]	MMM-RMO C1.2.1: Rakolattian pinnan on oltava tasainen. Vierekkäisten rakolattiapalkkien yläpinnan korkeustasapoikkeama enintään 5 mm. Poikkeama palkki- tai aukkoleveydessä enintään 5 mm. Palkkien yläpuolen reunat pyörästetty 5 mm säteellä.	(..90/..400/.. kg/kumirakolattia karsinassa) rako 2,5/3/3,5/3 cm, rako <28% koko alasta[§41]; viemäroityä alaa saa ylipäänsä olla vain lämpöeristetyissä karsinoissa <20% alasta takareunalla, paitsi jos rakolattia on joustavaa (tai 1-4kk vasikoilla 2012 asti) [2§17]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	aukot 2,5 cm, elastisten palkkien välissä 3,0 cm; palkit 8 cm [§6]	(..200kg/200..kg/emät ja vasikat/parsinavetta) 2,5/3,5/3/4 cm, parsinavetassa väh. 2,5 cm palkit; betonipalkit väh. 8 cm, puupalkkeja ei saa enää rakentaa [2.1.2]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
pihattopakko	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	v.2007 alkaen kaikki maitokarja uudisrakennuksissa [2§1], 2017 alkaen myös kaikki yli 6 kk vanhat sonnit [2§2]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	v. 2006 alkaen parsi vain jos hyväksyttävä este pihattoon siirtymiseen [2.2]
1.2. Vasikat								
vasikan yksilökarsina	yli 8 vk vain lääket. syistä; leveys = säkä; pituus = 1,1x pituus; voi nähdä/kosketella muita paitsi karanteenissa [Art3.1]	yli 8 vk vain lääket. syistä [§18]; leveys = säkä; pituus = 1,1x pituus; voi nähdä/kosketella muita paitsi karanteenissa [1.5]	MMMa 657/08-MMM-RMO C1.2.1: väh. 1,0x1,2 m2. Pikkuvasikat voidaan pitää yksilökarsinassa korkeintaan kahdeksan viikon ikään asti	yli 8 vk vain lääket. syistä [2§18]; 1,2 x 1,1 / 1,4 x 1,1 m (..60/..90 kg) [2§36] mutta parressa 1,2 x 0,6 / 1,1-1,4 x 0,65 / 1,2-1,5 x 0,8 m (..60/..90/..150) [2§38]; seinät kiinteät max. 0,8 m asti [2§18]	leveys = 0,8 x säkä [§4, §5]	yli 8 vk vain lääket. syistä; leveys = säkä; pituus = 1,1x pituus; voi nähdä/kosketella muita paitsi karanteenissa; kuivikkeet [§6.1(2)]	alle 2 vk 1,2 x 0,8 m, korkeus 0,8 m, kuivikkeet; alle 8 vk 1,6 m (sisäkaukalolla 1,8 m) x 1 m (matala- t. osittaislaitainen 0,9 m); yli 8 vk vain lääket. syistä 1,8 m (sisäkaukalo 2 m)x1,2 m (matala- t. osittaislaitainen 1,0 m) [§7, §8, §9]	alle 2 vk 1,2 (sisäkaukalolla 1,4) x 0,8 m; alle 8 vk 1,4 (sisäkaukalolla 1,6) x 0,9 m; yli 8 vk vain lääket. syistä 1,8 (sisäkaukalolla 2) x 1,2 m; ei täysrakolattia [3.2.2, 4.1]
ryhmäkarsina	1,5/1,7/1,8 m2 per vasikka (..150/..220/220.. kg)	tila seistä, levätä, liikkua kaikki eläimet yhtä aikaa; 1,5/1,7/1,8 m2 per vasikka (..150/..220/220.. kg) [1.5]	MMMa 657/08-MMM-RMO C1.2.1: 1,5/1,7/1,8 m2 per vasikka (..150/..220/220.. kg) ja jos kiinteäpohj:2,0/2,0/2,5..	emien seurassa alle 1kk vasikoille "vasikkakätkö" [2§19]	1,1/1,3/1,5/1,9 m2 per vasikka (60../100../150../200.. kg); yli 3kk ikäisille pahnat [§3]	1,5/2,0/3,0 m2 per vasikka (..150/..200/200.. kg); pahnat [§6.1(4)]	1,5/1,7/1,8 m2 per vasikka (..150/..220/220.. kg); 3 vasikkaa ..2 vk yht 4,5 m2; 3 vasikkaa ..8 vk yht 6 m2 [§10]	1,6/1,8/2 m2 per vasikka (..150/..220/220.. kg); ei täysrakolattia [3.2.3, 4.1]
kytkeminen	ryhmässä juottamisen ajaksi max. 1 h	tilapäisesti ruokkimisen tai muun hoitamisen ajaksi [§18] 1h [2.2]	MMMa 657/08-MMM-RMO C1.2.1: Alle puolen vuoden ikäistä nautaeläintä ei saa pitää parteen kytkettynä	ei sallittu [2§3]	ei pysyvästi; ei saa estää lepoa ja sukimista[§5, §12]	ryhmässä juottamisen ajaksi max. 1 h; ei saa estää lepoa ja sukimista [§4]	ryhmässä juottamisen ajaksi max. 1 h [§5]	juottamisen tms. ajaksi max. 1 h [3.2.1]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
karanteenikarsina	ei vaatimusta	ei vaatimusta	Tarvittavan kokoinen, ei suorassa yhteydessä varsinaisiin eläintiloihin.	10 m2, sivu väh. 3 m	kuivikkeet [§10.2]	ei vaatimusta	kuivikkeet [§5]	ei vaatimusta
vasikoimiskarsina	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	9 m2, sivu väh. 3 m; oltava väh. 1 per 45 eläintä [2§15,35]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta
ryhmäkarsina vasikointiin	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	8 m2 per lehmä; lyhin sivu 3 m (1..3 lehmää) / 5m (4.. lehmää) [2§35]		kullakin poikivalla lehmällä kuiva, pahnoitettu makuu-alue; pihassa tilaa eläinten hoidolle; vasikoivat erillään muista eläimistä [§6.8, §7.1-3]	ei vaatimusta	ei täysrakolattiaa [4.1]
1.3. Lihakarja								
ryhmäkarsina	ei vaatimusta	ei vaatimusta; suositus: (200../300../400../500.. kg) 1,8/2/2,3/2,5 m2 rakolattiaa t. 2,5/3/3,5/4 m2 kiinteää lattiaa [1.6]	MMMa 657/08-MMM-RMO C1.2.1: 2-6kk/6-9/9-13/13-15/>15 ---1,5/2,0-1,8/2,5-2,0/3,0-2,3/3,5-2,5/4,0	1,5/1,5/1,5/1,8/1,9/2,3/2,6 m2 rakolattiaa tai 1,5/1,7/2,2/2,9/3,7/4,4/4,8 m2 olkipohjaa josta kiinteää 1/1,2/1,5/2/2,6/3,1/3,4 m2 (.60/..90/..150/..250 /..400/..600/.. kg) [2§37]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei täysrakolattiaa [4.1]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
1.4. Lypsykarja								
lypsylehmien parsi, lietalanta	ei vaatimusta	ei vaatimusta; suositus: (75../200../300..450/hieho 350..550/lehmä 500..750 kg) 100-120x70-80 / 120-130 x 80-90 / 130-140 x 90-100 / 140-170 x 100-120 / 165-180 x 120-130 cm [1.7]	MMMa 657/08-MMM-RMO C1.2.1: Parsileveys väh.120 cm (120.. 130). Ns. lyhyt tai keskiparsi:Pituus väh.165.. 180 cm; pitkäparsi: 200..220 cm	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	parressa voitava liikkua 60 cm eteen/taakse, 40 cm sivusuunnassa ja syömiseen ja lepäämiseen riittävästi pystysuuntaan [2.2]
lypsylehmien parsi, muu järjestelmä	ei vaatimusta	ei vaatimusta; suositus: (75../200../300..450/hieho 350..550/lehmä 500..750 kg) 100-120x70-80 / 120-150 x 80-90 / 150-170 x 90-100 / 165-180 x 100-120 / 165-180 x 120-130 cm [1.7] t. 120-150x70-80 / 150-180 x 80-90 / 180-200 x 90-100 / 180-210 x 100-120 / 200-220 x 120-130 cm [1.7]	MMMa 657/08-MMM-RMO C1.2.1: Parsileveys väh.120 cm (120-130 cm). Ns. lyhyt tai keskiparsi: pituus väh.165-180 cm; pitkäparsi: 200-220 cm	8,5 m2 josta kiinteää 6 m2 [2§37]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	(..300/.400/..550/.700/700..kg) 130-160x85 / 150-185x100 / 165-200x115 / 175-210x120 / 185-220x125 cm [4.2.1]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
makuuparsi pihattossa	ei vaatimusta	ei vaatimusta; suositus: (175../350../500../700.. kg) 170-190 x 80-90 / 190-200 x 90-100 / 200-210 x 100-120 / 210-240 x 120-130 cm [1.8]	MMMa 657/08-MMM-RMO C1.2.1:Leveys 120-130 cm. Pituus 210-240 cm. Suositus: ylimääräisiä makuuparsia, enintään 20% maitokiintiön mukaisesta eläinmäärästä.	(nuorkarja ..250/..400/..600/.. kg) 170x90 / 190x100 / 200x110 / 210x120 cm; (lypsylehmät ..500/..650/.. kg) 200x110 / 220x120 / 230x125 cm [2§38]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	(..300/..400/..550/..700/700..kg) 190x85 / 210x100 / 230x115 / 240x120 / 260x125 cm jos parsia yksi rivi, 20 cm lyhyempi jos parret vastakkain [4.2.2.1]
1.5. Ruokinta								
kaukalo	ei vaatimusta	ruokintapöytä nuoret/täyskasvuiset 40/70 cm, jatkuva ruokinta 30/40 cm [1.8]; suositus: makuuparsi (175../350../500../700.. kg) 170-190x80-90 / 190-200x90-100 / 200-210x100-120 / 210-240x120-130 cm [1.8]	Pihatoissa rehupöydän reunan pituutta tulee olla 70 cm lehmää ja 40 cm nuorta eläintä kohti. Jos karkean rehun saanti jatkuvaa, riittää rehupöydän reunapituus 40 cm/täysikasvuinen nauta ja 30 cm/ nuori eläin.	10 cm korkeudessa (..90/..150/..250/..400/..600/.. kg) 30/40/45/50/60/65 cm [2§31]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	10 cm korkeudessa (..150/..220/..350/..500/..650/650..kg) 40/45/55/60/65/75 cm [2.6]
ruokinta	kerran päivässä tasa-arvoisesti [1.12]	riittävästi; vasikat kahdesti päivässä [2.3.2]	ei vaatimusta	vasikat kahdesti päivässä [2§8]	vasikat kahdesti päivässä, kaikki yhtä aikaa ellei automaattia [§16]	kahdesti päivässä, tasa-arvoisesti [§6.12]	vasikat kahdesti päivässä [§11]	riittävästi, tasa-arvoisesti [2.6], vasikat kahdesti päivässä [3.3]
juottaminen	yli 2 vk ikäisille riittävä raikas vesi tai vastaava [1.13]	vasikalle kahdesti päivässä; sairaille tai kuumassa jatkuva raikas vesi [2.3.2]	MMMa 657/08-MMM-RMO C.1.2.1: Kylmäpihattojen juomakuppien tulee olla lämmitettyjä.	riittävä (sairaille tai kuumassa jatkuva) raikas vesi [2§7]; 1 vesipiste per 10 maito- tai 25 liha-karjaeläintä [2§34]	yli 2 vk ikäisille riittävä raikas vesi [§17]	riittävä (sairaille tai kuumassa jatkuva) raikas vesi [§6.13]	yli 2 vk ikäisille (tai kuumassa tai sairaille) jatkuva raikas vesi tai vastaava [§11]	kaikille jatkuva raikas vesi [2.6]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
1.6. Muu kohtelu								
liikunta	ei vaatimusta	lypsylehmät + hiehot kesäaikana (väh. 60 pv 1.5.-30.9.) laidun tai vastaava liikuntatila, jossa 6 m2/nauta, väh. 50 m2 kok.ala; lääninhall.väliaik.vapautus [171§18]	MMMa 657/08-MMM-RMO C4: Nautakarjan jaloittelalueet - tiivispohjainen, lika-veden keräily yms.	laidunnuspakko yli 6kk vanhalle maitokarjalle kesäisin, ulkoilumahdollisuus muulle karjalle [§10, poikk. §13]; laidunus/ulkoilupakko 2-4 kk alueittain [2§26, poikk.2§29]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	90 pv/vuosi ellei teknistä estettä
nenärengas	ei vaatimusta	sallittu naudalle eläinlääkärin suorittamana [§23.9]		ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	sallittu [2.8]
valvontavelvollisuus, eläimet	kerran päivässä [I.6], karsinassa kasvavat kahdesti päivässä	kerran päivässä, vasikat ja kytketyt kahdesti päivässä [2.1.1]		vasikat kahdesti päivässä [2§10]	kerran päivässä	kerran päivässä, karsinassa kasvavat kahdesti päivässä [§6.2]	kahdesti päivässä [§4, §11]	kerran päivässä, karsinassa kasvavat kahdesti päivässä [3.4]
valvontavelvollisuus, laitteet	kerran päivässä [I.4]	kerran päivässä		kerran päivässä	kerran päivässä [§8]	kerran päivässä	kerran päivässä [§4, §11]	kerran päivässä

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
2.1. Sikalat	http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991L0630:FI:HTML:direktiivi:91/630/ETY (yli 6 sikaa)	ministeriön asetukset 14/EOO/2002 eli /wwwb.mmm.fi/el/laiki/f19.pdf	MMM:n asetus 42/2005 ja 76/2006; 25/04 ja 85/05; 657/08 +100/01		BEK nr 323 af 06/05/2003 ja nr 1735 af 22/12/2006 ja nr 1120 af 19/11/2004			BGBl. II Nr. 485/2004 idF BGBl. II Nr. 530/2006, Anlage 5 eli http://www.vu-wien.ac.at/vetrecht/1.%20Tierhaltungs_V_kons_1_2008.pdf
sikalan lämpötila	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [1.3]	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [§4]; sopiva [1.3.1], suosituskosteus 50-80%, suositusvirtaus <0,2 m/s	<i>Ohje: MMM:n asetus 657/08 +100/01- MMM-RMO C2.2 - Porsiva emakko: alempi 5.. 20oC, ylempi 27.. 32oC, optimi 10.. 28oC. Pikkuporsas:25;34;30..32; lihasika: 7.. 15; 25.. 27; 15.. 22. Suht.kosteus >50% ja < 85%.</i>	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä §2; kosteus vain hetkellisesti yli 80%, kosteuden ei kosteus(%) + lämpötila (oC) >90 [1§20]	sopiva [§12]; kaikille paitsi <20 kg porsaille pihatossa pakollinen suihku tms. lämmönsäätelyjärjestelmä [404§8, 104§4]	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä, ei "hiki-kaappia" §8.16	porsailla (..10/..20/20.. kg) 16/14/12 oC (jos pahnat) tai 20/18/16 oC (ei pahnat); alle 1 pv 30 oC [§22]	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [§5.10]
sikalan valaistus	luonnonvalo t. keinonvalo joka kestoltaan vastaa klo 9-17 luonnonvaloa, väh. 40 lx x 8 h [1.5]	luonnonvalo t. keinonvalo joka tyydyttää eläimen tarpeet ja tarkastustarpeen[§2]; väh. 40 lx x 8 h [1.3.3]	<i>Ohje: MMM-RMO C3: Yleisvalaistus 40.. 60 lx; Lihasikala 40.. 60 lx; porsituskarsinat: 60.. 100 lx; makuupaikka 20.. 30 lx</i>	ikkunoita § 2; luonnonvalo ja keinonvalo, tyydyttää eläimen tarpeet ja tarkastustarpeen [1§24-26]	24 h rytmi, väh. 8 tunnin jaksot valoisaa ja pimeää, väh. 40 lx[1735 §8]	luonnonvalo t. keinonvalo, väh. 40 lx x 8 h, oltava myös lepopimeää [§1.14-16, §8.7]	luonnon- t. keinonvalo väh. 80 lx, päivärhythmi, tasarvoisesti; luonnonvalo väh. 3% pinta-alasta (4.8. 2006 jälkeen); lepopimeälläkin valoa orientoitumiseen [§21]	luonnon- t. keinonvalo väh. 40 lx; luonnonvalo väh. 3%:lle pinta-alasta, tasarvoisesti [2.5]
sikalan melutaso	max. 85 dB	ei jatkuvaa häiritsevää tai haittaavaa melua[§2]; vain hetkellisesti yli 65 dB [1.3.4]	MMM-RMO C2.2 äänitaso < 65 dB	vähäinen §2; vain hetkellisesti yli 65 dB, alle 75 dB [1§27]	vältettävä yli 85 dB, vältettävä jatkuvaa tai äkillistä melua [§7]	vältettävä yli 85 dB, ei jatkuvaa tai äkillistä melua [§8.18]	max. 85 dB [§21]	ei yli 85 dB, ei jatkuvaa tai äkillistä melua [2.6]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
sikalan ilmanlaatu	ei haitallinen eläimille [1.3]	ei haitallinen eläimille [§2]; suositus: cm3/m3 NH3 10/CO2 3000/CO 10/H2S 0,5; org.pöly 10 mg/m3 [1.3.4]	MMMa 657/08- MMM-RMO C2.2 cm3/m3 NH3 10/CO2 3000/CO 5/H2S 0,5; org.pöly 10 mg/m3	max. pitoisuus cm3/m3 NH3 10/CO2 3000/H2S 0,5; org.pöly 10 mg/m3 [1§21]	ei haitallinen eläimille	ei haitallinen eläimille [§1.13]	max. pitoisuus cm3/m3 NH3 20/CO2 3000/H2S 0,5 [§21]	ei haitallinen eläimille
rakolattiamitoitus (porsaat/vieroitusporsaat/tuotantosiät/emakot)	aukot 11/14/18/20 mm, palkit 50/50/80/80 mm	aukot 11/14/18/20 mm, palkit 50/50/80/80 mm [1.2.4]	MMMa 42/05: aukot 11/14/18/20 mm, palkit 50/50/80/80 mm	aukot 11/14/18/20 mm, palkit 50/50/80/80 mm [§10, §23]	aukot 11/14/18/20 mm, palkit 50/50/80/80 mm [§5]	aukot 11/14/18/20 mm, palkit 50/50/80/80 mm [§8.12]	aukot 11/14/18/20 mm, palkit 50/50/80/80 mm, verkkolattia väh. 9 mm paksuisesta langasta [§17]	aukot 11/14/18/20 mm, palkit 50/50/80/80 mm; muovi-tai metalliaukot 10/12/-/- [2.2.2]
kansallisia yleismääräyksiä karsinasta				ei umpiseinää, sähkö- ja piikkilangan väli ainakin 15 cm [1§32]	kaikilla yhtä aikaa kuiva ja puhdas makuutila ja näköyhteys [§12]	liikkumatila, lepopaikka, näköyhteys, pinta-ala väh. sian pituuden neliö, kukin sivu väh. 75% sian pituudesta [§8.6]		
2.2. Lihasiat								
minisiät	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	karsina 2 m2 ja ulkoilutila 10 m2 per eläin, ruokintapiste [7]
tilaa per eläin pihattossa (..10/..20/..30/..50/..85/..110/.. kg)	0,15/0,2/0,3/0,4/0,5 5/0,65/1 m2 [Art3.1]	0,15/0,2/0,3/0,4/0,5 5/0,65/1 m2 [1.5]	MMMa 42/05: Väh. 2/3 osaa kiint.pohjainen <25kg 0,4/0,6; 25-40kg 0,5/0,75; 41-110kg 0,9/1,5; >110kg 1,2/1,6	kaavalla (0,17 + kg/130)m2 josta (0,10 + kg/167)m2 makuualaa; kiinteälattiaisessa (0,20 + kg/84)m2 [§21]	0,15/0,2/0,3/0,4/0,5 5/0,65/1 m2; aikuisilla 1/3 kiinteää tai kuivikkeista, porsaila 1/2 [323§4]	0,15/0,2/0,3/0,4/0,5 5/0,65/1 m2 [§8.43]	-/-/-/0,5/0,75/0,75/1 m2, kiinteää 1/2 [§24]	- /0,2/0,3/0,4/0,55/0,7 /1 m2, riittävästi kiinteää tai kuivikkeista [5.2]
kytkeminen	ei vaatimusta	ei sallita [§17]		ei sallita [§14,§15]	ei sallita [§6]	ei sallita paitsi väliaikaisesti eläinlääketiet. tarkoituksiin [§8.3]	ei sallita [§25]	ei sallita [2.3]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
muuta				max. 200 sikaa yhdessä tilassa jos jatkuva ruokinta, 400 jos vuororuokinta [§17]				
2.3. Emakot								
tilaa per eläin pihattossa	2,25 m2, joutilaat 1,64 m2; alle 6 sikaa, 10% isompi; yli 40, 10% pienempi	2,25 m2, joutilaat 1,64 m2; alle 6 sikaa, 10% isompi; yli 40, 10% pienempi [1.7.1]	MMMa 42/05: 2,25 m2, joutilaat 1,64 m2; alle 6 sikaa, 10% isompi; yli 40, 10% pienempi. Ei lasketa ruokintakaukalon alla olevaa lattia-alaa eikä ruokinta- tai maakuuhäkkiä.	2,25 m2, joutilaat 1,64 m2; alle 6 sikaa, 10% isompi; pienin mitta 2,8 m [§19]	(..4/..10/..17/..39/40.. emakkoa) 2,8/2,2/2,25/2,025 m2; (..10/..20/21.. joutilasta) 1,9/1,7/1,5 m2 [404§6]; kaikkien pihattojen pienin mitta 3 m 2014 alkaen tai uudisrakennuksissa 1999 alkaen [404§6]	2,25 m2, joutilaat 1,64 m2; alle 6 sikaa, 10% isompi; yli 40, 10% pienempi [§8.30]	2,25 m2, joutilaat 1,65 m2; alle 6 sikaa, 10% isompi; yli 40, 10% pienempi [§25]	2,25 m2, joutilaat 1,65 m2; alle 6 sikaa, 10% isompi; yli 40, 10% pienempi [3.1.2]
lattiasta kiinteää alaa per eläin	1,3 m2, joutilaat 0,95 m2; tästä max. 15% viemäröinnille	1,3 m2, joutilaat 0,95 m2; tästä max. 15% viemäröinnille [1.7.1]	MMMa 42/05: emakot <6/6..40/>40: 1,45/1,3/1,17; ensikot <6/6..40/>40: 1,05/0,95/0,86. Tästä max 10% viemäröinnille	1,1 m2, joutilaat 0,9 m2 [§ 19]	1,3 m2, joutilaat 0,95 m2; tästä max. 10% viemäröinnille (jonka oltava yhtenäistä alaa uudisrakennuksissa 2003 alkaen, kaikissa 2013 alkaen) [295, 404§7]	1,3 m2, joutilaat 0,95 m2; tästä max. 15% viemäröinnille [§8.30]	1,3 m2, joutilaat 0,95 m2; tästä max. 15% viemäröinnille [§17, §25]	1,3 m2, joutilaat 0,95 m2; tästä max. 15% viemäröinnille [3.1.2]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
ryhmäkarsina	4 vk astutuksesta .. 1 vk ennen poikimista; 2,8x2,8 m (alle 6 sikaa 2,4x2,4 m) (jos alle 10 sikaa tilalla, ei tarvita)	4 vk astutuksesta .. 1 vk ennen poikimista; 2,8x2,8 m (alle 6 sikaa 2,4x2,4 m) (jos alle 10 sikaa tilalla, ei tarvita) [1.7.2]; suositus: väh. 2,3x0,6 m (sisäkaukalo) t. 2,1x0,6 m (ulko-kaukalo) [1.7]	MMMa 42/05: 2,25 m2, joutilaat 1,64 m2; alle 6 sikaa, 10% isompi; yli 40, 10% pienempi. Ei lasketa mukaan makuuhäkkiä (210x65 cm, sisäkaukalo 230cm)	4 vk astutuksesta .. 1 vk ennen poikimista; 2,8x2,8 m (alle 6 sikaa 2,4x2,4 m) [§19]; ruokinta-karsina 2x0,5/2x0,45 m [§20]	4 vk astutuksesta .. 1 vk ennen poikimista; 2,8 m2 per emakko, kuitenkin väh. 3,5 m2[1120 §11a.2][295, 404§5]; korkeintaan 3 emakkoa	vieroituksen jälkeen .. 1 vk ennen poikimista; 2,8x2,8 m (alle 6 sikaa 2,4x2,4 m) (jos alle 10 sikaa tilalla, ei tarvita) [§8.27-29]	2,8x2,8 m (alle 6 sikaa 2,4x2,4 m) [§19]; viemäröinti väh. 1 m kaukalosta; karsinoiden takana kulkutilaa väh. 1,6 m yksirivisessä, 2,0 m kaksirivisessä järjestyssä [§19]	4 vk astutuksesta .. 1 vk ennen poikimista; 2,8x2,8 m (alle 6 sikaa 2,4x2,4 m) (jos alle 10 sikaa tilalla, ei tarvita) [3.1.1, 3.1.3]
porsituskarsina	tila vaivattomaan poikimiseen ja imetykseen; pesäntekoaineet ellei rakenteellista estettä; suojakaide tai vastaava; tukeva/puhdas/kuiva ala kaikille porsaille; tarvittaessa lämmitin [II.II.1-4]	tila vaivattomaan poikimiseen ja imetykseen; pesäntekoaineet ellei rakenteellista estettä; suojakaide tai vastaava; kiinteä/matotettu/kuivikkeen ala kaikille porsaille; lämmitin [1.6]	MMMa 42/05: Porsituskarsina >4,5m2 50% kiint.lattia - jos vapaa porsim. >6m2 50% kiint.lattia. Porsituskarsinan on oltava sellainen, että pikkuporsaat pääsevät suojaan emakolta.	tila vaivattomaan poikimiseen ja imetykseen; pesäntekomahdollisuus; suojakaide tai vastaava; tukeva/puhdas/kuiva ala kaikille porsaille [§11-13]	puhdas tila vaivattomaan poikimiseen ja imetykseen; pesäntekoaineet ellei rakenteellista estettä; suojakaide tai vastaava; kiinteä/matotettu/kuivikkeen ala kaikille porsaille; lämmitin [§26-28, §30, 30.1]	puhdas tila vaivattomaan poikimiseen ja imetykseen; pesäntekoaineet ellei rakenteellista estettä; suojakaide tai vastaava; kiinteä/matotettu/kuivikkeen ala kaikille porsaille [§8.23-26]	puhdas tila vaivattomaan poikimiseen ja imetykseen; pesäntekoaineet ellei rakenteellista estettä; suojakaide tai vastaava; kiinteä/matotettu/kuivikkeen ala kaikille porsaille	puhdas tila vaivattomaan poikimiseen ja imetykseen; pinta-ala (..10/10.. kg) 4/5 m2; pesäntekoaineet ellei rakenteellista estettä; suojakaide tai vastaava [3.3]; kiinteä/matotettu/kuivikkeen ala kaikille porsaille; lämmitin[4.1]; max. 5% viemäröinti [3.3]
porsitushäkki	tila vaivattomaan imetykseen	emakko kääntymisen estävässä häkissä max.8 vk poikimisen jälkeen [§17]; suositus 240x85x90 cm ja 30 cm häkin takana [1.6]	MMMa 42/05: Porsitushäkki väh. 240x85x90 cm + vapaa tilaa 30 cm häkin takana	ei sallita	emakko kääntymisen estävässä häkissä kunhan tila vaivattomaan imetykseen [§31]	puhdas tila vaivattomaan poikimiseen ja imetykseen; kiinteä/matotettu/kuivikkeen ala kaikille porsaille [§8.34-36]	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
kytkeminen	ei sallita (paitsi jos tila rakennettu ennen 2003, poikkeus 2013 asti) [Art3.2]	ei sallita [§17]		ei sallita [§14,§15]	ei sallita [§6]	ei sallita paitsi väliaikaisesti eläinlääketiet. tarkoituksiin [§8.3]	ei sallita [§25]	ei sallita [2.3]
joutilashäkki	ei vaatimusta	ei vaatimusta	makuuhäkki väh 210x65 cm ilman ruokintakaukaloa, muutoin 230 cm.	(emakot/joutilaat) 200x70 / 200x60 cm [§20]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei viemärointiä §19	(emakot/joutilaat) 190x65 / 170x60 cm [3.2]
2.4. Ruokinta								
ruokintakouru / sika	ei vaatimusta	(..25/..50/50.. kg) 17/25/30 cm [2.2.4]	<25kg 18 cm; 25-40kg 25 cm; 41-110kg 32 cm; >110kg 35 cm	joutilas 45 cm, emakko 50 cm; lihasiat 130 kg asti kaavalla (0,164 + kg/538)m [§22]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	jos säännöstelty, kaikki vieroitusporsaat yhtä aikaa syömään; jos päiväannos, 2 yhtäaikaa; jos vapaa ruokinta, 4 yhtäaikaa; max. 12 per juotto-piste [§23]	(15../30../40../50../60../85../110.. kg) 12/18/21/24/27/30/33 cm, emakot 40 cm, karjut 40 cm [2.8]
ruokinta	kerran päivässä [l.13]	riittävästi; kerran päivässä [2.2.1]	Ryhmäporsituskar sinan imevillä porsilla oltava yksi juomalaite tai -astia per 20 porsasta. Jos autom.ruokinta on oltava hälytys	kerran päivässä [1§28]	kerran päivässä, tasa-arvoisesti [§18]	kerran päivässä, tasa-arvoisesti [§8.13]	kerran päivässä [§4]	kerran päivässä [2.8]; kuivarehu-automaattiin yhtä aikaa 4, muihin 8

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
juottaminen	yli 2 vk ikäisille jatkuva raikas vesi tai vastaava [I.14]	riittävästi; yli 2 vk ikäisille jatkuva raikas vesi tai vastaava [2.2.6]	Yksi juomapaikka per 10 sikaa. Jos autom.ruokinta on oltava hälytys	kahdesti päivässä [§29]	jatkuva raikas vesi tai vastaava [§19]	yli 2 vk ikäisille jatkuva raikas vesi tai vastaava [§8.13]	yli 2 vk ikäisille jatkuva raikas vesi tai vastaava [§4]	jatkuva raikas vesi tai vastaava [2.8]
2.5. Muu kohtelu								
liikunta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ulkoliikunta kesäisin jos mahdollista [§12]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta
vieroitus	ei ennen 3 vk paitsi eläinlääket. syistä [II.III.5]	ei ennen 4 vk (paitsi eläinlääket. syistä, neitseellisen puhtaaseen karsinaan 3 vk) [2.4.1]	ei vaatimusta	ei ennen 4 vk (paitsi eläinlääket. syistä, neitseellisen puhtaaseen karsinaan 3 vk)	ei ennen 4 vk (paitsi eläinlääket. syistä, neitseellisen puhtaaseen karsinaan 3 vk) [§33]	ei ennen 4 vk (paitsi eläinlääket. syistä, neitseellisen puhtaaseen karsinaan 3 vk) [§8.37-38]	ei ennen 4 vk (paitsi eläinlääket. syistä, neitseellisen puhtaaseen karsinaan 3 vk), keskim. 5 kg [§23]	ei ennen 4 vk (paitsi eläinlääket. syistä, neitseellisen puhtaaseen karsinaan 3 vk) [4.2]
kastrointi	yli 28 pv vain eläinlääkäri nukutuksessa [II.III.3]	yli 7 pv vain eläinlääkäri [910§23.5] suositus: vältetään [2.5]	ei vaatimusta	sallittu myös eläinlääketieteellisistä syistä, puudutus yli 7 pv vanhoille [§25]	sallittu myös eläinlääketieteellisistä syistä, puudutus ja kipulääkitys yli 7 pv vanhoille [324§7]	ei vaatimusta	eläinsuojelullisista syistä; puudutus yli 8 pv vanhoille [§5]	eläinsuojelullisista syistä; puudutus ja kipulääkitys yli 7 pv vanhoille [2.10.4]
hännän leikkaus	osittain, vain haavojen ilmetessä [II.III.4]	ei sallita	ei vaatimusta	ei vaatimusta	sallittu	eläinlääkinn. syistä jollei kansall.viranomainen toisin säädä [§5]	eläinsuojelullisista syistä, puuduttamatta vain ennen 4 pv ikää [§5, §6]	§24/1/1; eläinsuojelullisista syistä eläinlääkäri puuduttuna vain puoli häntää ennen 7 pv ikää [2.10.3]
hampaiden leikkaus	tarvittaessa kulmahampaat ennen 7 pv ikää [II.III.4]	vain nisävaurioiden ilmetessä kulmahampaat ennen 7 pv ikää; karjulta tarvittaessa [910§23.8]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	alle 4 pv porsailta jos todisteita vammoista ja muut keinot käytetty, karjuilta; eläinlääkäri tai vastaava; viilaten, leikkaaminen kielletty [§22, 32]	ei vaatimusta	eläinsuojelullisista syistä kulmahampaat ennen 8 pv ikää [§5]	karjuilta; muilta vain tervekiilteiset kulmahampaat ennen 7 pv ikää eikä rutiinomaisesti [2.10.1-2]
nenärengas	vain pihatoissa	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei sallita [§16]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta
valvontavelvollisuus, eläimet	ryhmässä t. karsinassa kasvavat kerran päivässä [I.6]	kerran päivässä; suositus: kahdesti päivässä [2.1]	ei vaatimusta	kerran päivässä	kerran päivässä [§9]	kerran päivässä [§8.2]	kerran päivässä [§4]	kerran päivässä

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
valvonta-velvollisuus, laitteet	kerran päivässä [I.4]	kerran päivässä	ei vaatimusta	kerran päivässä	säännöllisesti [§15]	kerran päivässä [§8.2]	kerran päivässä [§4]	kerran päivässä
virikkeet	kaikilla olki tai vastaava [I.16]	kaikilla olki tai vastaava [2.1.3]	ei vaatimusta	kaikilla olki tai vastaava [§16]	kaikilla olki tai vastaava [§20]	kaikilla olki tai vastaava [§8.15]	kaikilla olki tai vastaava	kaikilla olki tai vastaava [2.7]
2.6. Muuta								
karanteenikarsina	kääntymistila	ei vaatimusta	ei suoraan yhteydessä varsinaisiin eläintiloihin; karsinat varusteineen mitoitettava sikojen koon vaatimusten mukaan; sisäpintojen oltava helposti desinfioitavissa; muista tiloista erillinen ilmanvaihto ja lannanpoisto; merkittävä piirustuksiin	ei vaatimusta	Karanteeniryhmäkarsina! (7..15/..30/..60/..100 /..130/..150 kg) 0,36/0,58/0,91/1,29/1,53/1,69 m2 per sika, kuitenkin väh. 0,41/0,69/1,14/1,7/2,05/2,28 m2; ilmastointi ja lämmitys; 2/3 alasta kiinteää, olkea tai kumimattoa [1120 §11a.3-5]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta
karjun karsina	6 m2, kääntymistila, yhteys muihin sikoihin [II.I]	6 m2 [1.8]	vähintään 6 m ² , josta vähintään 4 m ² on oltava kiinteäpohjaista lattiaa	6 m2, kääntymistila, yhteys muihin sikoihin [§19]	6 m2, kääntymistila, yhteys muihin sikoihin [§22]	6 m2, kääntymistila, yhteys muihin sikoihin [§8.19-21]	6 m2, kääntymistila, yhteys muihin sikoihin (karju >24 kk) [§19]	6 m2, kääntymistila, yhteys muihin sikoihin [6]
astutuskarsina	Yli 6 m2 [II.I]; 10 m2	10 m2 [1.8]	vähintään 10 m ² , ja sen on oltava kuivettavaa umpilattiaa	10 m2 [§19]	10 m2 [§22.2]	10 m2 [§8.21]	10 m2, emakon voitava väistää ja kääntyä [§20]	10 m2 [6]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
3.1. Broilerikanalat	direktiivi 43/2007 eli http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:182:0019:0028:FI:PDF (ei alle 500 broilerin kanalat, hautomot tai luomutilat)	asetukset 10/EEO/2000 ja 10/EEO/2002 eli http://wwwb.mmm.fi/el/laki/f/f22.html ja http://wwwb.mmm.fi/el/laki/f/f22m1fi.pdf	MMMa 657/08-MMM-RMO 1.2.4 kohta 2.3.1 Broilerikasvattamot	asetus DFS 2007:5 eli http://www.sjv.se/download/18.b1bed211329040f5080002118/DFS_2007-05.pdf	asetus nr 336 af 16/05/2001 eli https://www.retsinfo.rmati-on.dk/Forms/R0710.aspx?id=1100	asetus http://www.opsi.gov.uk/si/si2007/uksi_20072078_en_4 , suositus http://www.defra.gov.uk/animalh/welfare/farmed/meatchks/meatchkscode.pdf	asetus TierSchNutzV Abschnitt 3 eli http://bundesrecht.juris.de/tierschnutzv/BJNR275800001.html#BJNR275800001BJNG000401377	asetus BGBl. II Nr. 485/2004 idF BGBl. II Nr. 530/2006, Anlage 6 eli http://www.vu-wien.ac.at/vetrecht/1.%20TierhaltungsV_kons_1_2008.pdf
lämpötila	riittävä pehkujen kuivana pitämiseen [I.4]	ei haitallinen [1.2] suositus: 10-20 oC, virtaus <0,2 m/s, kosteus 60-80%	MMM-RMO C 2.2 Nuorilla broilereilla vaihteluväli korkeintaan kaksi astetta. län mukaan 21-34 oC, ilmanvaihto 0,1-5,0 m3/h	hälytyn yli 2000 eläimen kanaloissa [7§2]	ei haitallinen; kuumalla ei tarpeettomasti ylitä ulkolämpötilaa [§6]	<i>suositus: ei kylmää joka johtaa ahtautumiseen ja tukehtumiseen [46]; ei suoraa auringonpaahdetta [48]</i>	ei vaatimusta	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [§5.10]
valaistus	20 lx kanan silmän tasolla 80% alasta [I.6]	luonnonvalo tasa-arvoisesti, keinovalossa lepopimeää [1.2] suositus: 24 tunnin rytmi, riittävä yhtäjaksoinen lepopimeää [6.1]	Ohje: MMM-RMO C3: Yleisvalaistus 10.. 20 lx	ei vaatimusta	riittävä toisten eläimien näkemiseen, lajityyppiseen käyttäytymiseen, tarkistuksiin; vuorokausirytmii, lepopimeää ja sopeutumishämärä [§4]	<i>suositus: 10-20 lx, tasa-arvoisesti, päivärytmi, väh. 8 h valoa ja 30 min yhtäjaksoista lepopimeää [52,53] siitoseläimille 60 lx 1. pvnä, 10 lx 10. pvnä, 20 lx ja 18 h päivät munimisen jälkeen [99]</i>	ei vaatimusta	20 lx; jos luonnonvaloa, tasa-arvoisesti; vuorokausirytmii, väh. 6 h lepopimeää max. 5 lx, joka alkaa sopeutumishämärällä [2.3]
melutaso	minimoitava [I.5]	ei jatkuvasti yli 65 dB, ei äkillistä melua [1.2]	Eläimet eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 dB	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	minimoitava, ei jatkuvaa tai äkillistä [2.4]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
ilmanlaatu	riittävä ilmanvaihto [I.4]	ei haitallinen [1.2]; suositus: koneellinen ilmanvaihto [6.1]	MMM-RMO C2.2 cm3/m3 NH3 25/CO2 3000/CO 5/H2S 0,5; org.pöly 10 mg/m3	ei vaatimusta	ei haitallinen [§6]	suositus: NH3 <20 ppm [44]	ei vaatimusta	jatkuva ilmastointi, joka estää vahingoittumisen [2.2]
häkin korkeus	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	45 cm käyttökelpoisella alalla [1]
tilaa per eläin	33-42 kg/m2 [3art2-5]	ei vaatimusta; suositus: 35 kg/m2 [6.1], 5 emoa per m2 = 2000 cm2 [6.2]	MMM-RMO 1.2.4. 500 cm2 lattiapinta-alaa per broileri tai 35kg broileria/m ²	20 kg/m2 [7§3]; valvontaohjelmassa kuitenkin 36 kg/m2, 25 eläintä per m2 = 400 cm2 [7§4]	40 kg/m2 [§7]; väärinkäytösten tms. johdosta voidaan rajoittaa, muttei alle 25 kg/m3 [§12]	suositus: 34 kg/m2 3 kg eläimille, vähemmän kevyemmille [59]; 25 kg/m2 siitoseläimille [100]	ei vaatimusta	30 kg / m2 [5.2]
lattia	jatkuva pääsy pehkulle [I.3]	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä; verkko-langat väh. 2 mm [1.1]; oltava pehkuu [6.1]; suositus: pehkun paksuus 5-10 cm	MMM-RMO 1.2.4. Broilereiden pito-paikassa on oltava pehkuu tai muuta soveltuvaa kuiviketta. Pehkun paksuus > 50 mm	oltava pehkuu [7§1]	pehkut koko lattialla [§5]	pehkut tai kuiva lepoalue [1.5]	ei vaatimusta	ei teräviä kulmia, mahdollistaa molemmilla jaloilla seisomisen [2.1]; pehkut [5.3]
ortta per eläin	ei vaatimusta	ei vaatimusta; suositus: emoille orsia ja 1 pesä per 4 emoa [6.2]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta
ruokintakaukaloa per eläin	ei vaatimusta	ei vaatimusta; suositus: ketju 2,5 cm, spiraali yksi 30 cm astia per 65 broileria [6.1], kouru 15 cm per emo, 12 40 cm kuppia per 100 emoa [6.2]	MMM-RMO 1.2.4. Ruokintatila: Putkinokkija-astia d=300 - 0,015 kpl/br; Ketjuruokkijapituus 0,025 m/br	(..7/8.. vk) suora 2/3,5 cm, pyöreä 1,2/2 cm; riittää pyöreä 0,8/2 cm jos rajoittamaton ruokinta [7§3]	riittävästi [§8]	suositus: ei sulka-satopaastoa, paasto teuraspäivänä [87,88]	ei vaatimusta	suora 3 cm, pyöreä 1,5 cm per eläin [5.1]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
juomakaukaloa per eläin	ei vaatimusta	ei vaatimusta; suositus: 2,5 cm per emo [6.2]	MMM-RMO 1.2.4. Juomatila, reunapituus: Ruuhijärjestelmä 0,010 m/br; Pyöreä automaattikuppi 0,006 m/br	(..7/8.. vk) suora 1/1,5 cm, pyöreä 0,4/0,5 cm [7§3]	riittävästi [§8]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	suora 2,5 cm, pyöreä 1,5 cm per eläin [5.1]
nippa tai kuppi	ei vaatimusta	ei vaatimusta; suositus: yksi nippa per 12-22 broileria tai 1-15 emoa, yksi 40 cm kuppi per 100 broileria tai 17 emoa [6.1,6.2]	Ks edellinen. MMM-RMO 1.2.4. Broilerilla on oltava jatkuva vedensaantimahdollisuus.	(..7/8.. vk) 1 per 20/15 eläintä [7§3]	ei vaatimusta	suositus: max. 4 m päässä eläimestä [13]	ei vaatimusta	1 per 15 eläintä [5.1]
muuta						eläinlääkäri tai vastaava saa tyypistäänokan [laki 2557/1962] tai alle 3 pv siitoskukon sisäkynnen; eläinlääkäri yli 3 pv [laki 526/1988]		jos ulkokasvatus, ulkoilutila 2 m2 per eläin [5.2]
4.1. Munituskanalat	direktiivi 74/1999 eli http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1999:203:0053:0057:FI:PDF (ei alle 350 kanan tai siitoskanalat)		MMMa 657/08- MMM-RMO 1.2.4. 2.2 Kanalat	asetus DFS 2007:5 eli http://www.sjv.se/download/18.b1bed211329040f5080002118/DFS_2007-05.pdf	https://www.retsinfo.rmati-on.dk/Forms/R0710.aspx?id=1367			
lämpötila	ei vaatimusta	ei vaatimusta	MMM-RMO C 2.2 Lämpötilavaatimus 18 oC, ilmanvaihto 0,5-6,0 m3/h	hälytyn yli 2000 eläimen kanaloissa [6§7]	ei haitallinen; kuumalla ei tarpeettomasti ylitä ulkolämpötilaa [§6]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [§5.10]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
valaistus	riittävä toisten kanojen näkemiseen ja luontaiseen käyttäytymiseen; jos luonnonvaloa, tasa-arvoisesti; vuorokausirytm, lepopimeää, joka alkaa sopeutumishämärällä [1998/58§3] suositus: lepopimeää yhtäjaksoisesti n.1/3 = 8 h	24 tunnin valaistusrytmi jossa lepopimeää [2.3] suositus: 8 h lepopimeää, siirtymähämärä	Ohje: MMM-RMO C3: Yleisvalaistus 10.. 20 lx	yli 350 kanan kanaloissa automaattinen valonsäätö [6§3]	riittävä toisten kanojen näkemiseen ja luontaiseen käyttäytymiseen; jos luonnonvaloa, tasa-arvoisesti; vuorokausirytm, n. 1/3 = 8 h lepopimeää, joka alkaa sopeutumishämärällä [§4,5]	riittävä toisten kanojen näkemiseen ja luontaiseen käyttäytymiseen; jos luonnonvaloa, tasa-arvoisesti; vuorokausirytm, n. 1/3 = 8 h lepopimeää, joka alkaa sopeutumishämärällä [5.3]	riittävä toisten kanojen näkemiseen ja luontaiseen käyttäytymiseen; maaliskuun 2002 jälkeen rakennetuissa luonnonvalo 3% alasta, jos tekninen/taloudellinen este niin keinovalo [§13(3)]; 8h lepopimeää <0,5 lx ja sopeutumishämärä [§14(1)2]	20 lx; jos luonnonvaloa, tasa-arvoisesti; vuorokausirytm, väh. 6 h lepopimeää max. 5 lx, joka alkaa sopeutumishämärällä [2.3]
melutaso	minimoitava, ei jatkuvaa tai äkillistä [1998/58§2] myös pikkukanalat	ei vaatimusta	Eläimet eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 dB	ei vaatimusta	minimoitava, ei jatkuvaa tai äkillistä [§8]	minimoitava, ei jatkuvaa tai äkillistä [5.2]	ei vaatimusta	minimoitava, ei jatkuvaa tai äkillistä [2.4]
ilmanlaatu	ei vaatimusta	ei vaatimusta	MMM-RMO C2.2 cm3/m3 NH3 25/CO2 3000/CO 5/H2S 0,5; org.pöly 10 mg/m3	yksikerroskanaloissa NH3 <25 ppm [6§9]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	NH3 <10 cm3/m3, vain väliaikaisesti <20 cm3/m3 [§13(4)]	jatkuva ilmastointi, joka estää vahingoittumisen [2.2]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
4.2. Häkkikanalat	1999/74/EY II						[§13, §13b]	
4.2.1 Varustelemattomat häkit								
kielto	lokakuun 2007 jälkeen uudisrakennuskielto, tammikuun 2012 jälkeen täyskielto, paitsi varusteltu häkki [5art]	munivia kanoja ei saa pitää häkissä [396§20] tammikuusta 2012 alkaen [425/2000] eikä häkkeitä rakentaa tammikuusta 2005 alkaen [860/2004]	MMMa 657/08-MMM-RMO 1.2.4. Vastaa yleiset vaatimukset	uudisrakennuskielto 2004, kuitenkin erivapauksia käyttökieltoon; vain alle 2,5 kg nuoria tai munivia kanoja saa pitää häkissä, korkeintaan 2 v ajan [6§1]; nuoret tilassa, joka valmentaa aikuisena käytettävään tilaan [6§2]	joulukuun 2002 jälkeen uudisrakennuskielto, joulukuun 2011 jälkeen täyskielto [§28]	lokakuun 2007 jälkeen uudisrakennuskielto, tammikuun 2012 jälkeen täyskielto, paitsi varusteltu häkki [3.8-9]	lokakuun 2007 jälkeen uudisrakennuskielto, tammikuun 2012 jälkeen kaikkien häkkityyppien täyskielto; voi anoa 3 v siirtymäaikaa muutoksiin [§14(2)]	Erityismääräykset * voimassa ennen joulukuuta 2004 käyttöön otetuille varustelluille häkeille 15 v käyttöön otosta [6.3.2.1]; tammikuusta 2003 alkaen uudisrakennuskielto, joulukuun 2008 jälkeen täyskielto paitsi varusteltu häkki
häkin sijoittelu	90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [3.2.3]	90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [3.2.3]	MMMa 657/08-MMM-RMO 1.2.4. Käytävät 80-100 cm; 20 cm lattiapinnasta	90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [6§18]	90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [§24]	90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [4.5]	pienryhmille 90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [§13b(6)]	* 90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [6.3.2.2]
häkin korkeus	40 cm 65%:lla käytökelpoisesta alasta, muualla 35 cm [5art4]	40 cm 65%:lla käytökelpoisesta alasta, muualla 38 cm [3.2.1]	Häkkikorkeuden tulee olla 65 % häkkialasta vähintään 40 cm.	(3/6.. vk) 25/38 cm [6§22]	40 cm [§25]	40 cm 65%:lla käytökelpoisesta alasta, muualla 35 cm [3.5]	pienryhmille omat määräykset: 50 cm, kaukalon kohdalla 60 cm [§13b(3)]	45 cm käyttökelpoisella alalla [1]; *muualla kuin käyttöalalla 20 cm [6.3.2.2]
tilaa per poikanen	ei vaatimusta	(ikä 6/..12/..18 vk) 85/50/30 eläintä per m2 eli 118/200/333 cm2 [5.1]	(ikä 6/..12/..18 vk) 85/50/30 eläintä per m2	(ikä 3/6/15/18 vk) 90/60/30/25 eläintä per m2 eli 111/167/333/400 cm2 [6§22]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	(alle 10 vk) 1 m2 per 60 eläintä = 167 cm2; (yli 10 vk) 1 m2 per 30 eläintä = 333 cm2 [3.2]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
tilaa per munivakana	550 cm ² , käyttökel-poista vaakasuoraa [5art1]	(1/2/3-7 eläintä) 1000/600/550 cm ² [3.2.2]	(1/2/3-5 eläintä) 1000/600/550 cm ²	käyttökelpoista 600 cm ² (jos lannan-kaavin häkissä yli 7 cm, ei lasketa alaan), kokonaisala väh. 2000 cm ² [6§17]	(keskikokoisille/suurille roduille) 600/900 cm ² , kokonaisala väh. 1000 cm ² ; jos lannan-kaavin yli 9 cm, ei lasketa alaan[§25]	550 cm ² , käyttökel-poista vaakasuoraa [3.2]	kokonaisala väh. 2,5 m ² [§13(1)]; pienryhmille omat määräykset: (alle 2 kg) 800 cm ² (yli 2 kg) 900 cm ² [§13b(2)]	* 750 cm ² josta käyttökelpoista 600 cm ² , kokonaisala väh. 2000 cm ² [6.3.2.2]
kanaa per häkki	ei vaatimusta	7 [3.2.2]	7	16 [6§18]	6 [§25]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta
lattia	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä; maksimikallistus 14% [4art5]	tukee etukynsiä, verkkovaijeri 2 mm [1.1]; maksimikallistus 14% [3.2.1]	Häkin lattianverkon langan paksuuden tulee olla 2-2,5 mm. Häkin lattian kaltevuus < 14 %	verkkovaijeri 2 mm, maksimikallistus 12% [6§18], tukee etukynsiä [6§12]; uudisrakennuksissa 2007 alkaen on viemäroidyn lattian mekanismilla voitava poistaa ulosteet alakautta [6§8]	maksimikallistus 14%, tukee etukynsiä [§25]	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä; maksimikallistus 14% (suorakulmasilmukka-verkko) tai 21,3% (muu lattia) [3.6]	kiinteä seisomisala [§13(5)1]	Maksimikallistus 14% [1]; mahdollistaa molemmilla jaloilla seisomisen [2.1]
ortta per poikanen	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	riittävästi [6§6]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	7 cm; päästävä ali (ellei rakennettu ennen 12/2004) [3.2, 6.1]
ortta per munivakana	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	15 cm [6§18]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei kuopimisalueen päällä, riittävästi tilaa rauhaan [§13(5)6]; pienryhmissä 15 cm, väh. 2 eri korkeuksilla [§13b(5)]	*15 cm [6.3.2.2]
ruokintakaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	(ikä ..6/..12/..18 vk) 2/3-4/5-8 cm [5.1]	(ikä ..6/..12/..18 vk) 2/3-4/5-8 cm	(ikä ..3/..6/..15/..18 vk) 2/4,2/5/6 cm [6§22]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	yli 6 vk suora 3 cm [3.1]
ruokintakaukaloa per munivakana	10 cm [5art3]	12 cm [3.2.2]	Ruokintatilaa tulee olla 12 cm kaukalo-reunapituutta kanaa kohti.	12 cm [6§18]	(pie-ni/keskikokoinen/suuri rotu) 12/15/18 cm [§24, 25]; liikuteltavat kielletty	10 cm [3.3]	tasa-arvoisesti [§13(5)2]; pienryhmissä 12 cm [§13b(5)]	*suora 12 cm [6.3.2.2]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
juomakaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	yli 6 vk 1 cm [3.1]
juomakaukaloa per muniva kana	10 cm [5art3]	10 cm [3.2.2]	Jos vesikouru on käytössä, sen pituuden tulee olla 10 cm kanaa kohti.	ei vaatimusta	(pieni/keskikokoinen/suuri rotu) 12/15/18 cm [§24, 25]; liikuttavat kielletty	10 cm [3.4]	suora 2,5 cm, pyöreä 1 cm [§13(5)3]	ryhmäkoolle sopivasti, tasa-arvoisesti [2.5]
nippa tai kuppi	2 per häkki [5art3]	2 per häkki [3.2.2]	2 per häkki; poikasta per nippa (ikä ..6/..12/..18 vk) 15/10/8	2 joka eläimen ulottuvilla [6§18]; 1 per 15 poikasta 3 vk, 1 per 8 eläintä 6 vk.. [6§22]	2 joka eläimen ulottuvilla, 1 per 2 eläintä [§24,25]; liikuttavat kielletty	2 joka eläimen ulottuvilla [3.4, 4.4]	2 per ensimmäistä 10 eläintä, 1 per kutakin 10 lisäeläintä [§13(5)4]	1 per 15 eläintä [3.1, 6.3.2.2]; 2 joka eläimen ulottuvilla [2.5, 6.3.2.2]
pesä	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei kosketusta verkkoon [6§16]; pienin sivu 24 cm, ala 150 cm ² , korkeus 20 cm [6§17]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	joka kanalle, rauhallinen, ei kosketusta verkkoon [§13(5)5]; pienryhmissä himmeästi valaistu 900 cm ² per 10 eläintä; jos yli 30 eläintä, jokaiselle 90 cm ² lisätilaa [§13b(4)]	* 1 per häkki [6.3.2.2]
kuopimisalue	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	pienin sivu 24 cm, ala 150 cm ² , korkeus 20 cm [6§17]; munivilla pääsy yhtäjaksoisten 5 h ajan aktiivisena vuorokaudenaikana [6§4]; poikasilla mahdollisuus luonnonmukaiseen käyttäytymiseen [6§5]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	riittävä [§13(5)5]; pienryhmissä 900 cm ² per 10 eläintä; jos yli 30 eläintä, jokaiselle 90 cm ² lisätilaa [§13b(4)]	*ei minimaliaa, mutta oltava olemassa [6.3.2.2]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
muuta	siivous mahdollisimman usein, aina tyhjennettäessä kanala kokonaan, kuolleet pois päivittäin [1998/58§4]; kynnenlyhentäjä [5art6, 6art5]	kynnenlyhentäjä [3.2.2]	Enintään 3 kerrosta. Ei altistumsta rehun, veden ja lannan tippumiselle. Ruokinta- ja juomalaitteiden suojattava rehu ja vesi saastumiselta.	korkeintaan kolmi-kerroshäkit (paitsi alle 3 vk poikasilla 4) [6§18]; häkeissä kiinteät ulkoseinät [6§13]; kynnenlyhentäjä [6§14]	siivous mahdollisimman usein, aina tyhjennettäessä kanala kokonaan, kuolleet pois päivittäin [§9]; kynnenlyhentäjä [§24, 25]	siivous mahdollisimman usein, aina tyhjennettäessä kanala kokonaan, kuolleet pois päivittäin [5.4]; kynnenlyhentäjä [3.7, 4.6]	kynnenlyhentäjä [§13(5)7]	siivous mahdollisimman usein, aina tyhjennettäessä kanala kokonaan, kuolleet pois päivittäin [2.6]; *kynnenlyhentäjä [6.3.2.2]
4.2.2 Varustellut häkit								
häkin sijoittelu	90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [3.2.3]	90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [3.2.3]		90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [6§18]	korkeintaan 3 kerrosta; 90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [§24]	90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [4.5]	pienryhmille 90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [§13b(6)]	* 90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [6.3.2.2]
häkin korkeus	45 cm käyttökelpoisella alalla, muualla 20 cm [6art1]	muualla kuin käytöalalla 20 cm [3.2.3] (poikaset alle 12 vk) 25 cm (alle 18 vk) 38 cm [5.1]	Häkin korkeuden on oltava vähintään 20 cm niissä osissa häkkiä, jotka eivät ole käytettävissä olevaa alaa.	(3/6.. vk) 25/38 cm [6§22]	45 cm käyttökelpoisella alalla, muualla 20 cm [§24]	45 cm käyttökelpoisella alalla, muualla 20 cm [4.2]	pienryhmille omat määräykset: 50 cm, kaukalon kohdalla 60 cm [§13b(3)]	45 cm käyttökelpoisella alalla [1]; *muualla kuin käytöalalla 20 cm [6.3.2.2]
tilaa per poikanen	ei vaatimusta	(ikä 6/..12/..18 vk) 85/50/30 eläintä per m2 eli 118/200/333 cm2 [5.1]	ei vaatimusta	(ikä 3/6/15/18 vk) 90/60/30/25 eläintä per m2 eli 111/167/333/400 cm2 [6§22]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	(alle 10 vk) 1 m2 per 60 eläintä = 167 cm2; (yli 10 vk) 1 m2 per 30 eläintä = 333 cm2 [3.2]
tilaa per munivakana	750 cm2 josta käyttökelpoista 600 cm2, kokonaisala väh. 2000 cm2 [6art1]	750 cm2 josta käyttökelpoista 600 cm2, kokonaisala väh. 2000 cm2 [3.2.3]	750 cm2 josta käyttökelpoista 600 cm2, kokonaisala väh. 2000 cm2	750 cm2 josta käyttökelpoista 600 cm2 (jos lannankaavin häkissä yli 7 cm, ei lasketa alaan), kokonaisala väh. 2000 cm2 [6§17]	max. 10 eläintä per häkki; (keskikokoisille/suurille roduille) 750/900 cm2 josta käyttökelpoista 600/720 cm2, kokonaisala väh. 2000 cm2 [§24]	750 cm2 josta käyttökelpoista 600 cm2, kokonaisala väh. 2000 cm2 [4.2]	kokonaisala väh. 2,5 m2 [§13(1)]; pienryhmille omat määräykset: (alle 2 kg) 800 cm2 (yli 2 kg) 900 cm2 [§13b(2)]	* 750 cm2 josta käyttökelpoista 600 cm2, kokonaisala väh. 2000 cm2 [6.3.2.2]
kanaa per häkki		ei vaatimusta	ei vaatimusta	16 [6§18]	10 [§24]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
lattia	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä; maksimikallistus 14% [4art5]	tukee etukynsiä, verkkovaijeri 2 mm [1.1]; maksimikallistus 14% [3.2.1]	ei vaatimusta (tai sama kuin perint. häkissä)	verkkovaijeri 2 mm, maksimikallistus 12% [6§18], tukee etukynsiä [6§12]; uudisrakennuksissa 2007 alkaen on viemäroidyn lattian mekanismilla voitava poistaa ulosteet alakautta [6§8]	pääsy pehkuille; jos ei jatkuvaa pääsyä, pehkuun ei laske- ta käyttökelpoiseksi [§24]	pesäpaikka; kuopi- minen ja nokkiminen mahdollista [4.2]	kiinteä seisomisala [§13(5)1]	Maksimikallistus 14% [1]; mahdollis- taa molemmilla jaloilla seisomisen [2.1]
ortta per poikanen	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	riittävästi [6§6]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	7 cm; päästävä ali (ellei rakennettu ennen 12/2004) [3.2, 6.1]
ortta per muniva kana	15 cm [6art1]	15 cm [3.2.3]	15 cm	15 cm [6§18]	15 cm, ei kuopimis- alueen päällä [§24]	15 cm [4.2]	ei kuopimisalueen päällä, riittävästi tilaa rauhaan [§13(5)6]; pienryh- missä 15 cm, väh. 2 eri korkeuksilla [§13b(5)]	*15 cm [6.3.2.2]
ruokintakaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	(ikä 6/..12/..18 vk) 2/3-4/5-8 cm [5.1]	ei vaatimusta	(3/6/15/18 vk) 2/4,2/5/6 cm [6§22]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	yli 6 vk suora 3 cm [3.1]
ruokintakaukaloa per muniva kana	12 cm [6art2]	12 cm [3.2.2]	12 cm	12 cm [6§18]	(pie- ni/keskikokoinen/su uri rotu) 12/15/18 cm [§24, 25]; liiku- teltavat kielletty	12 cm [4.3]	tasa-arvoisesti [§13(5)2]; pienryh- missä 12 cm [§13b(5)]	*suora 12 cm [6.3.2.2]
juomakaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	yli 6 vk 1 cm [3.1]
juomakaukaloa per muniva kana	asianmukainen [6art3]	asianmukainen [3.2.3]	Häkissä on oltava asianmukainen, kanaryhmälle sopi- va juottolaite.	ei vaatimusta	(pie- ni/keskikokoinen/su uri rotu) 12/15/18 cm [§24, 25]; liiku- teltavat kielletty	ei vaatimusta	suora 2,5 cm, pyöreä 1 cm [§13(5)3]	ryhmäkoolle sopivasti, tasa- arvoisesti [2.5]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
nippa tai kuppi	2 joka eläimen käytettävissä [6art3]	2 joka eläimen ulottuvilla [3.2.3] (poikanen ikä 6/..12/..18 vk) 1 per 15/10/8 eläintä [5.1]	Jos kanojen juottoon käytetään vesinippoja tai -kuppeja, kunkin kanan ulottuvilla on oltava vähintään kaksi nippaa tai kuppia.	2 joka eläimen ulottuvilla [6§18]; 1 per 15 poikasta 3 vk, 1 per 8 eläintä 6 vk.. [6§22]	2 joka eläimen ulottuvilla, 1 per 2 eläintä [§24,25]; liikuttavat kielletty	2 joka eläimen ulottuvilla [3.4, 4.4]	2 per ensimmäistä 10 eläintä, 1 per kutakin 10 lisäeläintä [§13(5)4]	1 per 15 eläintä [3.1, 6.3.2.2]; 2 joka eläimen ulottuvilla [2.5, 6.3.2.2]
pesä	pesän oltava kanojen käytettävissä [6art1]	pesän oltava kanojen käytettävissä [3.2.3]	Kanojen käytettävissä on oltava pesä, pehkua nokkimista ja kuopimista varten	ei kosketusta verkkoon [6§16]; pienin sivu 24 cm, ala 150 cm2, korkeus 20 cm [6§17]	pesän oltava kanojen käytettävissä [§24]	joka eläimelle pääsy pesään [4.2]	joka kanalle, rauhallinen, ei kosketusta verkkoon [§13(5)5]; pienryhmissä himmeästi valaistu 900 cm2 per 10 eläintä; jos yli 30 eläintä, jokaiselle 90 cm2 lisätilaa [§13b(4)]	* 1 per häkki [6.3.2.2]
kuopimisalue	pehkujen oltava kanojen käytettävissä [6art1]	pehkujen oltava kanojen käytettävissä [3.2.3]		pienin sivu 24 cm, ala 150 cm2, korkeus 20 cm [6§17]; munivilla pääsy yhtäjaksoisten 5 h ajan aktiivisena vuorokaudenaikana [6§4]; myös poikasilla mahdollisuus luonnonmukaiseen käyttäytymiseen [6§5]	kuopimisalueen oltava kanojen käytettävissä [§24]	joka eläimelle pääsy kuopimisalueelle [4.2]	riittävä [§13(5)5]; pienryhmissä 900 cm2 per 10 eläintä; jos yli 30 eläintä, jokaiselle 90 cm2 lisätilaa [§13b(4)]	*ei minimialaa, mutta oltava olemassa [6.3.2.2]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
muuta	siivous mahdollisimman usein, aina tyhjennettäessä kanala kokonaan, kuolleet pois päivittäin [1998/58§4]; kynnenlyhentäjä [5art6, 6art5]	kynnenlyhentäjä [3.2.2]	Häkissä on oltava asianmukainen varuste, johon kanojen kynnet hioutuvat.	korkeintaan kolmikerroshäkit (paitsi alle 3 vk poikasilla 4), korkeintaan 16 munivaa per häkki [6§18]; häkeissä kiinteät ulkoseinät [6§13]; kynnenlyhentäjä [6§14]	siivous mahdollisimman usein, aina tyhjennettäessä kanala kokonaan, kuolleet pois päivittäin [§9]; kynnenlyhentäjä [§24, 25]	siivous mahdollisimman usein, aina tyhjennettäessä kanala kokonaan, kuolleet pois päivittäin [5.4]; kynnenlyhentäjä [3.7, 4.6]	kynnenlyhentäjä [§13(5)7)]	siivous mahdollisimman usein, aina tyhjennettäessä kanala kokonaan, kuolleet pois päivittäin [2.6]; *kynnenlyhentäjä [6.3.2.2]
4.3. Lattiakanalat							[§13a]	
tilaa per poikanen	ei vaatimusta	(ikä 6/..12/..18 vk) 25/15/10 poikasta per m2 = 400/667/1000 cm2 [5.2]	ikä vk < 6/6.. 12/12.. 18 -- kpl/m2 25/15/10	yksikerroskanalassa (3/6/15/18/21 vk) 55/25/15/10/9 poikasta per m2 = 182/400/667/1000/111 cm2; monikerroskanalassa 55/25/10/10/7 poikasta per m2 = 182/400/1000/1000/1429 cm2 [6§23]; valvontaohjelmassa kuitenkin 18 poikasta per m2 [6§24]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	(alle 10 vk) 24 eläintä per m2 = 417 cm2; (yli 10 vk, alle munimisikä) 12 eläintä per m2 = 833 cm2; jos tarjolla 7 cm ortta per eläin ja alla kulkukorkeus, riittää (alle 10 vk) 28 eläintä per m2 = 357 cm2; (yli 10 vk, alle munimisikä) 14 eläintä per m2 = 714 cm2 [3.2]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
tilaa per munivakana	9 eläintä per m ² = 1111 cm ² ; ennen elokuuta 1999 käytöön otetuissa 12 eläintä per m ² = 833 cm ² vuoden 2012 alkuun jos koko lattia on käytettävää alaa [4art4]	9 eläintä per m ² = 1111 cm ² [3.3.2]; ennen elokuuta 1999 käyttöön otetuissa 12 eläintä per m ² = 833 cm ² vuoden 2012 alkuun jos koko lattia on käytettävää alaa [§3]	kestopehkuualusta kevyet rodut 6 kanaa/m ² ja raskaat rodut 4.5 kanaa/m ² jos ritiläverkko 2/3 lattia-alasta 9 kanaa/m ²	yksikerroskanalassa (<2,4 kg) 9 eläintä per m ² = 1111 cm ² , (>2,4 kg) 7,5 eläintä per m ² = 1333 cm ² ; monikerroskanalassa 7 eläintä per kerros-m ² = 1429 cm ² ja 20 eläintä per häkki-m ² = 500 cm ² [6§19]; valvontaohjelmassa kuitenkin 20 eläintä per m ² [6§20]	9 eläintä per käyttökelpoinen m ² =1111 cm ² , kuitenkin 18 eläintä per kokonais-m ² =556 cm ² [§14]	9 eläintä per m ² = 1111 cm ² [2.8]; poikk. 12 eläintä per m ² = 833 cm ² [2.9]	9 eläintä per m ² = 1111 cm ² ; yhdessä tilassa max. 6000 eläintä [§13(2)]	7 eläintä per m ² = 1429 cm ² ; jos 7 cm ortta per eläin ja alla 35 cm, 7,5 eläintä per m ² =1333 cm ² ; jos lisäruokinta TAI ulkotila, 8 eläintä per m ² = 1250 cm ² ; jos lisäruokinta JA 1/3 alasta ulkotilaa, 9 eläintä per m ² = 1111 cm ² [4.2]
lattia	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä [4art2]; 1/3 alasta, 250 cm ² per eläin pehkuu [4art1]	pehkuu oltava kanojen käytettävissä [3.3.2]; jos yli 350 eläintä niin 1/3 alasta, 250 cm ² per eläin pehkuu [3.3.2.1]	Vähintään yhden kolmasosan lattiapinta-alasta on oltava peitetty kuivikkeella kuten oljella, sahanpurulla, hiekalla tai turpeella.	1/3 alasta, 250 cm ² per eläin pehkuu [6§19]; käytettävissä väh. 5h aktiivisesta ajasta [6§4]	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä [§17]; 1/3 alasta, 250 cm ² per eläin pehkuu [§16]	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä [2.5]; 1/3 alasta, 250 cm ² per eläin pehkuu [2.2]	250 cm ² pehkuu per eläin mutta väh. 1/3 alasta, käytettävissä väh. 2/3 valoisasta ajasta [§13a(5)]	1/3 alasta, 250 cm ² per eläin pehkuu [4.3]; ei teräviä kulmia, mahdollistaa molemmilla jaloilla seisomisen [2.1]
kerrosrakentaminen	max. 4 krs, korkeus 45 cm, tasarvoinen ruokinta/juotto, lanta ei saa pudota alemmille [24art3]	lanta ei saa pudota alemmille [1.1]; jos yli 350 eläintä, max. 4 krs, korkeus 45 cm [3.3.2.1]	ei vaatimusta	max. 4 krs, korkeus 45 cm [6§21]; lanta ei saa pudota alemmille [6§10]	max. 3 krs, korkeus 45 cm, tasarvoinen ruokinta/juotto, lanta ei saa pudota alemmille [§22]	max. 4 krs, korkeus 45 cm, tasarvoinen ruokinta/juotto, lanta ei saa pudota alemmille [2.6]	max. 4 krs, korkeus 45 cm, tasarvoinen ruokinta/juotto, lanta ei saa pudota alemmille [§13a(7)]; 1 m ² per 18 eläintä = 556 cm ² [§13a(2)]	max. 4 krs, korkeus 45 cm, tasarvoinen ruokinta/juotto, lanta ei saa pudota alemmille [4.4]; kaikki kerrokset hoitajien tavoitettavissa [2.1]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
ulkoilutila	suoja säältä ja pe- doilta, tarvittaessa juotto, väh. 35 cm korkeat ja 40 cm leveät kulkuaukot, useita koko raken- nuksen mitalla, väh. 2 m aukonleveyttä per 1000 eläintä [4art3]	suoja säältä ja pe- doilta, tarvittaessa juotto, väh. 35 cm korkeat ja 40 cm leveät kulkuaukot, useita koko raken- nuksen mitalla, väh. 2 m aukonleveyttä per 1000 eläintä [3.3.2.1]	Jos kanat pidetään ulkona, tulee eläinti- lan olla mahdoli- simman hyvin suo- jattu epäsuotuisilta sääolosuhteilta.	väh. 35 cm korkeat ja 40 cm leveät kulkuaukot, useita koko rakennuksen mitalla; väh. 2 m aukonleveyttä per 1000 eläintä [6§21]; suoja säältä ja pe- doilta; yli 350 eläi- men kanaloissa useita kulkuaukkoja [6§11]	suoja säältä, tarvit- taessa juotto; väh. 50 cm korkeat ja 50 cm leveät kulkuau- kot, useita koko rakennuksen mital- la; väh. 2 m aukon- leveyttä per 1000 eläintä [§23]	suoja säältä, tarvit- taessa juotto; väh. 35 cm korkeat ja 40 cm leveät kulkuau- kot, useita koko rakennuksen mital- la; väh. 2 m aukon- leveyttä per 1000 eläintä [2.7]	elokuusta 2006 kylmäkuopimistila paitsi syystä [§13a(9)]; tarvitta- essa juotto; kaikki mahtuvat yhtä aikaa [§13a(10)]; väh. 35 cm korkeat ja 40 cm leveät kulkuaukot, useita koko raken- nuksen mitalla; väh. 1 m aukonleveyttä per 500 eläintä, teknisistä syistä 1 m per 1000 [§13a(8)]	8 m2 per eläin; suo- ja säältä, tarvittaes- sa juotto; väh. 35 cm korkeat ja 40 cm leveät kulkuaukot, useita koko raken- nuksen mitalla; väh. 2 m aukonleveyttä per 1000 eläintä [4.5]
ortta per poikanen	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	(3/6/15/18/21 vk) 2/4/6,5/10/12 cm [6§23]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta
ortta per muniva kana	15 cm, väh. 30 cm päässä toisesta orresta ja 20 cm seinästä, ei pehku- jen päällä [4art1]	15 cm [3.3.2] jos yli 350 eläintä, niin väh. 30 cm päässä toisesta orresta ja 20 cm seinästä, ei pehkujen päällä [3.3.2.1]	20 cm/kana	15 cm, väh. 30 cm päässä toisesta orresta ja 20 cm seinästä [6§21]; yli 350 eläimen kana- loissa ei pehkujen päällä [6§10]	15 cm, väh. 30 cm päässä toisesta orresta ja 20 cm seinästä, ei pehku- jen päällä [§18]	15 cm, väh. 30 cm päässä toisesta orresta ja 20 cm seinästä, ei pehku- jen päällä [2.2]	15 cm, väh. 30 cm päässä toisesta orresta ja 20 cm seinästä [§13a(6)]	20 cm, väh. 30 cm päässä toisesta orresta ja 20 cm seinästä, ei pehku- jen päällä [4.1]
ruokintakaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	(ikä 6/..12/..18 vk) 2/5/5 cm [5.2]	6/..12/..18 vk 20/50/50	(3/6/15/18/21 vk) suora 2/2/4,2/5/5,5 cm [6§25]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
ruokintakaukaloa per muniva kana	suora 10 cm, pyöreä 4 cm [4art1]	suora 10 cm, pyöreä 4 cm [3.3.2]	Kaukaloruokinta, suora 10 cm; Ketju-ruokinta, ketjua 12 cm Täysrehuautomaatti (Ø 60 cm, 40 kanaa / automaatti) 4,75 cm; Putkiruokkija (Ø 30 cm, 20 kanaa / ruokkija) 4,5 cm	suora 10 cm, pyöreä 4 cm [6§21]	suora 10 cm, pyöreä 4 cm [§19]	suora 10 cm, pyöreä 4 cm [2.2]	suora 10 cm, pyöreä 4 cm [§13a(3)]	suora 10 cm, pyöreä 4 cm [4.1]
juomakaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	(ikä 6/..12/..18 vk) 0,5/0,65/0,65 cm [5.2]	(ikä ..6/..12/..18 vk) 0,5/0,65/0,65 cm	(ikä ..3/..6/..15/..18/..21 vk) suora 5/5/7/7/8 cm, pyöreä 4/5/5/5/6 cm [6§25]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta
juomakaukaloa per muniva kana	suora 2,5 cm, pyöreä 1 cm [4art1]	suora 2,5 cm, pyöreä 1 cm [3.3.2]	suora 2 cm	suora 2,5 cm, pyöreä 1 cm [6§21]	suora 2,5 cm, pyöreä 1 cm [§20]	suora 2,5 cm, pyöreä 1 cm [2.2]	suora 2,5 cm, pyöreä 1 cm [§13a(3)]	suora 2,5 cm, pyöreä 1,5 cm [4.1]
nippa tai kuppi	1 per 10 eläintä, 2 joka eläimen saatavilla [4art1]	1 per 10 eläintä; 2 joka eläimen saatavilla [3.3.2]; (ikä 6/..18 vk) 150/100 poikasta per kuppi, riittävästi nippoja [5.2]	Pyöreä vesikuppi, kehä 1,30 m per 100 kanaa/ 0,55 m per 70 kanaa; (ikä 6/..18 vk) 150/100 poikasta per pyöreä vesikuppi	1 per 10 eläintä; 2 joka eläimen saatavilla [6§21]; (ikä ..6/15/18.. vk) 1 per 30/20/15 poikasta	1 per 10 eläintä; 2 joka eläimen saatavilla [§20]	1 per 10 eläintä [2.3]; 2 joka eläimen saatavilla [2.4]		1 per 10 eläintä [4.1]
pesä	yksittäispesiä 1 per 7 eläintä, ryhmäpesiä 1 m2 per 120 eläintä [4art1]	yksittäispesiä 1 per 7 eläintä, ryhmäpesiä 1 m2 per 120 eläintä [3.3.2]; jos emoja, 1 per 4-5 emoa, ryhmäpesiä 1 m2 per 100 emoa [4]	Munintapesiä käytäessä tulee niitä olla 1 per 4-5 kanaa, yhteispesiä vähintään 1 neliometri 50 kanaa kohti (= 0.02 m2 kanaa kohti).	yksittäispesä 125 cm2 per eläin, väh. 750 cm2, pienin sivu 24 cm; ryhmäpesä 100 cm2 per eläin, väh. 1400 cm2, pienin sivu 35 cm [6§19]	yksittäispesiä 1 per 7 eläintä, ryhmäpesiä 1 m2 per 120 eläintä [§15]	yksittäispesiä 1 per 7 eläintä, ryhmäpesiä 1 m2 per 120 eläintä [2.2]	yksittäispesiä 1 per 7 eläintä 35x25 cm, ryhmäpesiä 1 m2 per 120 eläintä [§13a(4)]	yksittäispesiä 1 per 7 eläintä, ryhmäpesiä 1 m2 per 120 eläintä [4.1]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
muuta		vastakuoriutuneet ja sairaat tarkastettava kahdesti päivässä [2.1] suositus: kynnenlyhentäjä [3.3.2]					kaikilla eläimillä mahdollisuus lajimukaiseen syömiseen, nukkumiseen ja pesimiseen [§13(2)]	
4.4. Muu kohtelu								
käsittelyohjeet		oteohjeet asetuksessa [2.2] suositus: käytetään sinistä tai himmeää valoa käsittelyn aikana						
typistys	kansallisella luvalla eläinlääkäri tai vastaava saa typistää nokan alle 10 pv poikasilta [1998/58§8]; pääsääntö ei mitään typistämistä	ei sallittu	ei sallittu	ei sallittu	Eläinlääkäri tai vastaava saa typistää nokan alle 10 pv poikasilta [§10]	eläinlääkäri tai vastaava saa typistää nokan [laki 2557/1962] tai alle 3 pv siitoskukon sisäkynnen; eläinlääkäri yli 3 pv [laki 526/1988]	ei sallittu	Eläinlääkäri tai vastaava saa typistää nokan alle 10 pv poikasilta ja sisäkynnen 1 pv siitoskukoilta [2.7]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
5.1 Lampolat		4/EOO/1997	MMMa 657/08- MMM-RMO 1.2.5.		ei erillistä asetusta	vain suosituksia: http://www.defra.gov.uk/animalh/welfare/farmed/sheep/bookelets/sheep.pdf	ei erillistä asetusta	Anlage 3
lämpötila		ei haitallinen [1.4]	<i>suositus: 10 oC</i>	ei haitallinen [1§19]		ei haitallinen [1.10]		<i>ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [§5.10]</i>
valaistus		ei haitallinen [1.4]; suositus: ikkunoita	20.. 50 lx	ei haitallinen [1§24-26]		riittävä tarkistuksiin, fy-siol&etol.tarpeisiin, lepopimeää [1.14-16]		luonnonvalo 3% alasta, väh. 8 h 40 lx; ei tarpeen jos pääsy ulkoilemaan [2.4]
melutaso		ei jatkuvasti yli 65 dB [1.4]	Eläimet eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 dB	ei jatkuvasti yli 65 dB [1§27] poikk. kesätuuletus 75 dB		ei haitallinen [1.10]		ei jatkuvaa tai äkillistä [2.5]
ilmanlaatu		ei haitallinen [1.4]; suositus: NH3 10 ppm (pehku: 25 ppm), CO2 3000 ppm, H2S 0,5 ppm, pöly 10 mg/m3	MMM-RMO C2.2 cm3/m3 NH3 10/CO2 3000/CO5/H2S 0,5; org.pöly 10 mg/m3	NH3 10 ppm (pehku: 25 ppm), CO2 3000 ppm, H2S 0,5 ppm, pöly 10 mg/m3 [1§21]		ei haitallinen [1.10] suositus: tehokas ylhäällä, ei lattiave-toa [103]		ei haitallinen [2.3]
rakolattiamitoitus		25 mm aukot, 80 mm palkit [1.2]	Rakolattian palkkileveys väh. 80 mm, rako 20-25 mm	25 mm aukot, 80 mm palkit [4§14]; ei sovi makuualustaksi [4§8]		<i>suositus: ei rakolattiaa karitsoille [103]</i>		ei täysrakolattiaa [2.1]
tilaa per lammas		kts. lattiatyypeittäin	täytepohja/ritiläkars. - Emälammas 55 kg 1,0/0,8 m2	(karitsa 15..30/30../aikuisen ..65/65../tiine uuhi) 0,5/1/1,2/1,4/1,7 m2 josta makuutilaa 0,35/0,7/0,85/1/1,2 m2 [4§11]		<i>suositus: 1,2-1,4 m2; pässi 1,5-2 m2; karitsat yli/alle 12 vk 0,5/0,75 m2 [116]</i>		uuhi 0,8 m2; pässi 1,5 m2; karitsat yli/alle 6 kk 0,5/0,6 m2 [2.2]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
tilaa per lammas (täytepohja)		(..15/30/30../55../75.. kg) 0,25/0,5/0,75/1/1,4 m ² ; (tiineet 55/75 kg) 1,3/1,7 m ² [3]	Lampaan karitsoineen tarvitsema täytepohjakarsinan ala on 2,0 m ² ; emälammasta 75 kg 1,4 /1,0 m ²					
tilaa per lammas (ritilä)		(..15/30/30../55../75.. kg) 0,25/0,5/0,75/0,8/1 m ² ; (tiineet 55/75 kg) 1,1/1,3 m ² [3]	Lampaan karitsoineen tarvitsema ritiläpohjakarsinan ala 1,5 m ²					
tilaa per lammas (rako)		(55../75.. kg) 0,8/1 m ² ; (tiineet 55/75 kg) 1,1/1,3 m ² [3]						
tilaa per uuhi+karitsa		2 m ² [3]; ei rakolattia [1.2]	Lampaan karitsoineen tarvitsema täytepohjakarsinan ala on 2,0 m ² ja ritiläpohjakarsinan ala 1,5 m ² .	(..65/65.. kg) 1,7/1,9 m ² josta makuutilaa 1,2/1,35 m ² [4§11]		suositus: 2-2,2 m ² [116]		yksi karitsa 1,2 m ² , useampi 1,5 m ² [2.2]
yksittäiskarsina		1,4 m ² ja kääntymistila [3]	Jos yksittäiskarsinassa, karsina vähintään 1,4 m ² ja muodoltaan sallii esteettömän kääntymisen.	vähintään kaksittain paitsi väliaikaisesti syystä [4§2]		ei vaatimusta		näköyhteys säilytettävä; ei karitsoille; uuhi 1,2 m ² , pässi 3 m ² [2.2]
karitsakamari		0,2 m ² per karitsa [3]; ei rakolattia [1.2]	Yksinomaan karitsoille tarkoitettu ruokintapaika (karitsakamari) vähintään 0,2 m ² per karitsa	ei vaatimusta		ei vaatimusta		ei vaatimusta

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
jaloittelutarha		turvallinen, turvallisesti aidattu [1.5]; suositus: uuhi tai pässi 3 m2 [3]	ei vaatimusta	ei vaatimusta		<i>suositus: talvella sääsuoja ja kuiva alusta [43]</i>		ei vaatimusta
laiduntaminen				laidunnus- tai ulkoi-lupakko 1.5. -15.10. paikkakunnittain 2-4 kk [4§6], poikk. [4§7]		ei vaatimusta		90 pv vuodessa jos muutoin yksittäiskarsinat [2.2]; jatkuvassa laidunnuksessa kaikille eläimille yhtä aikaa katettu, kuivitettu tuulensuoja, tarvittaessa lisäruokaa, ruokintapaikalla kiinteä alusta [2.8]
5.2 Ruokinta								
ruokintakaukaloa per eläin		suora 35 cm (tiine uuhi 45 cm), pyöreä 20 cm [2.3]; jatkuvassa ruokinnassa 17 cm [2.3]	Uuhi 35 cm suoralle, 20 cm ympyränmuotoiselle ruokintahäkille - jos vapaa rehunsaanti niin 17 cm	suora 35 cm (tiine uuhi tai uuhi+karitsa 45 cm), pyöreä 20 cm; jatkuvassa ruokinnassa suora 17 cm, pyöreä 10 cm [4§12]; kaukalon ja takaseinän väliä väh. 2 m [4§13]; jos automaatti, kaikkien ehdittävä syödä 12 tunnissa [4§10]		<i>suositus: väkirehu 30-45 cm, heinä 10-12 cm [112-113]</i>		vapaa ruokailu: paikka per 2,5 eläintä; säännöstelty ruokailu: paikka per eläin; uuhi 40 cm, karitsat (alle/yli 6kk) 20/30 cm, pässi 50 cm [2.6]
nippa tai kuppi		1 per 30 eläintä [1.3]	Vedensaanti 1 juomapaikka alkavaa 30 uuhta kohti.	1 per 30 eläintä, 1 per 15 imettävää uuhta [4§15]		ei vaatimusta		ei vaatimusta
karitsa		mahd. pian ternimaitoa, 1 vk iästä ruohoa ja vettä [2.3]	ei vaatimusta			ei vaatimusta		ei vaatimusta

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
5.3 Karitsointi								
karitsointikarsina		ei rakolattiaa [1.2]; suositus: 1,5 x 1,5 m [3]	1,5 x 1,5 m	ei rakolattiaa [4§9]; 1,2 x 1,2 m [4§16] suositus: 1,5 x 1,5 jos 2 tai useampia karitsoja		ei vaatimusta		ei vaatimusta
karitsa uuhen kanssa		24 h [2.4]	ei vaatimusta			ei vaatimusta		ei vaatimusta
muuta		tarvittaessa lämmitin [2.4]; suositus: ei liian suuri ryhmäko- ko [2.4]				ei vaatimusta		
5.4 Muu kohtelu								
kastrointi		alle 6 vk pätevä, yli 6 vk vain puudutettu eläinlääkäri; suositus: karitsoilla vältetään [2.7]	ei vaatimusta			yli 3 kk vain eläinlääkäri [eläinlääkintälaki 1966]; renkaalla puuduttamatta vain alle 1 vk [eläinsuojelulaki 1954]		puudutettuna eläinlääkäri tai vastaava [2.11]
keritseminen		kerran vuodessa; ei saa pitää ulkona huonossa säässä [2.6]	ei vaatimusta	kerran vuodessa [4§4]		suositus: kerran vuodessa [52]; kerittyjä ei ulos huonoon säähän [55-57]		kerran vuodessa [2.7]
lypsy		riittävän usein [2.5]	ei vaatimusta	ei vaatimusta		suositus: päivittäin [134]		ei vaatimusta
hännän typistys		ei sallittu	ei vaatimusta			hännätypistys jättää peräaukon/emättimen suojaetuiksi [hyvinvointisäädös 114/1978]		yli 3 pv vain eläinlääkäri; jätettävä 1/3, uuhilla 1/2 [2.11]
muuta		ei selälleen; asianmukaisesti koulutettu paimenkoira; sarvien poisto vain eläinlääkäri [2.2]				ei sarvien tai hamppaiden typistystä [hyvinvointisäädös 114/1987]		kytkemiskielto [2.2]; säännöllinen sorkkahoito [2.7]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
6.1 Kuttulat		5/EEO/1997	MMMa 657/08-MMM-RMO 1.2.5.	http://www.sjv.se/download/18.b1bed211329040f5080002118/DFS_2007-05.pdf	ei erillistä asetusta	vain suosituksia: http://www.defra.gov.uk/animalh/welfare/farmed/othersps/goats/pb0081/goatcode.htm	ei erillistä asetusta	Anlage 4
lämpötila		ei haitallinen; suositus: kosteus <80% [1.4]	ei vaatimusta	ei vaatimusta		<i>suositus: ei vetoa [20]</i>		
valaistus		<i>suositus: ikkunoita [1.4]</i>	ei vaatimusta	ei vaatimusta		<i>suositus: riittävä [20]</i>		luonnonvalo 3% alasta; 8 h 40 lx [2.4]
melutaso		ei jatkuvasti >65 dB [1.4]	Eläimet eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 dB	ei vaatimusta		ei vaatimusta		ei jatkuvaa tai äkillistä [2.5]
ilmanlaatu		ei haitallinen; suositus: NH3 10 ppm, CO2 3000 ppm, H2S 0,5 ppm, pöly 10 mg/m3 [1.4]	MMM-RMO C2.2 cm3/m3 NH3 10/CO2 3000/CO 5/H2S 0,5; org.pöly 10 mg/m3	ei vaatimusta		<i>suositus: riittävä ilmanvaihto [20]</i>		ei haitallinen; jatkuva ilmanvaihto [2.3]
rakolattiamitoitus		aukot 25 mm, palkit 80 mm [1.2]	aukot 20-25 mm, palkit 80-130 mm	aukot 25 mm, palkit 80 mm [5§8]		<i>suositus: ei haitallinen [26]</i>		rakolattiakielto [2.1]
tilaa per kuttu		(täytepohja/ritilä/rakolattia) 1,2/1/1 m2 [3]	täytepohja 1,2 m2; ritilä tai rakolattia 1,0 m2	(rakolattia/kuivitettu) 1/1,2 m2 [5§6]		<i>suositus: kysy neuvoa [29]</i>		0,7 m2 [2.2]
tilaa per kuttu+kili		2 m2 jos täytepohja [3]	Kutun kileineen tarvitsema täytepohjakarsinan ala on 2,0 m2 ja ritiläpohjakarsinan ala 1,5 m2. Nämä tilat vastaavat yhtä vuohiyksikköä.	ei vaatimusta		<i>suositus: kysy neuvoa [29]</i>		(1 kili/useita) 1,1/1,4 m2 [2.2]
tilaa per kili		(6 kk) 0,25 m2, ei rakolattiaa [1.2, 3]; (12 kk) 0,5 m2 [3]	0,25 m2/kili täytepohjassa ja ritiläpohjassa	(alle/yli 15 kg) 0,25/0,5 m2 [5§6]		<i>suositus: kysy neuvoa [29]</i>		(alle/yli 6kk) 0,5/0,6 m2 [2.2]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
tilaa per pukka		(täytepohja/ritilä/rakolattia) 1,2/1/1 m ² [3]	1,2/1,0 m ² /pukka täytepohja/ritiläpohja	(rakolattia/kuivitettu) 1/1,2 m ² [5§6]		suositus: aistiyhteys lajitovereihin, liikukumistilaa [27]		1,5 m ² [2.2]
yksittäiskarsina		1,4 m ² , kääntymistila [3]	Jos täysikasvuista vuohta pidetään yksittäiskarsinassa, on karsinan oltava kooltaan vähintään 1,4 m ² ja muodoltaan sellainen, että vuohi pääsee siinä esteettä kääntymään ympäri	ei vaatimusta		ei vaatimusta		(kuttu/+1kili/+kilejä/pukki) 1,1/1,8/2,1/3 m ² [2.2]
vuonimiskarsina		ei rakolattia [1.2]; suositus 1,5 x 1,5 m [3]	Vuonimiskarsina 1,5 x 1,5 m	oltava käytettävissä, kokonaan kuivitettu [5§5] suositus: 1x1,2 m; väh. 1 m pitkä ja max. 55 cm korkea lava		suositus: käytetään, saatavilla jatkuva raikas vesi [34,35]		ei vaatimusta
sairaskarsina		oltava käytettävissä; mikäli mahdollista, näköyhteys [1.1]	ei vaatimusta	ei vaatimusta		ei vaatimusta		ei vaatimusta
jaloittelutarha		turvalliset kulkutiet; ei myrkyllisiä kasveja, turvalliset aidat, verkkoaidat kiristettävä [1.5]		ei vaatimusta		suositus: jatkuva pääsy, jollei pääsyä laitumelle [28]		ei vaatimusta
laiduntaminen		turvalliset kulkutiet; ei myrkyllisiä kasveja, turvalliset aidat, verkkoaidat kiristettävä [1.5]		laidunnuspakko 1.5.-15.10. alueittain 2-4kk [5§3]; hetkelliset poikk. eläinten suojelemiseksi [5§4]		suositus: jatkuva pääsy, vaihtelevia kasvilajeja, ei myrkyllisiä, 1,2 m aidat, ei sähköverkkoaitaa [14-17, 28]		90 pv jos muutoin yksittäiskarsinoissa [2.2]; kuivitettu sääsuoja kaikille yhtä aikaa, tarvittaessa lisäruoka [2.8]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
muuta						<i>suositus: kilejä ei sidota, muilla vähintään 3m lieka, säännöllinen valvonta [18,19]</i>		parsikielto; kilat <12 kk ei yksittäiskarsinnoissa [2.2]; mitoituksia ei tarvitse noudattaa jos päivittäinen alppilaidunus [2.9] eikä ennen vuotta 2010 paitsi uudisrakennuksissa [2.12]
6.2 Ruokinta								
ruokintakaukaloa per eläin		(kili 6kk/kili 12 kk/vuohi/tiine kuttu) 20/33/40/45 cm [2.3]	Täysikasvuinen 40 cm/ Nuorvuohi 33 cm/Pikkukili 20 cm	(pihatto/parsi) 35/45 cm [5§7]		<i>suositus: riittävästi liian kilpailun välttämiseksi [24]; ei heinäverkkoa kileille [23]</i>		(kuttu/kili 6kk/kili 12kk/pukki) 40/20/30/50 cm [2.6]
nippa tai kuppi		1 per 15 eläintä, kaikkien ulottuvilla [1.3]; suojattava jäätymiseltä ja liikaantumiselta; lypsettävillä kutuilla jatkuva raikas vesi [2.3]	Yksi juomakuppi 15 vuolta kohti pihatossa.	1 per 15 eläintä [5§9]		<i>suositus: raikasta vettä riittävästi, ainakin kahdesti päivässä [11]; kupit suojattava jäätymiseltä ja liikaantumiselta [25]</i>		ei vaatimusta
muuta								jos säännöstelty ruokailu, kaikilla pääsy syömään yhtä aikaa; jos vapaa ruokailu, paikka per 2,5 eläintä [2.6]
6.3 Muu kohtelu								
sorkat		säännöllinen tarkastus, tarvittaessa hoito [2.1]		säännöllinen tarkastus, tarvittaessa hoito [5§1]		<i>suositus: säännöllinen tarkastus ja hoito [50]</i>		säännöllinen tarkastus, tarvittaessa hoito [2.7]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
kastrointi		<i>suositus: kilien kastrointia vältetään [2.6]</i>		ei vaatimusta		<i>suositus: tarvittaessa koulutettu henkilö [52]</i>		eläinlääkäri tai vastaava [2.11]
keritseminen				tarvittaessa, vähintään kerran vuodessa [5§2]		<i>suositus: haavojen välitön hoito, sään huomioiminen, tarvittaessa loimi tai pelkkä kampaaminen [53-55]</i>		ei vaatimusta
lypsy		kerran päivässä, tarvittaessa useammin [2.5]; lypsettävillä kutuilla jatkuva raikas vesi [2.3]		ei vaatimusta		<i>suositus: päivittäin, riittävästi ravintoa, proseduuri- ja hygieniasuosituksia [43-47]</i>		ei vaatimusta
nupottaminen		ainoastaan eläinlääkäri; suositus: vältetään [2.6]		ei vaatimusta		<i>suositus: eläinlääkäri alle 10 pv kileille, mieluiten 2-3 pv ikäisenä [51]</i>		eläinlääkäri saa poistaa puudutettuna mainontuotantoon tarkoitettujen alle 4 vk naaraskilien sarvet [2.11]
muuta						<i>ei-toivottujen kilien ja hätäteurastus tiloilla sallittu [10, 42]</i>		

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
7.1 Hevostallit		14/EOO/1998		DFS 2007:6 eli http://www.sjv.se/download/18.b1bed211329040f5080003598/DFS_2007-06.pdf	https://www.retsinfo.rmati-on.dk/Forms/R0710.aspx?id=2661	vain suosituksia: http://www.newc.co.uk/codes/document/s/EquineCompendium17.11.05_000.pdf?f?PHPSESSID=8b4df2c47356b9bb5df2e7cd61fb4db0	vain suosituksia: http://www.bmelv.de/clin_045/nn_753138/DE/07-Schutzder-Tiere/Tierschutz/GutachtenLeitlinien/TierschutzPferdehaltung.html__nnn=true	Anlage 1
lämpötila		ei haitallinen [1.3]; suositus: 5 oC, kosteus 50-80% [1.3]		ei haitallinen [3§14]; kosteus vain hetkelisesti yli 80%, koskaan ei kosteus(%) + lämpötila (oC) >90 [3§18]	ei haitallinen [§13]		suositus: <i>ulkolämpötila, kosteus 60-80% [1.9]</i>	<i>ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [§5.10]</i>
valaistus		ei haitallinen [1.3]; suositus: ikkunoita 1/20 suojan pinta-alasta [1.2]		luonnonvaloa + kiinteä keinovalo tarkastuksiin [3§21]	fysiologiset ja käytäytymistarpeet tyydyttävä, luonnonvalo 7% alasta, riittävä keinovalo tarkastuksiin [§14]		suositus: <i>luonnonvalo 5% alasta [1.9]</i>	jos ei säännöllistä ulkoilumahdollisuutta, luonnonvalo 3% alasta; keinovalo 8h 40 lx [2.4]
melutaso		ei jatkuvasti yli 65 dB [1.3]		ei jatkuvasti yli 65 dB [3§22]	ei haitallinen [§13]			ei äkillistä eikä jatkuvaa [2.5]
ilmanlaatu		ei haitallinen [1.3]; suositus: NH3 10 ppm, CO2 3000 ppm, H2S 0,5 ppm, pöly 10 mg/m3		jatkuva raikas ilma [3§15]; max. pitoisuus cm3/m3 NH3 10/CO2 3000/H2S 0,5; org.pöly 10 mg/m3 [3§16]	ei haitallinen [§13]		suositus: <i>NH3 10 ppm, CO2 1000 ppm, H2S 0 ppm [1.9]</i>	ei haitallinen; jatkuva ilmanvaihto [2.3]
yleiskorkeus		säkä x 1,5; väh. 2,2 m [1.2]		säkä x 1,5; väh. 2,2 m [3§5]	2,6 m pahnosta kattoon [§6]	suositus: <i>vapaat pään liikeradat [138]</i>		ei vaatimusta

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
oviaukko		<i>suositus: 1,5x2,2 m ulko-ovi, 1,2x2,2 m karsina [1.2]</i>		<i>suositus: 1,2x2,2 m [3§6]</i>		<i>suositus: riittävä tarkkailuun, mahdollisimman paljon luonnonvaloa [144, 145]</i>	<i>suositus: 1,2 m x (1,5 x säkä) [4]</i>	ei vaatimusta
pilttuimitoitus		(säkä+10 cm) x (pituus+25 cm); väliseinän korkeus vähintään säkä x 0,9 [1.4.3]		(säkä ..85/..107/..130/..140/..148/..160/..170/.. cm) 150x100/180x115/215x140/235x150/245x160/265x175/285x185/300x200 cm, väliseinän korkeus 80/95/115/125/130/140/150/160 cm [3§3]; ruokintapilttuu 140x50/175x50/210x55/230x60/240x65/260x70/275x75/290x80 cm [3§3]	ei vaatimusta	ei vaatimusta	<i>suositus: leveys säkä + 20 cm; ruokintapilttuu (säkä x 1,8 cm) x 80 cm [4]</i>	ei sallittu [2.2.1]
pilttuumääräyksiä				kiinnitys vain riimulla tai kaulahihnalla, joka juoksee renkaan kautta [2§7,8]; pää pitää voida laskea lattialle [2§9]; korkeintaan 16 h/pv [2§10]; pilttuurakennuskielto 2007 jälkeen [3§4]; suositus: takana 3 m käytävätilaa, kahden pilttuurivin välissä 3,5 m [3§7]; väliaikaisesti voi majoittaa kuljetusajoneuvossa, valvonta 1h välein [3§13]	ei sallittu yli 2 tuntia [§5]			ei sallittu [2.2.1]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
yksittäiskarsina		(säkä ..108/..130/..140/..148/..160/.. cm) 4/5/6/7/8/9 m2 [1.4.1] suositus: tätä isommille ala=(säkä x 1,8)2; karsinarivien väli 2,5 m, karsinarivin ja pilttuurivin väli 3 m		(säkä ..85/..107/..130/..140/..148/..160/..170/.. cm) 3/4/5/6/7/8/9/10 m2, lyhin sivu 150/160/190/210/220/235/250/270 cm; lyhytaikaisesti 85% tästä riittää [3§3]; kuivat oljet tai vastaava [3§8]; sosiaalinen yhteys [3§10]; suositus: karsinarivien väli 2,5 m, jos kulkuväylänä niin 3,5 m [3§7]	(2 x säkä)2 m2 , pienin sivu 1,7 x säkä m [§7]; tallin kokonaisala väh. 30 m2 [§6]	ei vaatimusta	suositus: voitava toteuttaa sosiaalisuutta; varsoja ei yksittäiskarsinoihin [1.3]; (2xsäkä)2 , pienin sivu 1,5 x säkä; väliseinän korkeus 0,8 x säkä (1,3 x säkä jos yläosa läpinäkyvä)[4]	(säkä ..120/..135/..150/..165/..175/..185/.. cm) 6/7,5/8,5/10/11/12/14 m2, lyhin sivu 1,8/2/2,2/2,5/2,6/2,7/2,9 m [2.2.2]; pätee myös tamma+varsa, tai kaksi alle vuoden ikäistä varsaa
tilaa per hevonen ryhmäkarsinassa		(..12/12-14 kk/aikuinen) 50/75/100 % yksittäiskarsinan alasta [1.4.2]		(..12/12-14 kk/aikuinen) 50/75/100 % yksittäiskarsinan alasta [3§3]	ensimmäisellä (2 x säkä)2 m2, seuraavilla (1,7 x säkä)2 m2 [§8]	ei vaatimusta	suositus: (2xsäkä)2 [4]	(säkä ..120/..135/..150/..165/..175/..185/.. m) 6/7,5/8,5/10/11/12/14 m2 ensimmäiselle ja toiselle eläimelle, 4/5/6/7/7,5/8/9 m2 seuraaville [2.2.3]
pihatto jossa ei ruokintaa, makuuhalli		(..12/12-14 kk/aikuinen) 40/60/80 % yksittäiskarsinan alasta [1.4.2]		(..12/12-14 kk/aikuinen) 40/60/80 % yksittäiskarsinan alasta [3§3]		ei vaatimusta	suositus: 2,5 tai 3 x säkä2, ruokintajärjestelyistä riippuen [4]	
varsomiskarsina		ei vaatimusta; suositus: (tamman säkä ..108/..130/..140/..148/..160/.. cm) 4,5/6,5/7,5/8,5/10/11 m2 ; tätä isommille ala=(säkä x 2)2 [1.4.1]		(säkä ..85/..107/..130/..140/..148/..160/..170/.. cm) 3,5/4,5/6,5/7,5/8,5/10/11/13 m2, lyhin sivu 160/190/230/250/260/280/300/320 cm [3§3]; varsa max. 7 kk; suositus: luonnollinen vieroitus [2§5]	(2,5 x emän säkä)2 m2, kuukauden ajan [§9]	ei vaatimusta		

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
sairaskarsina		1 per 10 hevosta, tarvittaessa lämmitettävä [1.4.2]		oltava olemassa, tarvittaessa lämmitettävä [3§12]; suositus: 1 per 25 hevosta	oltava olemassa [§10]	ei vaatimusta		riittävä määrä [2.2.3]
ulkotarha		turvallinen, voi toteuttaa arvoaseman mukaista väistämistä, tarvittaessa sääsuoja [1.5]; näkyvä, turvallinen aita jossa ei ahtaita tai teräviä kulmia; ei piikkilankaa [1.6]		ei painoja tai jalkojen sitomista liikkuksen rajoittamiseksi [2§12]	piikkilangaton, 200 m ² per eläin, väh. 800 m ² , max. 20 eläintä [§16]	ei vaatimusta		ala vähintään 2 x yksittäiskarsina, ei ahtaita tai teräviä kulmia, ei piikkilankaa tai suurisilmäistä verkkoaitaa [2.2.4]
muuta					lattia tasainen, ei liukas; ryhmäkarsinasta väh. 80% kuivitettua lepoalaa [§12]			alppilaiduntamisessa ym. päivittäistä ulkoilua vaativassa pidossa tai lyhytaikaisessa myynti- tai näyttelypidossa ei karsinamääräyksiä tarvitse noudattaa [2.8, 2.9]
7.2 Ruokinta								
kaukalo		ei vaatimusta			ei vaatimusta	ei vaatimusta		(säkä ..120/..135/..150/..165/..175/..185/.. cm) 60/65/70/75/75/80/85 cm; paikkoja 1 per 1,5 eläintä [2.6]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
muuta		<i>suositus: jatkuvia pieniä rehuannoksia, jatkuva vesi [2.3]</i>		yksilöllinen, sopiva dieetti, riittävä syöntiaika [4§2]: jatkuva vesi (suositus) tai kaksi kertaa päivässä omaan tahtiin (suositus: tarjolla väh. 6 l/min) [4§3,4]	jatkuva vesi, paitsi lyhytaikaisen <4h laidunnuksen aikana [§22]	<i>suositus: jatkuvia pieniä rehuannoksia, jatkuva vesi [14,18]</i>	<i>suositus: jatkuvia pieniä rehuannoksia ainakin 3/pv, jatkuva vesi [1.8]</i>	tasa-arvoisesti, ryhmäruokinnassa kaikki samaan aikaan [2.6]
7.3 Muu kohtelu								
kaviot		säännöllinen vuoleminen ja tarvittaessa kengitys, liukkaalla hokit [2.1]		säännöllinen vuoleminen, tarvittaessa hokit [2§4]	ei vaatimusta	<i>suositus: säännöllinen vuoleminen ja kengitys 1-2 kk välein [31]</i>	<i>suositus: säännöllinen vuoleminen ja kengitys 6-8 vk välein [1.5]</i>	säännöllinen ammattimainen kaviohoito [2.6]
laidunnus tai ulkoilu		ulkoillessa saa kytkeä vain tilapäisesti [2.2]; suositus: kesällä laitumelle päivittäin [2.1]		ulkoilu päivittäin (paitsi vieraisa oloissa tai lääketms. syistä), alle 12 kk ikäinen eläin aina seurassa [5§1]; jos ei ulkoilutiloja, maneesi tms. riittää [5§2]; kesällä suoja hyönteispistoilta, talvella liukastumiselta [5§3,4] ei uudisrakennettua piikkilankaa, vanhat pois 2010 alkaen, ei piikkisähkölankaa [5§8]; suositus: sähköaita helposti katkeavasta langasta [5§7]	ulkoilu väh. 2 h 5 pv viikossa [§17]; talvella max. 12 h/pv ellei kaikilla kuivikkeista ryhmäkarsinaan verrastettavaa sääsuoja [§18]	ei vaatimusta	<i>suositus: ulkoilu päivittäin, orille ainakin juoksumatto, laidunnus mahdollisimman usein, sääsuoja [1.6, 1.7]</i>	ulkoilu viikottain [2.2.4]

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
ulkona kasvatus				jatkuvasti ulkona pidettävillä sääsuoja, vain soveltuvat eläimet [5§9,10]; suositus: sääsuojassa riittävästi avointa seinää, jottei yksi eläin voi sulkea muilta pääsyä [5§10]				jatkuvasti ulkona pidettävillä sääsuoja, kuiva maakuupaikka ja tarvittaessa lisäruoka [2.7]
vetoeläimet					eläimen kunnon on vastattava työtehtävää [§25]	ei vaatimusta		riittävästi taukoja, ainakin yhtenäiset 8h/24h; säännöstellyn ruokailun jälkeeseen 1h lepoa; ei sairaita tai doupatuja eläimiä [2.6]
kastrointi					ei vaatimusta	vain eläinlääkäri [Vet. Surgeons act 1966/19]		eläinlääkäri tai vastaava [2.10]
polttomerkintä					tarpeen mukaan [§28]	ei vaatimusta		eläinlääkäri tai vastaava [2.10]
muuta				<i>suositus: ei ripsien lyhentämistä [2§4]</i>	eläinlääkäri arvioi eläimet ja tilat kerran vuodessa [§23]; koulutuspakko [§25]			

Liite 2

EU-tason ylittävät hyvinvointisäädökset

EU-direktiivin mukainen säädös merkitty yhtäläisyysmerkillä (=)

EU-direktiivin ylittävä säädös plusmerkitty (+) ja korostettu harmaalla pohjalla

(Sulkeissa tiivistelmä säädöksen sisällöstä)

1. Navetat	s.94-96
2. Sikalat	s.97-100
3. Broilerikanalat	s.101
4. Munituskanalat	s.102-107
5. Lampolat	s.108-109
6. Kuttulat	s.110-111
7. Hevostallit	s.112-113

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
1.1 Navetat								
navetan lämpötila	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [I.3]	=	=	+ (kosteus<80%)	=	=	+ (kosteus, vaskoille lämpötila asetuksessa)	=
navetan valaistus	luonnonvalo t. keinovalo joka kestoaltaan vastaa klo 9-17 luonnonvaloa [I.5]	- (tydyttää tarpeet)	=	- (tydyttää tarpeet) + (lepopimeä)	=	=	+ (80 lx)	+ (40 lx, luonnonvalo 3%)
navetan melutaso	ei vaatimusta	+ (<65 dB)	+ (<65 dB)	+ (<65 dB)	=	=	=	=
navetan ilmanlaatu	ei vaatimusta	=	+ (pitoisuusrajat tukisäädöksissä)	+ (pitoisuusrajat asetuksessa)	=	=	+ (pitoisuusrajat asetuksessa)	=
rakolattiamitoitus	ei vaatimusta	=	+ (mittoja tukisäädöksissä)	+ (mittoja asetuksessa)	=	=	+ (mittoja asetuksessa)	+ (mittoja asetuksessa)
pihattopakko	ei vaatimusta	=	=	+ (kaikki maitokarjan uudisrakennus; yli 6 kk sonnit 2017)	=	=	=	+ (parsi vain jos hyväksyttävä este pihattoon siirtymiseen)
1.2 Vasikat								
vasikan yksilökarsina	yli 8 vk vain lääket. syistä; leveys = säkä; pituus = 1,1x pituus; voi nähdä/kosketella muita paitsi karanteenissa [Art3.1]	=	+ (vähimmäismitat tukisäädöksissä)	=	- (leveys = 0,8 x säkä)	=	+ (mittoja asetuksessa)	+ (suuria mittoja asetuksessa, ei täysreikälattiaa)
ryhmäkarsina	1,5/1,7/1,8 m2 per vasikka (..150/..220/220.. kg)	=	+ (kiinteäpohjaisille suuremmat mitat tukisäädöksissä)	=	- (1,3/1,5/1,9 m2)	+ (1,5/2/3 m2)	=	+ (1,6/1,8/2 m2)
kytkeminen	ryhmässä juottamisen ajaksi max. 1 h	=	+ (ei sallita)	+ (ei sallita)	=	=	=	=

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
karanteenikarsina	varattava	=	=	+ (mitat asetuk- sessa)	=	=	=	=
vasikoimiskarsina	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	=
ryhmäkarsina vasi- kointiin	ei vaatimusta	=	=	+ (vasikkapiilo)	=	+ (erillään, kulle- kin kuiva alusta)	=	=
1.3 Lihakarja								
ryhmäkarsina	ei vaatimusta	=	+ (mitat tukisäädöksissä)	+ (mitat asetuk- sessa)	=	=	=	+ (ei täysreikälat- tiaa)
1.4 Lypsykarja								
lypsylehmien parsi, lietelanta	ei vaatimusta	=	+ (mitat tukisäädöksissä)	=	=	=	=	+ (mitat asetuk- sessa)
lypsylehmien parsi, muu järjestelmä	ei vaatimusta	=	+ (mitat tukisäädöksissä)	=	=	=	=	+ (mitat asetuk- sessa)
makuuparsi piha- tossa	ei vaatimusta	=	+ (mitat tukisäädöksissä)	+ (mitat asetuk- sessa)	=	=	=	+ (mitat asetuk- sessa)
1.5 Ruokinta								
kaukalo	ei vaatimusta	=	+ (mitat tukisäädöksissä)	+ (mitat asetuk- sessa)	=	=	=	+ (mitat asetuk- sessa)
ruokinta	kerran päivässä tasa-arvoisesti [I.12]	+ (vasikat kahdesti)	=	+ (vasikat kahdesti)	+ (vasikat kahdesti)	+ (kaikki kahdesti)	+ (vasikat kahdesti)	+ (vasikat kahdesti)
juottaminen	yli 2 vk ikäisille riittävä raikas vesi tai vastaava [I.13]	=	+ (lämmitetyt juomakupit kylmäpihatoissa)	=	=	=	=	+ (kaikille jatkuva raikas vesi)
1.6 Muu kohtelu								
liikunta	ei vaatimusta	+ (kesälaidunnus, mitat asetuk- sessa)	+ (jaloitte- lualueet)	+ (kesälaidun- nus)	=	=	=	+ (90 pv/vuosi)
nenärengas	ei vaatimusta	+ (vain eläinlääkäri nau- dalle)	=	=	=	=	=	=

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
valvonta- velvollisuus, eläimet	kerran päivässä [I.6], karsinassa kasvavat kahdesti päivässä	=	=	=	=	=	+ (kaikki kahdesti)	=
valvonta- velvollisuus, laitteet	kerran päivässä [I.4]	=	=	=	=	=	=	=

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
2.1 Sikalat								
sikalan lämpötila	ei liiallista kylmyyttä tai lämpöä [I.3]	=	=	=	+ (suihkupakko pihatoissa)	=	+ (porsaille lämpötilarajat asetuksessa)	=
sikalan valaistus	luonnonvalo t. keinovalo joka kestoaltaan vastaa klo 9-17 luonnonvaloa, väh. 40 lx x 8 h [I.5]	=	=	- (riittävä)	+ (24 h rytmi)	+ (lepopimeää)	+ (80 lx, 3% luonnonvalo)	+ (3% luonnonvalo)
sikalan melutaso	max. 85 dB	+ (<65 dB)	+ (<65 dB)	+ (<65-75 dB)	=	=	=	=
sikalan ilmanlaatu	ei haitallinen eläimille [I.3]	=	+ (pitoisuusrajat tukisäädöksissä)	+ (pitoisuusrajat asetuksessa)	=	=	+ (pitoisuusrajat asetuksessa)	=
rakolattiamitoitus (porsaat/vieroitusporsaat/tuotantosiati/emakot)	aukot 11/14/18/20 mm, palkit 50/50/80/80 mm	=	=	=	=	=	=	+ (muovi- tai metalliraot 10/12/- /- mm)
2.2 Lihasiat								
tilaa per eläin pihatoissa	0,15/0,2/0,3/0,4/0,55/0,65/1 m ²	=	+ (suurempi mitoitus, kiinteän alan minimi)	+ (osin suurempi mitoitus)	+ (kiinteän alan minimi)	=	+ (suurempi mitoitus, kiinteän alan minimi)	+ (osin suurempi mitoitus)
kytkeminen	ei vaatimusta	+ (ei sallita)	+ (ei sallita)	+ (ei sallita)	+ (ei sallita)	+ (vain väliaikaisesti)	+ (ei sallita)	+ (ei sallita)
2.3 Emakot								
tilaa per eläin pihatoissa	2,25 m ² , joutilaat 1,64 m ² ; alle 6 sikaa, 10% isompi; yli 40, 10% pienempi	=	+ (ei lasketa mukaan ruokintakaukalon yms. alla olevaa alaa)	=	+ (pienillä emakomäärillä ja kaikilla ei-porsineilla enemmän tilaa)	=	=	=
tästä kiinteää alaa	1,3 m ² , joutilaat 0,95 m ² ; tästä max. 15% viemäröinnille	=	+ (vain 10% viemäröintiä)	- (pienemmät mitat)	+ (vain 10% viemäröintiä, yhtenäinen ala)	=	=	=

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
ryhmäkarsina	4 vk astutuksesta .. 1 vk ennen poikimista; 2,8x2,8 m (alle 6 sikaa 2,4x2,4 m) (jos alle 10 sikaa tilalla, ei tarvita)	=	+ (makuu- ja ruokintahäkkien mitat)	+ (ruokintahäkin mitat)	=	=	=	=
porsituskarsina	tila vaivattomaan poikimiseen ja imetykseen; pesäntekoaineet ellei rakenteellista estettä; suoja-kaide tai vastaava; tukeva/puhdas/kuiva ala kaikille porsaille; tarvittaessa lämmitin [II.II.1-4]	+ (aina lämmitin)	+ (mitoitus, 50% kiinteä lattia)	=	+ (aina lämmitin)	=	=	+ (aina lämmitin, max 5% viemäröinti)
porsitushäkki	tila vaivattomaan imetykseen	=	+ (mitoitus)	+ (ei sallita)	=	=	=	=
kytkeminen	ei sallita (paitsi jos tila rakennettu ennen 2003, poikkeus 2013 asti) [Art3.2]	=	=	=	=	=	=	=
joutilashäkki	ei vaatimusta	=	+ (mitoitus tukisäädöksissä)	+ (mitoitus asetuksessa)	=	=	+ (ei viemäröintiä)	+ (mitoitus asetuksessa)
2.4. Ruokinta								
ruokintakouru / sika	ei vaatimusta	+ (mitoitus asetuksessa)	+ (suurempi mitoitus tukisäädöksissä)	+ (mitoitus asetuksessa)	=	=	+ (ruokinta- ja juottopisteiden määrä asetuksessa)	+ (mitoitus asetuksessa)

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
ruokintakarsinat ryhmäkarsinan yhteydessä	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	+ (kulkutilaa)	=
ruokinta	kerran päivässä [I.13]	=	+ (porsaiden ruokintapisteiden määrä tukisäädöksissä)	=	=	=	=	+ (kuivarehu-automaattiin yhtä aikaa 4, muihin 8)
juottaminen	yli 2 vk ikäisille jatkuva raikas vesi tai vastaava [I.14]	=	+ (juottopisteiden määrä tukisäädöksissä)	- (kahdesti päivässä)	=	=	=	=
2.5. Muu kohtelu								
liikunta	ei vaatimusta	=		+ (ulkoliikunta kesäisin jos mahdollista)	=	=	=	=
vieroitus	ei ennen 3 vk paitsi eläinlääketyistä [II.III.5]	+ (4 vk, erikoissyistä 3 vk)		+ (4 vk, erikoissyistä 3 vk)	+ (4 vk, erikoissyistä 3 vk)	+ (4 vk, erikoissyistä 3 vk)	+ (4 vk, erikoissyistä 3 vk)	+ (4 vk, erikoissyistä 3 vk)
kastrointi	yli 28 pv vain eläinlääkäri nukutuksessa [II.III.3]	+ (yli 7 pv vain eläinlääkäri)		+ (puuduttamatta vain ennen 7 pv)	- (sallittu)	- (sallittu)	+ (puuduttamatta vain ennen 8 pv)	+ (puuduttamatta vain ennen 7 pv)
hännän leikkaus	osittain, vain haavojen ilmetessä [II.III.4]	+ (ei sallita)			- (sallittu)	=	+ (puuduttamatta vain ennen 4 pv)	+ (eläinlääkäri puudutettuna vain puoli häntää ennen 7 pv)
hampaiden leikkaus	tarvittaessa kulumahampaat ennen 7 pv ikää [II.III.4]	=		=	+ (viilaten; porsaat ennen 4 pv)	- (sallittu)	- (ennen 8 pv)	=
valvontavelvollisuus, eläimet	ryhmässä t. karsinassa kasvavat kerran päivässä [I.6]	=		=	=	=	=	=
valvontavelvollisuus, laitteet	kerran päivässä [I.4]	=		=	- (säännöllisesti)	=	=	=

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
virikkeet	kaikilla olki tai vastaava [I.16]	=		=	=	=	=	=
2.6. Muuta								
karanteenikarsina	kääntymistila	=	+ (mm. erillinen ilmanvaihto ja lannanpoisto)	=	+ (mitoitus, lattia annettu asetuksessa)	=	=	=
karjun karsina	6 m2, kääntymistila, yhteys muihin sikoihin [II.I]	=	+ (4 m2 kiinteää)	=	=	=	=	=
astutuskarsina	Yli 6 m2 [II.I]	+ (10 m2)	+ (10 m2 kuivettavaa umpilattiaa)	+ (10 m2)	+ (10 m2)	+ (10 m2)	+ (10 m2)	+ (10 m2)

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
3.1. Broileri-kanalat								
kanalan lämpötila	riittävä pehkujen kuivana pitämiseen [I.4]	=	+ (21-34 oC)	+ (lämpöhälytyn yli 2000 eläimen kanaloissa)	=	=	- (ei asetuksessa)	=
kanalan valaistus	20 lx kanan silmän tasolla 80% alasta [I.6]	- (ei luxeja), + (luonnonvalo, lepopimeää)	=	- (ei asetuksessa)	- (ei luxeja), + (vuorokausirytmä, lepopimeää, siirtymähämärä)	- (ei asetuksessa)	- (ei asetuksessa)	+ (vuorokausirytmä, siirtymähämärä)
kanalan melutaso	minimoitava [I.5]	+ (<65, ei äkillistä)	+ (<65, ei äkillistä)	=	=	=	=	+ (ei äkillistä)
kanalan ilmanlaatu	riittävä ilmanvaihto [I.4]	=	+ (pitoisuusrajat asetuksessa)	=	=	=	=	=
häkin korkeus	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (45 cm)
tilaa per eläin	33-42 kg/m ² [3art2-5]	- (ei asetuksessa)	+ (35 kg/m ²)	+ (20-36 kg/m ² , 400 cm ²)	+ (25-40 kg/m ²)	- (ei asetuksessa)	- (ei asetuksessa)	+ (30 kg/m ²)
lattia	jatkuva pääsy pehkulle [I.3]	+ (pehku 5-10 cm)	+ (pehku >5 cm)	=	=	=	- (ei asetuksessa)	=
ortta per eläin	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	=
ruokintakaukaloa per eläin	ei vaatimusta	=	+ (mitoitus tukisäädöksissä)	+ (mitoitus asetuksessa)	=	=	=	+ (mitoitus asetuksessa)
juomakaukaloa per eläin	ei vaatimusta	=	+ (mitoitus tukisäädöksissä)	+ (mitoitus asetuksessa)	=	=	=	+ (mitoitus asetuksessa)
nippa tai kuppi	ei vaatimusta	=	=	+ (lukumäärä asetuksessa)	=	=	=	+ (lukumäärä asetuksessa)
muuta								+ (väh. 2 m ² ulkoilutilaa per eläin!)

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
4.1. Munituskanalat								
kanalan lämpötila	ei vaatimusta	=	+ (18 oC)	+ (lämpöhälytyn yli 2000 eläimen kanaloissa)	=	=	=	=
kanalan valaistus	riittävä luont. käytäytymiseen; jos luonnonvaloa, tasa-arvoisesti; vuorokausirytmii, lepopimeää, joka alkaa sopeutumishämärällä [1998/58§3] suositus: lepopimeää yhtäjaksoisesti n.1/3 = 8 h	=	=	=	+ (lepopimeän kesto asetuksessa)	+ (lepopimeän kesto asetuksessa)	+ (lepopimeän kesto asetuksessa)	+ (lepopimeän kesto ja luxit asetuksessa)
kanalan melutaso	minimoitava, ei jatkuvaa tai äkillistä [1998/58§2] myös pikku-kanalat	=	+ (<65 dB)	=	=	=	=	=
kanalan ilmanlaatu	ei vaatimusta	=	+ (pitoisuudet tukisäädöksissä)	+ (pitoisuudet asetuksessa)	=	=	+ (pitoisuudet asetuksessa)	=
4.2.1 Varustelmatto-mat häkit								
kielto	lokakuun 2007 jälkeen uudisrakennuskielto, tammikuun 2012 jälkeen täyskielto, paitsi virikehäkki [5art]	+ (uudisrakennuskielto jo tammikuusta 2005)	=	+ (uudisrakennuskielto jo tammikuusta 2004, mutta useita poikkeuksia käyttökieltoon)	+ (uudisrakennuskielto jo tammikuusta 2003)	=	+ (kaikkien häkityyppien kielto tammikuusta 2012; voi anoa 3v siirtymäaika)	+ (uudisrakennuskielto jo tammikuusta 2003, käyttökielto 2009)

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
häkin sijoittelu	90 cm käytävää väliin, pohja 35 cm korkeudelle lattiasta [3.2.3]	=	- (80-100 cm, 20 cm)	=	=	=	=	=
häkin korkeus	40 cm 65%:lla käyttökelpoisesta alasta, muualla 35 cm [5art4]	=	=	=	=	=	+ (50 cm, kaukalon kohdalla 60 cm)	+ (45 cm)
tilaa per poikanen	ei vaatimusta	+ (mitoitus asetuksessa)	+ (mitoitus tukisäädöksissä)	+ (mitoitus asetuksessa)	=	=	=	+ (mitoitus asetuksessa)
tilaa per munivakana	550 cm ² , käyttökelpoista vakasuoraa [5art1]	+ (alle 7 eläintä = suuremmat mitat)	+ (alle 7 eläintä = suuremmat mitat)	+ (600 cm ²)	+ (600/900 cm ² rodun mukaan, max. 6 eläintä per häkki)	=	+ (kok. ala väh. 2,5 m ² , pienryhmillä suuremmat mitat)	=
lattia	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä; maksimikallistus 14% [4art5]	+ (verkon vaijerin vähimmäispaksuus 2 mm)	+ (verkon vaijerin vähimmäispaksuus 2-2,5 mm)	+ (verkon vaijerin vähimmäispaksuus 2 mm)	=	=	=	=
ortta per poikanen	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (7 cm, v.2004 jälkeen)
ortta per munivakana	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	+ (15 cm)	+ (15 cm)
ruokintakaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	+ (mitat asetuksessa)	+ (mitat tukisäädöksissä)	+ (mitat asetuksessa)	=	=	=	+ (mitat asetuksessa)
ruokintakaukaloa per munivakana	10 cm [5art3]	+ (12 cm)	+ (12 cm)	+ (12 cm)	+ (12-18 cm rodun mukaan)	=	+ (pienryhmillä 12 cm)	+ (12 cm)
juomakaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (1 cm jos yli 6 vk)
juomakaukaloa per munivakana	10 cm [5art3]	=	=	- (ei vaatimusta)	+ (12-18 cm rodun mukaan)	=	- (pienemmät mitat)	
nippa tai kuppi	2 per häkki [5art3]	=	+ (1 per 8-15 poikasta)	+ (1 per 15 poikasta)	+ (1 per 2 eläintä)	=	+ (2 per 10 ens. eläintä, aina 1 per seuraavat 10)	+ (1 per 15 eläintä)
pesä	ei vaatimusta	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuksessa)	+ (1 per häkki)

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
kuopimisalue	ei vaatimusta	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuksessa)	+ (oltava tarjolla)
muuta			+ (korkeintaan 3 kerrosta)	+ (korkeintaan 3 kerrosta)				
4.2.2 Varustellut häkit								
häkin korkeus	+ (45 cm käytöalalla, muutoin 20 cm)	+ (poikaset 25/38 cm)	=	+ (poikaset 25/38 cm)	=	=	+ (50 cm, kaukallolla 60 cm)	=
tilaa per poikanen (3/6/15/18 vk)	ei vaatimusta	+ (-/118/200/333 cm ²)	=	+(111/167/333/400 cm ²)	=	=	=	+ (-/167/333/cm ²)
tilaa per muniva kana	750 cm ² josta käyttökelpoista 600 cm ² , kokonaisala väh. 2000 cm ² [6art1]	=	=	=	+ (isoille roduille suuremmat mitat)	=	+ (pienryhmille suuremmat mitat)	=
lattia	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä; maksimikallistus 14% [4art5]	+ (verkon vaijerin vähimmäispaksuus 2 mm)	=	+ (verkon vaijerin vähimmäispaksuus 2 mm)	=	=	=	=
ortta per poikanen	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (7 cm, v.2004 jälkeen)
ortta per muniva kana	15 cm [6art1]	=	=	=	=	=	=	=
ruokintakaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	+ (-/2/3-4/5-8 cm)	=	+ (2/4,2/5/6 cm)	=	=	=	+ (-/3/3 cm)
ruokintakaukaloa per muniva kana	12 cm [6art2]	=	=	=	+ (12-18 cm rodun mukaan)	=	=	=
juomakaukaloa per poikanen	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (1 cm jos yli 6 vk)
juomakaukaloa per muniva kana	asianmukainen [6art3]	=	=	=	+ (12-18 cm rodun mukaan)	=	+ (mitat asetuksessa)	
nippa tai kuppi	2 per häkki [6art3]	+ (1 per 8-15 eläintä)	=	+ (1 per 8-15 eläintä)	+ (1 per 2 eläintä)	=	+ (2 per 10 ens. eläintä, aina 1 per seuraavat 10)	+ (1 per 15 eläintä)

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
pesä	pesän oltava kanojen käytettävissä [6art1]	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=
kuopimisalue	pehkujen oltava kanojen käytettävissä [6art1]	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuksessa)	=
muuta				+ (korkeintaan 3 kerrosta)				
4.3. Lattiakanalat								
tilaa per poikanen (3/6/15/18 vk)	ei vaatimusta	+ (400/400/667/1000 cm2)	+ (400/400/667/1000 cm2)	+ (182/400/667/1000 cm2, monikerros-kanaloissa 182/400/1000/1000 cm2)	=	=	=	+ (417/417/833/833 cm2, orsien kanssa vähemmän)
tilaa per munivakana	9 eläintä per m2 = 1111 cm2; ennen elokuuta 1999 käyttöönottetuissa 12 eläintä per m2 = 833 cm2 vuoden 2012 alkuun jos koko lattia on käytettävää alaa [4art4]	=	+ (kevyet rodut 1667 cm2, rasakat 2222 cm2)	+ (yli 2,4 kg eläimille 1333 cm2, monikerros-kanaloissa 1429 cm2)	=	=	+ (samat mitat, mutta yhdessä tilassa max. 6000 eläintä)	+ (1111 cm2 vain jos lisäruokinta ja 1/3 alasta ulkotilaa; 1250 cm2 jos tai; 1333 cm2 jos orret; muutoin 1429 cm2)
lattia	tukee jokaisen eläimen jokaista etukynttä [4art2]; 1/3 alasta, 250 cm2 per eläin pehkuja [4art1]	=	=	=	=	=	+ (pehku käytettävissä väh. 2/3 valoisasta ajasta)	=

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
kerrosrakentaminen	max. 4 krs, korkeus 45 cm, tasavarvoinen ruokinta/juotto, lanta ei saa pudota alemmille [24art3]	=	=	=	+ (max. 3 krs)	=	=	=
ulkoilutila	suoja säältä ja pedoilta, tarvittaessa juotto, väh. 35 cm korkeat ja 40 cm leveät kulkuaukot, useita koko rakennuksen mitalla, väh. 2 m aukonleveyttä per 1000 eläintä [4art3]	=	=	=	+ (aukot 50 x 50 cm)	=	=	+ (väh. 8 m2 per eläin!)
ortta per poikanen ((3/6/15/18 vk)	ei vaatimusta	=	=	+ (2/4/6,5/10 cm)	=	=	=	=
ortta per munivakana	15 cm, väh. 30 cm päässä toisesta orresta ja 20 cm seinästä, ei pehkujen päällä [4art1]	=	+ (20 cm)	=	=	=	=	=
ruokintakaukaloa per poikanen (3/6/15/18/21 vk)	ei vaatimusta	+ (-/2/5/5/- cm)	+ (-/2/5/5/- cm)	+ (2/2/4,2/5/5,5 cm)	=	=	=	=
ruokintakaukaloa per munivakana	suora 10 cm, pyöreä 4 cm [4art1]	=	+ (pyöreä 4,5-4,75 cm)	=	=	=	=	=

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
juomakaukaloa per poikanen (3/6/15/18/21 vk)	ei vaatimusta	+ (-/0,5/0,65/0,65/-cm)	+ (-/0,5/0,65/0,65/-cm)	+ (suora 5/5/7/7/8 cm, pyöreä 4/5/5/5/6 cm)	=	=	=	=
juomakaukaloa per muniva kana	suora 2,5 cm, pyöreä 1 cm [4art1]	=	- (suora 2 cm)	=	=	=	=	=
nippa tai kuppi	1 per 10 eläintä, 2 joka eläimen saatavilla [4art1]	+ (1 kuppi per 100-150 poikasta + riittävästi nippoja)	+ (1 kuppi per 100-150 poikasta)	+ (1 per 15-30 poikasta)	=	=	=	=
pesä	yksittäispesiä 1 per 7 eläintä, ryhmäpesiä 1 m2 per 120 eläintä [4art1]	+ (1 per 4-5 emokanaa, 1 m2 per 100 emokanaa)	+ (1 per 4-5 eläintä, 1 m2 per 100 eläintä)	+ (mitat asetuksessa)	=	=	=	=
4.4. Muu kohtelu								
käsittelyohjeet	ei vaatimusta	+ (asetuksessa ohjeita otteista ja muusta käsittelystä)	=	=	=	=	=	=
typistys	kansallisella luvalla eläinlääkäri tai vastaava saa typistää nokan alle 10 pv poikasilta [1998/58§8]; pääsääntö ei mitään typistämistä	+ (ei sallittu)	+ (ei sallittu)	+ (ei sallittu)	=	=	+ (ei sallittu)	=

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
5.1 Lampolat	ei erillisasetusta							
lampolan lämpötila	ei vaatimusta	=	=	=				=
lampolan valaistus	ei vaatimusta	=	+ (20-50 lx)	=	=	=	=	+ (luonnonvalo 3% alasta, 40 lx 8h)
lampolan melutaso	ei haitallinen eläimille	+ (<65 db)	+ (<65 db)	+ (<65-75 db)	=	=	=	=
lampolan ilmanlaatu	ei haitallinen eläimille		+ (pitoisuusrajat tukisäädöksissä)	+ (pitoisuusrajat asetuksessa)	=	=	=	=
rakolattiamitoitus	ei vaatimusta	+ (25 mm raot, 80 mm palkit)	+ (25 mm raot, 80 mm palkit)	+ (25 mm raot, 80 mm palkit)	=	=	=	=
tilaa per lammas	ei vaatimusta	+ (0,25-1,4 m ²)	+ (0,8-1,5 m ²)	=	=	=	=	+ (0,5-1,5 m ²)
tilaa per uuhi+karitsa	ei vaatimusta	+ (2 m ² , ei rakolattiaa)	+ (2 m ²)	+ (1,7-1,9 m ²)	=	=	=	+ (1,2-1,5 m ²)
yksittäiskarsina	ei vaatimusta	+ (1,4 m ²)	+ (1,4 m ²)	+ (ei yksittäin)	=	=	=	+ (uuhi 1,2 m ² , pässi 3 m ² , karitsat ei yksittäin)
karitsakamari	ei vaatimusta	+ (0,2 m ² per karitsa, ei rakolattiaa)	+ (0,2 m ² per karitsa)	=	=	=	=	=
jaloittelutarha	ei vaatimusta	+ (turvallisuusmääräyksiä)	=	=	=	=	=	=
laiduntaminen	ei vaatimusta	=	=	+ (laidunnuspakko 2-4 kk)	=	=	=	+ (90 pv vuodessa jos yksittäiskarsinoitu)
5.2 Ruokinta								
ruokintakaukaloa per eläin	ei vaatimusta	+ (35-45 cm suora, 20 cm pyöreä, jatkuvassa ruokinnassa lyhyemmät)	+ (35-45 cm suora, 20 cm pyöreä, jatkuvassa ruokinnassa lyhyemmät)	+ (35-45 cm suora, 20 cm pyöreä, jatkuvassa ruokinnassa lyhyemmät)	=	=	=	+ (20-50 cm; vapaassa ruokailussa 1:2,5 eläintä)

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
nippa tai kuppi	ei vaatimusta	+ (1 per 30 eläintä)	+ (1 per 30 eläintä)	+ (1 per 30 eläintä tai per 15 imettäviä uuhia)	=	=	=	=
karitsa								
5.3 Karitsointi								
karitsointikarsina	ei vaatimusta	+ (ei rakolattiaa)	+ (1,5 x 1,5 m)	+ (1,2 x 1,2 m; ei rakolattiaa)	=	=	=	=
muuta		+ (tarvittaessa lämmitin)						
5.4 Muu kohtelu								
kastrointi	ei vaatimusta	+ (yli 6 vk vain puudutettuna eläinlääkäri)	=	=	=	+ (yli 3 kk vain eläinlääkäri; puuduttamatta vain alle 1 vk)	=	+ (puudutettuna eläinlääkäri tai vastaava)
keritseminen	ei vaatimusta	+ (kerran vuodessa, säävaus)	=	+ (kerran vuodessa)	=	=	=	+ (kerran vuodessa)
hännän typistys	ei vaatimusta	+ (ei sallittu)	=	=	=	+ (jätettävä suojaavasti)	=	+ (yli 3 pv vain eläinlääkäri; jätettävä 1/3-1/2)
muuta		+ (kytkemiskiello, sarvien leikkaus vain eläinlääkäri)				+ (ei sarvien tai hampaiden leikkausta)		+ (kytkemiskiello, säänn. sorkka-hoito)

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
6.1 Kuttulat	ei erillisasetusta							
lämpötila	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	=
valaistus	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (luonnonvalo 3% alasta, 40 lx 8h)
melutaso	ei vaatimusta	+ (<65 dB)	+ (<65 dB)	=	=	=	=	=
ilmanlaatu	ei haitallinen eläimille	=	+ (pitoisuudet tukisäädöksissä)	=	=	=	=	=
rakolattiamitoitus	ei vaatimusta	+ (aukot 25 mm, palkit 80 mm)	+ (aukot 20-25 mm, palkit 80-130 mm)	+ (aukot 25 mm, palkit 80 mm)	=	=	=	+ (rakolattia-akielto)
tilaa per kuttu	ei vaatimusta	+ (rakolattia 1 m2, kuivitettu 1,2 m2)	+ (rakolattia 1 m2, kuivitettu 1,2 m2)	+ (rakolattia 1 m2, kuivitettu 1,2 m2)	=	=	=	+ (0,7 m2)
tilaa per kuttu+kili	ei vaatimusta	+ (täytepohja 2 m2)	+ (täytepohja 2 m2)	=	=	=	=	+ (1,1 m2, jos useita kilejä niin 1,4 m2)
tilaa per kili	ei vaatimusta	+ (0,25-0,5 m2, ei rakolattiaa)	+ (0,25 m2)	+ (0,25-0,5 m2, ei rakolattiaa)	=	=	=	+ (0,5-0,6 m2)
tilaa per pukki	ei vaatimusta	+ (rakolattia 1 m2, kuivitettu 1,2 m2)	+ (rakolattia 1 m2, kuivitettu 1,2 m2)	+ (rakolattia 1 m2, kuivitettu 1,2 m2)	=	=	=	+ (1,5 m2)
yksittäiskarsina	ei vaatimusta	+ (1,4 m2)	+ (1,4 m2)	=	=	=	=	+ (1,1-3 m2)
vuonimiskarsina	ei vaatimusta	+ (ei rakolattiaa)	+ (1,5 x 1,5 m)	+ (ei rakolattiaa)	=	=	=	=
sairaskarsina	ei vaatimusta	+ (oltava tarjolla)	=	=	=	=	=	=
jaloittelutarha	ei vaatimusta	+ (turvallisuusmääräyksiä)	=	=	=	=	=	=
laiduntaminen	ei vaatimusta	+ (turvallisuusmääräyksiä)	=	+ (laidunnuspakko 2-4 kk)	=	=	=	+ (laidunnuspakko 90 pv yksittäiskarsinoituille)
muuta								
6.2 Ruokinta								
ruokintakaukaloa per eläin	ei vaatimusta	+ (20-45 cm)	+ (20-40 cm)	+ (35-45 cm)				+ (20-50 cm)

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
nippa tai kuppi	ei vaatimusta	+ (1 per 15 eläintä, suojattava lialta ja jäätymiseltä)	+ (1 per 15 eläintä)	+ (1 per 15 eläintä)				
muuta								+ (säänn. ruokailussa kaikki yhtä aikaa, vapaassa 1:2,5)
6.3 Muu kohtelu								
keritseminen	ei vaatimusta			+ (väh. kerran vuodessa)				
lypsy	ei vaatimusta	+ (kerran päivässä, jatkuva raikas vesi lypsettävillä)						
nupottaminen	ei vaatimusta	+ (ainoastaan eläinlääkäri)						+ (ainoastaan eläinlääkäri, <4kk lypsykileiltä)
muuta		+ (kytkemiskielto)						

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
7.1 Hevostallit	ei erillisasetusta		vanha ohje poistumassa, uusi valmisteilla			ei erillisasetusta	ei erillisasetusta	
tallin lämpötila	ei haitallinen eläimille	=	=	+ (kosteus <80%, kosteus%+lämpötila <90)	=	=	=	=
tallin valaistus	ei vaatimusta	=	=	=	+ (luonnonvalo 7% alasta)	=	=	=
tallin melutaso	ei vaatimusta	+ (<65 dB)	=	+ (<65 dB)	=	=	=	=
tallin ilmanlaatu	ei haitallinen eläimille	=	=	+ (pitoisuusrajat asetuksessa)	=	=	=	=
yleiskorkeus	ei vaatimusta	+ (säkä x 1,5 tai >2,2 m)	=	+ (säkä x 1,5 tai >2,2 m)	+ (2,6 m)	=	=	=
pilttuimitoitus	ei vaatimusta	+ (säkä+10 cm x pituus+25 cm; väliseinä säkä x 90 cm)	=	+ (mitat asetuk- sessa; pilttuukiel- to 2007 alkaen uudis- ja korjaus- rakentamisessa)	=	=	=	+ (pilttuukielto)
yksittäiskarsina	ei vaatimusta	+ (mitat asetuk- sessa)	=	+ (mitat asetuk- sessa)	+ (laskukaava asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuk- sessa)
tilaa per hevonen ryhmäkarsinassa	ei vaatimusta	+ (50-100% yksit- täiskarsina-tilasta)	=	+ (50-100% yksit- täiskarsina-tilasta)	+ (laskukaava asetuksessa)	=	=	+ (mitat asetuk- sessa)
pihatto jossa ei ruokintaa, makuu- halli	ei vaatimusta	+ (40-80% yksit- täiskarsina-tilasta)	=	+ (40-80% yksit- täiskarsina-tilasta)	=	=	=	=
varsomiskarsina	ei vaatimusta	=	=	+ (mitat asetuk- sessa)	+ (laskukaava asetuksessa)	=	=	=
sairaskarsina	ei vaatimusta	+ (1 per 10 eläintä)	=	+ (vaaditaan)	+ (vaaditaan)	=	=	+ (vaaditaan)
ulkotarha	ei vaatimusta	+ (turvamääräyk- set)	=	+ (liikuntaestei- den käyttö laidun- nuksessa kielletty)	+ (200 m2 per eläin, väh. 800 m2)	=	=	+ (väh. 2 x yksit- täiskarsina, tur- vamääräykset)

Asia	EU	Suomi	Suomi - Tuettu rakentaminen	Ruotsi	Tanska	UK	Saksa	Itävalta
muuta					+ (ryhmäkarsinasta väh. 80% kuivittua)			
7.2 Ruokinta								
kaukalo	ei vaatimusta	=	=	=	=	=	=	+ (mitat asetuksessa; 1 per 1,5 eläintä)
muuta				+ (jatkuva vesi)	+ (jatkuva vesi)			+ (ryhmäruokinnassa kaikki samaan aikaan)
7.3 Muu kohtelu								
kaviot	ei vaatimusta	+ (säännöllinen hoito)	=	+ (säännöllinen hoito)	=	=	=	+ (säännöllinen hoito)
laidunnus tai ulkoilu	ei vaatimusta	=	=	+ (päivittäin paitsi syystä, piikki-lankakielto 2010)	+ (2 h 5 pv/vk)	=	=	+ (viikoittain)
ulkona kasvatus	ei vaatimusta	=	=	+ (vain soveltuvat eläimet, sääsuoja)	=	=	=	+ (sääsuoja, tarvittaessa lisäruoka)
vetoeläimet	ei vaatimusta	=	=	=	+ (kunnon vastattava työtettäviä)	=	=	+ (työaika-määräykset)
kastrointi	ei vaatimusta					+ (eläinlääkäri)		
muuta					+ (koulutus-pakko)			